

Konsekvensutredning avseende förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6–8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Sammanfattning

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022¹ för Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen *Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper* (prop. 2021/22:36) förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Skolverket lämnar i denna konsekvensutredning förslag på ändringar i examensmål, program mål, ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och de delar i programstrukturen för de nationella programmen som regleras på förordningsnivå.² Några av förslagen kommer, om regeringen beslutar att gå vidare med förslagen, också att kräva ytterligare författningsändringar.³

Remissen avser förslag till:

- Ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program
- Ändrade examensmål för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år
- Ändrade program mål för gymnasiesärskolans nationella program
- Ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena
- Gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och nationella inriktningar i programstrukturerna för de nationella programmen i gymnasieskolan
- Programgemensamma ämnen i programstrukturerna och i vissa fall ändrad benämning på nationella program i gymnasiesärskolan.

Ämnesbetygsreformen syftar till att ge bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Ett ytterligare syfte är att ge bättre planeringsförutsättningar för lärare. Vidare är ett skäl till reformen att dagens kursutformade system medför stress för eleverna, som kan uppleva att de hela tiden bedöms. Ett ämnesutformat system skulle därför kunna bidra till mindre stress och mer fokus på lärande.

¹ Regeringens dnr U2020/06271 (delvis), U2021/01369 (delvis), U2021/02806.

² Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, förordning (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, förordning (SKOLFS 2013:5) om program mål för gymnasiesärskolans nationella program, förordning (SKOLFS 2015:10) om examensmål för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år samt bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (2010:2039).

³ Bl.a. bilaga 2 och 3 till skollagen (2010:800).

Den föreslagna modellen för ämnesbetyg innebär att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser och att progressionen i ämnena förstärks för att modellen ska fungera. Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg förutsätter vidare gemensamma mål och betygsriterier för hela ämnet. Eftersom betygsriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, innebär det att de betygsriterier som föreslås är mindre detaljerade än dagens kunskapskrav. Modellen medför även att Skolverket lämnar förslag när det gäller hur ämnen avgränsas och programmets uppbyggnad. Förslagen innehåller också innehållsliga förändringar för att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Förslagen beskrivs i denna konsekvensutredning. Förändringarna kommer att medföra behov av informations- och implementeringsinsatser samt behov av uppdatering av lärares legitimationer.

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	5
Omfattning och avgränsningar	6
A Allmänt	8
1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå	8
Mål.....	9
Nivåer	10
Centralt innehåll och progression.....	11
En uppsättning betygskriterier.....	12
Ämnen behöver delas.....	12
Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumentet för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan	13
Förslag om ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program och för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år	14
Gymnasiearbetet	14
Gymnasieskolans programstrukturer	16
Förslag om ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program.....	17
Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumentet för gymnasiesärskolan.....	17
Gymnasiesärskolans programstrukturer	18
Särskilda förutsättningar för kommunal vuxenutbildning	19
1.1 Förslag till förändringar i ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena. 20	
Engelska	21
Historia	23
Idrott och hälsa	25
Matematik.....	26
Naturkunskap	28
Religionskunskap	30
Samhällskunskap	33
Svenska och svenska som andraspråk.....	35
Svenska	35
Svenska som andraspråk	35
Svenska och svenska som andraspråk.....	36
1.2 Förslag till ändrade examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan	37
Barn- och fritidsprogrammet	37
Bygg- och anläggningsprogrammet.....	37
Ekonomiprogrammet.....	38
El- och energiprogrammet	39
Estetiska programmet	39

Fordons- och transportprogrammet	41
Försäljnings- och serviceprogrammet.....	42
Hantverksprogrammet	43
Hotell- och turismprogrammet.....	43
Humanistiska programmet	44
Industritekniska programmet.....	44
Naturbruksprogrammet	44
Naturvetenskapsprogrammet.....	45
Restaurang- och livsmedelsprogrammet.....	45
Samhällsvetenskapsprogrammet.....	45
Teknikprogrammet	46
VVS- och fastighetsprogrammet	48
Vård- och omsorgsprogrammet	48
Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år	49
1.3 Förslag till ändrade program mål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan.....	50
Programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ny benämning programmet för handel och service).....	50
Programmet för estetiska verksamheter	50
Programmet för fastighet, anläggning och byggnation (förslag till ny benämning programmet för fastighet och byggnation)	51
Programmet för fordonsvård och godshantering	52
Programmet för hantverk och produktion.....	53
Programmet för hotell, restaurang och bageri.....	53
Programmet för hälsa, vård och omsorg.....	54
Programmet för samhälle, natur och språk.....	54
Programmet för skog, mark och djur	55
2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd	55
3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen.....	56
4. Uppgifter om vilka kostnadsmissiga och andra konsekvenser regleringen medför	58
5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen	60
6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser	60
B Kommuner och regioner.....	61
C Företag	62
D Samråd	63
E Kontaktperson.....	63

Bakgrund

I oktober 2021 överlämnade regeringen propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg när det gäller gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Syftet med ämnesbetygsreformen är att ge bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid och motivation för eleverna att genomföra utbildningen. Lärare ska därmed få bättre förutsättningar att planera och genomföra undervisningen utifrån ämnet som helhet. Ämnesbetygen ska bättre spegla elevers kunskaper i ämnet som helhet än separata kursbetyg. Förslagen har sin grund i betänkandet *Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper* (SOU 2020:43). Propositionen avses att riksdagsbehandlas den 17 februari 2022.

I propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) föreslår regeringen att begreppet kunskapskrav ska ersättas med betygskriterier och att betygsskalans reglering ska förändras så att lärarna vid betygssättningen ska göra en sammantagen bedömning för betygen D, C, B och A. Det innebär att läraren sätter det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper med stöd av betygskriterier där betygskriterierna för betygen E, C och A beskriver typiska kännetecken på kunskaper, i stället för utifrån kunskapskrav som preciserar vilka kunskaper en elev ska ha för ett visst betyg. Det innebär också att betygen B och D ska sättas om elevens kunskaper sammantaget bedöms ligga mellan kriterierna för A och C respektive C och E, i stället för om elevens kunskaper motsvarar allt som ingår i det underliggande betygssteget och till övervägande del bedöms motsvara överliggande kunskapskrav. Även om den sammantagna betygssättningsprincipen för betygen D, C, B och A medger att elevens kunskaper kan variera något mellan dessa betygssteg måste elevens kunskaper motsvara alla delar i betygskriterierna för betyget E för att ett godkänt betyg ska kunna sättas. De ändringar i lag och förordning som handlar om den nya principen för betygssättning och att betygskriterier ska ersätta kunskapskrav föreslås träda i kraft den 1 juli 2022 och tillämpas från och med samma datum. De ändringar som innebär att ämnesbetyg ska införas föreslås träda i kraft den 15 juli 2022 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Regeringsuppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022⁴ avseende Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Skolverket ska i avvaktan på riksdagens beslut om och med utgångspunkt i propositionen om ämnesbetyg förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, komvux på gymnasial nivå samt komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå. Om myndigheten bedömer att vissa förändringar behöver göras i de nationella programmets innehåll och att det är lämpligt att göra dessa i samband med en övergång till ämnesbetyg ska Skolverket lämna förslag på sådana justeringar. Skolverket ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer. Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten föra en dialog med Universitets- och högskolerådet och Centrala studiestödsnämnden. Myndigheten ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 27 december 2024. Den del av uppdraget som handlar om att ta fram förslag till föreskrifter som Skolverket inte beslutar om ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 23 september 2022.

Inledningsvis ingick i uppdraget också att i dialog med de nationella programråden undersöka möjligheter att skapa reellt utrymme för elever på alla yrkesprogram, oavsett

⁴ [https://www.esv.se/U2020/06271_\(delvis\),U2021/01369_\(delvis\),U2021/02806_m.fl](https://www.esv.se/U2020/06271_(delvis),U2021/01369_(delvis),U2021/02806_m.fl)

vald yrkesutgång, att läsa de ämnen som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier. Med anledning av propositionen *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram* (prop. 2021/22:94), som lämnades till riksdagen den 1 februari 2022, har denna del utgått i samband med att uppdraget till Skolverket reviderats i 2022 års regleringsbrev. Förslag som innebär att någon eller några de nuvarande kurser som idag leder till grundläggande behörighet läggs till i ett program där dessa kurser har bedömts vara av särskild vikt kommenteras dock i texten.

Regeringsuppdrag avseende ändringar som rör hantverksprogrammet

Skolverket har också i uppdrag, enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022⁵, att genomföra ändringar som rör hantverksprogrammet. Skolverket ska med utgångspunkt i myndighetens hemställan⁶ angående en översyn av hantverksprogrammet (U2021/00469) lämna förslag till åtgärder som rör hantverksprogrammet. Myndigheten ska redovisa konsekvenser av förslagen och inhämta synpunkter från berörda aktörer. Skolverkets förslag rörande hantverksprogrammet ska, där så är möjligt, samordnas med införandet av ämnesbetyg. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 23 september 2022.⁷ Se bilaga 2 konsekvensutredning.

Myndighetens instruktionsenliga uppdrag

Enligt myndighetens instruktion ska Skolverket kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om. Myndigheten ska vid behov föreslå ändringar av dessa samt även utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om.⁸ I samband med uppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har myndigheten gjort bedömningen att arbetet enligt instruktionen ska bedrivas parallellt med regeringsuppdragen (se ovan) så att de styrdokument som beslutas inför ett införande av ämnesbetyg 2025 är uppdaterade och relevanta. De olika delarna, regeringsuppdragen och myndighetens uppdrag enligt instruktionen, har hanterats integrerat i arbetet. Förslag till förändringar utifrån de olika uppdragen beskrivs samlat i denna konsekvensutredning.

Omfattning och avgränsningar

De förslag Skolverkets arbete utmynnar i kommer att remitteras i två olika omgångar. Denna konsekvensutredning behandlar de förslag som remitteras i den första omgången. Det gäller förslag till ändringar i de styrdokument som beslutas av regeringen:

- examensmål,
- programmål,
- de programgemensamma ämnena och deras omfattning och de nationella inriktningarna som anges i bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (2010:2039)
- ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.⁹

Remissen omfattar vidare vissa förslag till ändringar som kräver ändringar i skollagen och beslut av riksdagen. Samtliga dessa förslag presenteras i den här konsekvensutredningen.

I bilagorna presenteras programstrukturerna i sin helhet. Ämnen och nivåer i inriktningarna och i programfördjupningen är dock preliminära utkast som presenteras för

---

⁵ <https://www.esv.se/U2020/06271> (delvis), [U2021/01369](https://www.esv.se/U2021/01369) (delvis), [U2021/02806 m.fl.](https://www.esv.se/U2021/02806)

⁶ Hemställan angående översyn av hantverksprogrammet, Skolverkets dnr 2020:1910.

⁷ Se bilaga 2, Konsekvensutredning avseende ändringar som rör hantverksprogrammet.

⁸ 5 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

⁹ Förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program, förordningen (SKOLFS 2013:5) om programmål för gymnasiesärskolans nationella program, förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, gymnasieförordningen (2010:2039) bilaga 1 och 2.

remissinstanserna som stöd för förståelsen av övriga förslag. Vid det andra remisstillet, som planeras att genomföras under perioden december 2022 – februari 2023, avser Skolverket att remittera förslag till de föreskrifter som Skolverket beslutar. Det omfattar förslag till

- ändrade programstrukturer för de nationella programmen i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan,
- ämnesplaner för övriga ämnen (utom de gymnasiegemensamma ämnena för gymnasieskolan),
- andra föreskrifter som berörs av förslagen, däribland föreskrifter om behörighet att undervisa i yrkesämnen¹⁰.

Skolverket avser att besluta om de föreskrifter som myndigheten har bemyndigande att besluta om inför införande av ämnesbetyg hösten 2025.

Den nya princip för betygsättning som föreslås i propositionen om ämnesbetyg innebär, utöver att kunskapskrav föreslås benämnas betygskriterier, att nuvarande regleringar avseende kunskapskraven för betygen B och D kommer att behöva anpassas till kommande förordningsändringar som regeringen kommer att besluta om i det fall riksdagen bifaller propositionen. Hur betygskriterierna för B och D ska regleras framgent framgår därför inte av Skolverkets förslag till ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Skolverket föreslår inte heller några ändringar när det gäller kraven för behörighet till högre utbildning eller när det gäller systemet med meritpoäng.

Av Skolverkets uppdrag framgår att om myndigheten bedömer att vissa förändringar behöver göras i de nationella programmens innehåll och att det är lämpligt att göra dessa i samband med en övergång till ämnesbetyg ska Skolverket lämna förslag till sådana justeringar. Myndigheten har dock inte fått i uppdrag att genomgripande förändra innehållet i de aktuella skolformerna. Arbetet har därför inte syftat till att ta fram helt nya program eller ämnesplaner. Utgångspunkten är i stället att det nuvarande kunskapsinnehållet i huvudsak ska anpassas och uppdateras inom ramen för befintliga program och ämnen. Däremot kan till exempel delning av ämnen och förändrade behov i arbetslivet innebära att de föreslagna förändringarna är mer omfattande i vissa ämnen och program än andra.

Inför regeringsuppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg och inom ramen för Skolverkets instruktionsenliga uppdrag att kontinuerligt revidera styrdokumentet, har Skolverket genomfört en behovsanalys¹¹. I det arbetet identifierades bland annat behovet av att i linje med den föreslagna modellen för ämnesbetyg säkerställa en tydlig progression mellan nivåerna i ämnesplanerna, att ta fram en uppsättning betygskriterier som ska gälla för samtliga nivåer i ämnet samt att skapa mer sammanhållna ämnen. Ett annat behov som identifierades var att se över det centrala innehållets omfattning i relation till undervisningstid och poäng. Vidare identifierades ett behov av att säkerställa bildningsperspektivet i utbildningarna och att förstärka det tredelade uppdraget, dvs. att gymnasieskolan i enlighet med skollagen ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet, samt motsvarande för övriga berörda skolformer. Ytterligare behov som identifierades i det förberedande arbetet var att på ett bättre sätt uttrycka hur gymnasiearbetet kan hålla en nivå som är anpassad till gymnasieskolan samt att förstärka kopplingen till ett framtida yrkesliv på gymnasiesärskolans nationella program och inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.

I genomförandet av uppdraget har Skolverket haft samråd med representanter för Skolverkets olika målgrupper, till exempel lärare, rektorer, elever, myndigheter och

---

¹⁰ SKOLFS 2012:4

¹¹ Skolverkets dnr. 2020:131

branschföreträdare. Under avsnitt D nedan finns en beskrivning av det omfattande samrådsarbete som Skolverket har genomfört.

A Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå

Möjligheter och begränsningar med ett ämnesutformat system

Ämnesbetygreformen syftar till att ge eleverna bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Ett ytterligare syfte är att ge bättre planeringsförutsättningar för lärare. Vidare är ett skäl till reformen att dagens kursutformade system medför stress för eleverna, som kan uppleva att de hela tiden bedöms. Ett ämnesutformat system skulle därför kunna bidra till mindre stress och mer fokus på lärande för eleverna.

Den föreslagna modellen för ämnesbetyg innebär att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser och att progressionen i ämnena förstärks för att modellen ska fungera. Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg förutsätter vidare gemensamma mål och betygskriterier för hela ämnet. Eftersom betygskriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, innebär det att de betygskriterier som föreslås är mindre detaljerade än dagens kunskapskrav. Modellen medför även att Skolverket lämnar förslag när det gäller hur ämnen avgränsas och programmets uppbyggnad. Förslagen innehåller också innehållsliga förändringar för att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Förslagen beskrivs i denna konsekvensutredning. Förslagen kommer att medföra behov av bland annat informations- och implementeringsinsatser samt behov av uppdatering av lärares legitimationer.

Skolverket anser att den föreslagna modellen kan bidra till de syften som beskrivs ovan. Framför allt så säkerställer systemet att det är elevens kunskaper i slutet av ett ämne som kommer med i examensbeviset eller studiebeviset. Enstaka och tidiga misslyckanden bör få mindre konsekvenser än i ett system med kursbetyg. Samtidigt har Skolverket i arbetet kunnat konstatera att förväntningarna på systemet med ämnesbetyg riskerar att vara större än vad premisserna tillåter. Det inte är säkert att de positiva effekterna av ämnesbetyg blir så omfattande som det ibland kan framstå. Eftersom ämnesbetyg föreslås införas i ett befintligt system kommer det att medföra fördelar, men systemet sätter också vissa begränsningar. Det är samtidigt viktigt att bevara det som fungerar väl inom dagens system. Behovet av flexibilitet är till exempel fortsatt stort inom gymnasial utbildning, bland annat i syfte att inte i onödan förlänga en elevs studietid vid programbyte och för att som idag kunna kombinera kurser utifrån lokala behov inom till exempel kommunal vuxenutbildning och yrkesutgångar. Ämnesbetyg kommer vidare att kombineras med dagens system med gymnasiepoäng och minsta garanterad undervisningstid. Det innebär inte per automatik mer tid för undervisning i respektive ämne, utan beslut om undervisningstid kommer att fattas utifrån samma regelverk som idag.

Utgångspunkten för Skolverkets genomförande av uppdragen är att det nuvarande kunskapsinnehållet i program och ämnen anpassas i relation till ämnesbetyg. Myndigheten har även strävat efter att säkerställa att ämnen och program är uppdaterade och relevanta. Skolverket har dock inte haft i uppdrag att genomgripande förändra innehållet i de aktuella skolformerna. Det finns dels önskemål från målgrupper och intressenter om ändringar i innehåll i olika ämnen och program dels tydliga behov av justeringar i ämnen och program som myndigheten har noterat i sitt löpande referensarbete. Skolverket har strävat efter att balansera de ramar som ämnesbetygsmodellen sätter med övriga förutsättningar som gäller för de aktuella skolformerna och i förhållande till alla de synpunkter som framkommit i

myndighetens arbete med uppdragen. Syftet med remissförfarandet är att hämta in värdefulla synpunkter och få syn på ytterligare behov av justeringar när det gäller de aktuella förslagen. Skolverket välkomnar remissinstansernas synpunkter och ser särskilt fram emot förslag som ytterligare tydliggör progressionen mellan nivåer i ämnen.

Ämnesbetyg ställer krav på ämnesplanernas konstruktion

Ämnesbetygsreformen syftar till att ge bättre förutsättningar än vad dagens kursutformning gör för fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Av propositionen om ämnesbetyg framgår att progressionen i ämnena behöver förstärkas för att modellen ska fungera samt att ämnen ska delas upp i nivåer i stället för dagens kurser.¹² Nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och en nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Modellen för ämnesbetyg föreslås ha en uppsättning betygskriterier för hela ämnet, i stället för dagens kunskapskrav som finns för varje kurs i ämnet.

Detta medför att såväl målen som betygskriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet, vilket innebär att de behöver vara mindre detaljerade än de är idag. En sådan förändring är redan genomförd i de obligatoriska skolformerna.¹³ När betyg sätts på en nivå görs det utifrån betygskriterierna och det centrala innehållet i den aktuella nivån. Ett godkänt betyg omfattar alltid samtliga poäng eleven har läst i ämnet till och med den senaste godkända nivån. Denna modell är den som Skolverket har haft att utgå ifrån i arbetet.

För att stödja ett införande av ämnesbetyg har modellen för hur ämnesplaner idag är utformade behövt ses över och anpassas utifrån förslagen i propositionen om ämnesbetyg. Skolverket har analyserat den nuvarande modellen för ämnesplaner och konstaterat att grundstrukturen i form av syftestext inklusive målen för ämnet¹⁴, centralt innehåll och betygskriterier även fortsatt är lämplig. Modellen med syftestext, mål och betygskriterier ger även ett sammanhållet system med övriga skolformer. Skolverket bedömer att det behövs en förskjutning av tyngdpunkten i ämnesplanerna, från kunskapskraven (fortsättningsvis betygskriterierna) som behöver bli mindre detaljerade till ämnets syfte och centrala innehåll. Detta ligger som redan nämnts i linje med de förändringar som har genomförts i revideringen av kursplanerna i grundskolan. Det ligger också i linje med att systemet med ämnesbetyg innebär ett större fokus på lärande och kunskapsutveckling.

Det centrala innehållet behöver skrivas så tydligt att det ger tillräcklig vägledning för lärarnas planering av undervisningen samtidigt som det beskriver progression mellan nivåerna. Detta behöver sammanvägas med såväl konstaterade behov av att minska mängden stoff i vissa ämnen där innehållet i dag är alltför omfattande, att värna om lärares professionella utrymme, samt att visst innehåll med nödvändighet måste ingå enligt önskemål från olika intressenter. Dessa faktorer har noga behövt sammanvägas i arbetet.

Mål

Varje ämnesplan inleds idag med en syftestext som beskriver vilka kunskaper eleven ska få möjlighet att utveckla i undervisningen. Syftet avslutas med ett antal punkter som fungerar som mål för ämnet som helhet. Målen anger vilka ämneskunskaper som ska betygssättas. Idag förekommer det att vissa mål i ett ämne bara relaterar till vissa kurser. Eftersom nivåer i ett ämne i ett system med ämnesbetyg behöver bygga på varandra och där betyget på en nivå ska kunna ersätta betygen på tidigare nivåer, kommer samma mål att behöva gälla för ämnet som helhet.

---

¹² Prop. 2021/22:36 s. 76 ff.

¹³ Behovsanalys kring kurs- och ämnesplaner samt kunskapskrav, Skolverkets dnr 2018:1453.

¹⁴ Ämnets syfte avslutas med ett antal mål i punktform. Målen fokuserar på de kunskaper i ämnet som ska betygssättas och det finns därför en relation mellan målen och betygskriterierna.

Nivåer

Nivåindelning av ämnen utgör modellens grundkonstruktion, vilket förutsätter en uppdelning av ämnets innehåll. Betyget efter en viss nivå ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet med dess underliggande nivåer, utan att läraren för den skull ska ha behövt gå tillbaka till vad eleven har presterat på tidigare nivåer. För att säkerställa att ett betyg från en högre nivå verkligen betyder att eleven har kunskaper som även omfattar underliggande nivåer behöver ämnena därför konstrueras så att det finns en tydlig koppling och progression vad gäller innehåll mellan nivåerna. Av de ämnen som finns idag är vissa uppbyggda med en relativt tydlig progression, medan andra ämnen kan bestå av sidoordnade kurser som inte bygger på varandra, eller en kombination av dessa principer.

Skolverket uppmärksammade tidigt att den föreslagna modellen för ämnesutformning kan leda till att visst ämnesinnehåll, som idag endast ingår i en kurs, behöver återkomma i flera nivåer eller flyttas till ett nytt ämne. När innehåll behöver återkomma på flera nivåer kan det i någon mån motverka möjligheten att skapa en tydlig progression och upplevas som onödigt upprepande.

Det totala antalet betygssättningstillfällen kommer inte att skilja sig i så stor utsträckning från idag, då betyg på varje nivå kommer att sättas och dessa är viktiga avstämningstillfällen. Vissa ämnen kommer även fortsättningsvis att vara mindre omfattande eller läsas under kort tid, vilket kan innebära att eleven till exempel får vissa slutliga betyg redan i år 1. Men en enskild elev kommer vid ett införande av ämnesbetyg i vissa fall att möta något färre ämnen under sin utbildning och framför allt få färre betyg i sitt examensbevis. Detta är en följd av ett system med ämnesbetyg och säkerställer att det är elevens kunskaper i slutet av ett ämne som kommer med i betyget. Variationen elever emellan kommer däremot att vara relativt stor, då olika elever läser olika antal nivåer i de ämnen som ingår i utbildningen.

I dagens ämnesplaner anges alltid om en kurs i ett ämne bygger på en annan kurs. I modellen för ämnesbetyg bygger en högre nivå alltid på en underliggande. Av den anledningen har Skolverket gjort bedömningen att det inte längre behöver anges specifikt när nivåer bygger på varandra i enlighet med modellens grundförutsättningar. I förslagen till ämnesplaner bör däremot anges när en nivå bygger direkt på kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Ett annat exempel är när en högre nivå kan bygga på parallella underliggande nivåer, vilket är fallet i ämnen som har så kallade *spår*, bland annat *matematik*.

De nivåer som föreslås i denna remiss har i stor utsträckning samma omfattning i gymnasiepoäng som dagens kurser. Detta beror på behovet av att modellen ska lämpa sig för alla de berörda skolformerna och att ett och samma ämne ofta läses i olika omfattning på olika utbildningar. En annan orsak är att regeringen i propositionen om ämnesbetyg beskriver att behovet av avstämningstillfällen och återkoppling till eleven i form av betyg kommer att ges i ungefär samma utsträckning som idag.¹⁵ I många fall betyder det att myndigheten bedömer att 100 poäng är den mest ändamålsenliga omfattningen av en nivå. Det förekommer dock fortfarande nivåer om 50 poäng, framför allt i de gymnasiegemensamma ämnena där en sådan omfattning beslutats av riksdagen. Vissa av de gymnasiegemensamma ämnena har idag så kallade spår, där till exempel *samhällskunskap* 1a1, 50 poäng + 1a2, 50 poäng motsvaras av *samhällskunskap* 1b, 100 poäng. Den konstruktionen föreslås kvarstå i de förslag som Skolverket presenterar. I ämnen där så har bedömts lämpligt kommer det dock att finnas nivåer om 200 poäng. Det kan till exempel gälla ämnen där elever ofta läser mer än 100 poäng under ett läsår. För vissa ämnen kan det eventuellt även finnas behov av nya spår, i syfte att mindre omfattande parallella nivåer ska kunna användas inom komvux.

---

¹⁵ Se prop. 2021/22:36 s. 81 och 122.

Elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan har rätt till en minsta garanterad undervisningstid. I gymnasieskolan har elever på yrkesprogrammen rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på de högskoleförberedande programmen minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter.¹⁶ De flesta kurser har idag en omfattning om 100 gymnasiepoäng, där antalet gymnasiepoäng är ett mått på den tänkta studieomfattningen av en kurs och på dess beräknade arbetsinsats. Det finns ingen reglering som styr hur många undervisningstimmar som minst ska fördelas på respektive ämne eller kurs, till skillnad från i grundskolan där ett visst antal timmar kopplas till varje ämne. När ämnesbetyg införs ger regleringarna möjlighet att anpassa och till exempel öka antalet undervisningstimmar när det gäller de nivåer där skolan bedömer att det särskilt behövs. Det kan exempelvis handla om den sista nivån i ett ämne.

I den nu föreslagna modellen för ämnesbetyg har dagens behov av flexibilitet värnats genom att ämnen ska delas in i nivåer. Det kan i sammanhanget framhållas att den i propositionen föreslagna modellen för ämnesbetyg tydligt skiljer sig från vad som gällde i det s.k. linjegymnasiet som gällde fram till och med tidigt 1990-tal. Den betygssättning som då gjordes i slutet av ämnet kunde göras utifrån en bedömning av elevens prestationer i all den undervisning som ägt rum, inte endast utifrån en sista nivå eller motsvarande. Inom vuxenutbildningen användes under den tiden andra lösningar vilket gjorde att skolformerna inte hade en gemensam modell. Samtidigt innebar linjegymnasiet att det var svårt för en elev att till exempel byta utbildning inom gymnasieskolan och att då kunna tillgodoräkna sig det som eleven tidigare hade läst. I linjegymnasiet bestod valmöjligheterna huvudsakligen av att elever kunde välja bort ett ämne de inte ville läsa, till exempel ett så kallat C-språk.

Centralt innehåll och progression

Det centrala innehållet i dagens ämnesplaner är det ämnesinnehåll som eleven ska få möta i undervisningen. De olika delarna av det centrala innehållet kan få olika mycket utrymme i undervisningen och kombineras på olika sätt utifrån olika delar av ämnets syfte. Utöver det centrala innehållet kan läraren komplettera med ytterligare innehåll utifrån elevernas behov och intresse, men läraren måste i undervisningen åtminstone behandla det som anges i det centrala innehållet. Det centrala innehållet är ordnat i punktlistor, i vissa ämnen under ett antal så kallade områdesrubriker.

Modellen för ämnesbetyg förutsätter som nämnts ovan en tydligare progression i ämnesplanerna. De flesta ämnen kommer att ha mer än en nivå och mellan dessa nivåer behöver progressionen tydliggöras i det centrala innehållet. Ett led i att förstärka progressionen har i vissa ämnen även varit att föreslå områdesrubriker där det inte finns i dag, för att visa hur visst innehåll hänger ihop och kan förstås.

Vanligtvis beskrivs progression som ökande svårighetsgrad. Det förekommer att kurs- och ämnesplaner innehåller begrepp som **mer komplext**, **mer avancerat** eller går från **bekant** till **okänt** för att tydliggöra en ökande svårighetsgrad. Progression kan också beskrivas i termer av ökad djup och bredd. Progressionen mellan nivåer i ett system med ämnesbetyg behöver konstrueras så att den ger goda förutsättningar för elevernas kunskapsutveckling, där ett innehåll som undervisas på en nivå ligger till grund för det som undervisas på efterföljande nivå. Skolverket har arbetat med att synliggöra progressionen till exempel genom att bredda och lägga till innehållsliga områden i de högre nivåerna, genom att uttrycka utökad komplexitet och svårighetsgrad, genom olika konkretiseringar med valbara exempel, eller genom att använda formuleringen däribland för att tydliggöra detaljer som ska ingå i undervisningen på en viss nivå. Som nämnt kan den föreslagna modellen för ämnesutformning därmed innebära att visst ämnesinnehåll som idag endast ingår i en kurs behöver återkomma i flera nivåer eller läggas över i ett nytt ämne. I någon mån kan detta

---

¹⁶ 16 kap. 18 § Skollagen.

motverka möjligheten att skapa en tydlig progression och upplevas som onödigt upprepanande. Detta är exempel på en utmaning som myndigheten har arbetat med att hantera i de förslag som nu remitteras.

Med låg grad av progression är risken att undervisningen fokuserar mer på repetition och att undervisningen därigenom inte utmanar eleverna eller att innehållet i senare nivåer inte bygger vidare på innehållet från tidigare nivåer och att ämneskunskaperna därigenom inte fördjupas. Progression blir även av vikt vid betygssättning. Som exempel kan nämnas att om en elev läser nivå 3, så kommer betyget för nivå 3 att omfatta nivåerna 1–3. Det innebär att betyget som sätts i nivå 3 behöver spegla elevernas samlade kunskaper i ämnet. För att betyget som sätts ska spegla elevens samlade kunskaper i ämnet, men utan att läraren ska behöva pröva även nivå 1 och 2 för att sätta ett betyg i nivå 3, behöver det centrala innehållet i en nivå bygga på underliggande nivåer och i vissa fall återkomma om det är sådant innehåll som är väsentligt att eleven behärskar för att kunna sägas ha kunskaper i ämnet.

I en tidigare behovsanalys inför revideringen av kurs- och ämnesplaner 2019¹⁷ uppmärksammade Skolverket också frågan om progression. Då konstaterades även behov av att förbättra progressionen mellan skolformer, främst mellan grundskolan och gymnasieskolan. Där så har bedömts lämpligt har Skolverket därför fortsatt arbetet med att tydliggöra progressionen mellan skolformer. För de ämnen där det har konstaterats att det finns alltför mycket stoff idag har Skolverket också, liksom i revideringen av grundskolans kursplaner, stävat efter att minska stoffträngseln.

En uppsättning betygskriterier

Dagens kunskapskrav beskriver vilka kunskaper som krävs för de olika betygsstegen i ett ämne. De är formulerade utifrån målen för ämnet och behöver läsas och tolkas i relation till det centrala innehållet för den aktuella nivån och den undervisning som bedrivits.

I ett ämnesutformat system ska ett ämne enligt propositionen ha en uppsättning betygskriterier, till skillnad från dagens kursutformade utbildning där varje kurs har en uppsättning kunskapskrav. Det innebär att betygskriterierna behöver vara mer övergripande än dagens kunskapskrav för att kunna användas för betygssättning i ämnets samtliga nivåer. Idag kan kunskapskrav vara kursspecifika, men det blir inte möjligt för nivåer i modellen för ämnesutformning. Ett annat skäl för att minska detaljeringsgraden i betygskriterierna är att ju fler bedömningsaspekter som finns i betygskriterierna, desto större fokus läggs på betyg och bedömning i stället för på lärande och undervisning. Skolverket har redan gjort ett arbete med att minska detaljeringsgraden i revideringen av grundskolans kursplaner.¹⁸ Samtidigt reviderades även gymnasieskolans ämnesplaner i engelska, matematik och moderna språk. En följd av att betygskriterierna blir mindre detaljerade än dagens kunskapskrav är att betygskriterierna kan uppfattas som mindre precisa, eftersom omfattning och detaljer inte skrivs fram på samma sätt som idag. Skolverket har dock bedömt att fördelarna med att minska detaljeringsgraden överväger denna nackdel. Revideringen kan också kräva att detaljer flyttas från dagens kunskapskrav (fortsättningsvis betygskriterierna) till det centrala innehållet. En följd av detta är att så kallade tröskeleffekter minskar, vilket ligger i linje med propositionens förslag om sammantagen bedömning.

Ämnen behöver delas

En följd av en tydlig progression mellan nivåerna och av att varje ämne ska ha samma mål för ämnets samtliga nivåer samt att varje ämne ska ha en uppsättning betygskriterier blir att ett antal ämnen kommer att behöva delas. Delningar av ämnen är främst aktuellt för vissa

¹⁷ Skolverket dnr. 2018:1453.

¹⁸ Skolverket dnr. 2019:173 och dnr. 2019:770.

av de ämnesplaner som idag har kurser som är sidoordnade. Om kurserna inte passar att skriva om i sådan utsträckning att de byggs upp med progression och med gemensamma betygskriterier går nämligen inte modellen för ämnesbetyg att tillämpa. Ett exempel är den nuvarande ämnesplanen för ämnet svenska som idag innehåller sex kurser. De tre första kurserna *svenska 1*, 100 poäng, *svenska 2*, 100 poäng och *svenska 3*, 100 poäng kan i en ämnesutformad gymnasieskola bilda ett ämne med tre nivåer, men de sidoordnade kurserna *litteratur*, 100 poäng, *retorik*, 100 poäng och *skrivande*, 100 poäng, kan inte ingå i progressionen för svenskämnet då de är konstruerade för att fördjupa endast ett visst delområde inom det bredare ämnet svenska. De behöver därmed utformas som egna ämnen med egna mål och betygskriterier. Detta innebär att det totalt sett kommer att finnas fler ämnen på den gymnasiala nivån jämfört med idag. Det totala antalet ämnen behandlas i nästa remiss.

Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumentet för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Enligt läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska skolan skapa de bästa förutsättningarna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.¹⁹

Bildningsprocesser ska ha en central roll i utbildningen. Bildningsaspekter uttrycks idag i första hand i läroplanernas inledande delar, medan de har en mer undanskymd roll i examensmål, programmål och ämnesplaner. I Skolverkets arbete med regeringsuppdragen har en bred definition av begreppet bildning använts, med följande tre delar:

- Bildning som en individuell och öppen process utan givet slut och som drivs av viljan att veta mer och att utvecklas.
- Bildning som innebär individens delaktighet i en gemensam referensram av kunskaper.
- Bildning som förmågan till klokt och etiskt handlande i förhållande till sig själv, till andra människor och naturen.

Skolverket har även kunnat konstatera att det så kallade tredelade uppdraget, dvs. att gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet²⁰ är olika väl representerat i de olika nationella programmen och ämnena, på ett sätt som inte alltid kan förklaras med program- eller ämnesanpassning. Enligt Skolverkets bedömning går bildningsuppdraget och det tredelade uppdraget hand i hand. Myndigheten har i arbetet strävat efter att tydliggöra och skapa en bättre balans när det gäller båda dessa delar i de förslag till examensmål, programmål och ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena som omfattas av den här konsekvensutredningen. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumentet för att de ska vara uppdaterade och relevanta.

De fyra perspektiven (det etiska perspektivet, miljöperspektivet, det internationella perspektivet och det historiska perspektivet) i läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ses som en del av bildningsuppdraget och återfinns på olika sätt i Skolverkets förslag utifrån ämnets eller programmets karaktär.

Skolverket föreslår även att vissa ytterligare övergripande aspekter i läroplanerna förstärks utifrån programmets karaktär för att säkerställa att läroplanernas intentioner syns på ett tydligare sätt i varje program och i de gymnasiegemensamma ämnena. De aspekter som särskilt har setts över i arbetet och som återfinns och konkretiseras i varje förslag till examensmål och programmål är demokrati, digital kompetens, entreprenörskap, företagande och innovationstänkande, hållbar utveckling, jämställdhet samt kritiskt förhållningssätt.

---

¹⁹ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan och förordningen (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan.

²⁰ 15 kap. 2 § och 18 kap. 2 § skollagen.

Alla elever på nationella program i gymnasieskolan har i olika omfattning de gymnasiegemensamma ämnena i sin utbildning. Skolverket har därför eftersträvat att säkerställa att de övergripande aspekterna (se ovan) även återfinns och tydliggörs i det sammantagna innehållet i de nio gymnasiegemensamma ämnena, utifrån ämnenas karaktär.

Förslag om ändrade examensmål för gymnasieskolans nationella program och för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

För varje nationellt program i gymnasieskolan finns examensmål som regeringen beslutar om.²¹ Examensmålen ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen och anger mål för programmet, de inriktningar som finns inom programmet samt mål för gymnasiearbetet. De nuvarande examensmålen togs fram i samband med reformen av gymnasieskolan 2011 (Gy11).²² Examensmålen skiljer sig åt mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program, men det finns även skillnader mellan de olika högskoleförberedande programmen och mellan de olika yrkesprogrammen. Detta är också avsett eftersom examensmålen ska uttrycka det specifika för programmet.

I samband med arbetet att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har Skolverket sett över examensmålen för gymnasieskolans nationella program och föreslår vissa ändringar, dels för att anpassa dem till programmets föreslagna utformning, dels för att komma till rätta med vissa skillnader mellan programmen som inte har bedömts vara motiverade och som inte är programspecifika. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumentet för att det ska vara uppdaterade och relevanta. I Skolverkets förslag till ändrade examensmål föreslås, förutom en förstärkning av de övergripande aspekterna, en uppdatering med för området relevanta begrepp utifrån teknik- och samhällsutveckling.

För att tydliggöra att alla elever på yrkesprogram har rätt att läsa de ämnen och nivåer som ger grundläggande behörighet föreslår Skolverket därutöver att följande skrivning förs in i examensmålen för samtliga yrkesprogram: ”Samtliga inriktningar kan leda till fortsatta studier, till exempel på yrkeshögskola eller högskola”. Detta ligger i linje med förslagen i regeringens proposition *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram* (prop. 2021/22:94).

Föreslagna ändringar som rör de enskilda programmets examensmål redovisas nedan under *1.2 Examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan*.

Gymnasiearbetet

Målen för gymnasiearbetet anges i respektive programs examensmål. De skiljer sig åt mellan högskoleförberedande program och yrkesprogram. I målen för gymnasiearbetet för yrkesprogrammen ligger fokus på att eleven ska vara förberedd för det yrkesområde som utbildningen riktar sig mot och gymnasiearbetet ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter, men även ge eleven möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer. För de högskoleförberedande programmen fokuserar målen för gymnasiearbetet på att eleven ska vara förberedd för högskolestudier inom i första hand något av de områden som utbildningen gäller. Målen för gymnasiearbetet är i stort sett utformade på samma sätt på alla högskoleförberedande program, med undantag för vissa skillnader när det gäller vilka kunskapsområden som pekas ut och när det gäller redovisningsform.

Gymnasiearbetet ska spegla den gymnasiala nivån på utbildningen. När det gäller yrkesprogrammen så har det i Skolverkets referensarbete framkommit att branschrepresentanter är tvetsamma till om gymnasiearbetet verkligen är en garant för elevens kunskapsnivå och kvalifikation. På de högskoleförberedande programmen framkommer att lärare ibland förväntar sig att eleverna ska ha utvecklat en betydligt högre

---

²¹ 16 kap. 6 § skollagen.

²² *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199).

grad av vetenskaplighet än vad som kan bedömas vara rimligt inom gymnasieskolan och att detta medför orimliga krav på eleverna. Det kan finnas en diskrepans mellan olika uppfattningar om vad som menas med ”förberedd för högskolestudier” samt om vad den gymnasiala nivån innebär. Skolverket har därför sett över målen för gymnasiearbetet för att så långt som möjligt tydliggöra att de ligger på gymnasial nivå. Detta är ett led i att systematiskt se över styrdokumentet för att det ska vara uppdaterade och relevanta. I arbetet har myndigheten gjort bedömningen att nivån på gymnasiearbetet bör ligga i linje med Sveriges referensram för kvalifikationer, där regeringen har bedömt att en gymnasieexamen motsvarar den så kallade SeQF-nivå 4.²³ De förslag som beskrivs nedan innebär att vissa begrepp från referensramen införs för att tydliggöra den gymnasiala nivån. De nyligen införda målen för komvuxarbetet har inte setts över i detta arbete och omfattas inte av remissen. Om Skolverkets förslag till ändringar i målen för gymnasiearbetet realiseras avser Skolverket dock att även se över målen för komvuxarbetet.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på yrkesprogrammen

Skolverket föreslår att formuleringen ”inom givna tidsramar” läggs till i följande mening i målen för gymnasiearbetet: ”I gymnasiearbetet visar eleven sin förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom givna tidsramar”. Detta syftar till att tydliggöra att tidsåtgång är en relevant aspekt i bedömningen av utförandet av en arbetsuppgift av någon som är nyutbildad inom ett yrkesområde.

Vidare föreslår Skolverket att begreppet ”självständigt” läggs till i följande mening: ”Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven självständigt planerar, genomför och utvärderar sin uppgift”. Ändringen syftar på elevens förmåga att enskilt eller tillsammans med andra kunna planera, genomföra och utvärdera sin uppgift utan att behöva ha kontinuerlig vägledning av en lärare eller handledare i dessa delar. Förslaget syftar inte till att ställa krav på att arbeta helt på egen hand, utan på ett sätt som är relevant för någon som är nyutbildad inom ett yrkesområde. Ändringarna föreslås för att tydliggöra och förbättra elevens förberedelse för yrkeslivet, vilket också är något som branscher och skolor har framfört önskemål om.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på ekonomiprogrammet, estetiska programmet, humanistiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet

Skolverket föreslår att begreppet ”självständigt” läggs till i följande mening: ”Det ska utföras på ett sådant sätt att eleven formulerar en frågeställning samt självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete som utgår från centrala kunskapsområden inom programmet”. Ändringen syftar här på elevens förmåga att enskilt eller tillsammans med andra kunna planera, genomföra och utvärdera sin uppgift utan att behöva ha kontinuerlig vägledning av en lärare i dessa delar. Förslaget syftar inte till att ställa krav på att arbeta helt på egen hand, utan på ett sätt som är relevant för någon som ska kunna påbörja akademiska studier.

Vidare föreslår Skolverket att målen för gymnasiearbetet ändras på så sätt att meningen ”Gymnasiearbetet ska visa att eleven har förmåga att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor.” läggs till för att tydliggöra vikten av att eleven har förmågan till just detta. I myndighetens referensarbete har framkommit att det idag inte är säkert att den förmågan bedöms, även om den många gånger säkert utgör en del i det som handlar om utvärdering, redovisning och diskussion. Att värdera och dra slutsatser av resultaten samt kritiskt värdera valet av källor är dock mycket väsentliga förmågor när det gäller elevens förberedelse för högre studier.

---

²³ Bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, se även <https://www.seqf.se/>. Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har placerats på Seqf-nivå 5.

Förslag till ändrade mål för gymnasiearbetet på naturvetenskapsprogrammet

Utöver det som föreslås för övriga högskoleförberedande program (se ovan) föreslår Skolverket att målen för gymnasiearbetet för naturvetenskapsprogrammet ändras när det gäller vilka redovisningsformer som ska vara möjliga. Den föreslagna formuleringen ”annat lämpligt sätt” ger möjlighet till en större bredd av naturvetenskapliga och tekniska sätt att redovisa på, i stället för de nuvarande snävare kravet på skriftlig redovisning. Skolverket bedömer att detta möjliggör en bättre förberedelse för högskolestudier inom främst naturvetenskap, matematik och teknik. I myndighetens referensarbete har det framkommit behov av dessa skrivningar som mer liknar teknikprogrammets, där bredden av redovisningsformer redan finns framskrivna.

Förslag till ändrade mål för examensarbetet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år

I målen för examensarbetet för vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år föreslås den nuvarande formuleringen ”förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter för den valda utgången” ändras till ”förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter för det valda yrkesområdet”. Anledningen är att utgångarna kommer att tas bort i programstrukturen. Varje profil kommer i stället att få förslag till yrkesroller som profilen kan leda till. De föreslagna yrkesrollerna kommer att, likt yrkesutgångar på yrkesprogrammen, vara rekommendationer från branscherna. Yrkesroller ökar möjligheten för flexibilitet och kombination av yrkeskunskaper.

Skolverket föreslår vidare att målen för examensarbetet ändras på så sätt att formuleringen ”eleven visar ingenjörsmässiga färdigheter genom att definiera och formulera en frågeställning samt planera...” ändras till ”eleven visar ingenjörsmässiga färdigheter genom att utifrån en problemformulering eller ett tekniskt utvecklingsbehov självständigt planera...”. Teknisk problemlösning utgår sällan från en frågeställning utan snarare från ett identifierat problem eller utvecklingsbehov av en redan gjord lösning. Den föreslagna ändringen syftar därmed till att vara bättre anpassad till de förmågor en tekniker eller blivande ingenjör behöver kunna visa.

Gymnasieskolans programstrukturer

I den här konsekvensutredningen behandlas endast de förslag till ändringar som kräver riksdagens eller regeringens beslut och som Skolverket avser att redovisa till regeringen senast den 23 september 2022. Konsekvensutredningen omfattar därför förslag till gymnasiegemensamma ämnen, programgemensamma ämnen och deras omfattning samt vilka de nationella inriktningarna ska vara för respektive program. Skolverkets förslag till ändringar i dessa delar avseende respektive program redovisas nedan under *1.2 Examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan*.

Riksdagen beslutar om vilka nationella program som ska finnas i gymnasieskolan, hur de ska benämnas och vilka gymnasiegemensamma ämnen respektive program ska innehålla samt i vilken omfattning.²⁴ Regeringen beslutar om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.²⁵ Vidare beslutar regeringen om de nationella inriktningarnas namn och de programgemensamma ämnena och deras omfattning i gymnasiepoäng för respektive program.²⁶ Skolverket får enligt nuvarande bemyndiganden meddela ytterligare föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna och om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.²⁷

²⁴ 16 kap. 5 § skollagen och bilaga 1 och 2 till skollagen.

²⁵ 1 kap. 4 § gymnasieförordningen (2010:2039) och förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

²⁶ 4 kap. 2 § gymnasieförordningen och bilaga 1 till gymnasieförordningen.

²⁷ 4 kap. 1 och 5 §§ gymnasieförordningen.

Enligt regeringens förslag i prop. 2021/22:36 ska flera ämnen få ha en gemensam ämnesplan om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas till exempel när det gäller dagens ämnen moderna språk och modersmål. Eftersom det inte ska vara möjligt att sätta flera betyg på samma nivå i ett ämne behöver till exempel franska som modernt språk och tyska som modernt språk utgöra olika ämnen. Det kan däremot enligt regeringen vara rimligt att dessa ämnen har en gemensam ämnesplan. För sådana ämnen ser Skolverket behov av att i programstrukturerna kunna ange det som föreslås bli namnet på den gemensamma ämnesplanen. I de förslag till programstrukturer som nu remitteras föreslås därför att namnet på den gemensamma ämnesplanen moderna språk anges.

Förslag om ändrade programmål för gymnasiesärskolans nationella program

För varje nationellt program i gymnasiesärskolan finns ett programmål som regeringen beslutar om.²⁸ Programmålet är det som ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen och anger mål för programmet samt mål för gymnasiesärskolearbetets utformning och innehåll. I samband med arbetet att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har Skolverket sett över programmålen och föreslår vissa ändringar av dessa, dels för att anpassa dem till programmets föreslagna utformning, dels för att komma till rätta med vissa skillnader mellan programmen som inte har bedömts vara motiverade och som inte är programspecifika. Skolverket föreslår även en uppdatering med relevanta begrepp för området utifrån teknik- och samhällsutveckling.

Bildningsbegreppet, det tredelade uppdraget och vissa andra övergripande aspekter i styrdokumentet för gymnasiesärskolan

Det är idag stora skillnader i hur programmålen för de nationella programmen i gymnasiesärskolan och examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan är formulerade²⁹. Nuvarande programmål har ett visst fokus på yrkesrollen och förberedelse för arbetslivet men Skolverket föreslår att programmålen får förstärkta och mer anpassade skrivningar i syfte att bättre möta målgruppens behov. Vidare föreslår Skolverket förstärkta skrivningar i syfte att främja bildningsprocesser, individens personliga utveckling och förberedelse för aktivt deltagande i samhällslivet.

Det finns behov av att tydliggöra även vissa andra övergripande aspekter i programmålen (i likhet med föreslagna skrivningar för examensmålen). Bland annat gör samhällsförändringar det angeläget att tydligare skriva fram vikten av kritisk granskning och källkritik samt att behovet av digital kompetens syns tydligare i programmålen. Detta har gjorts genomgående för alla nationella program i gymnasiesärskolan.

Kopplingen till ett framtida yrkesliv behöver stärkas för gymnasiesärskolan

I reformen av gymnasiesärskolan 2013 betonades vikten av att i högre grad förbereda eleverna för ett framtida yrkesliv. Skolverket har dock kunnat konstatera att kopplingen till framtida yrkesliv ändå behöver stärkas och anpassas ytterligare till skolformen. I samband med reformen 2013 tog myndigheten fram programfördjupningspaket tänkta att förbereda för ett visst yrkesområde efter ett nationellt program i gymnasiesärskolan. För gymnasieskolan har Skolverket, i samverkan med branscherna, tagit fram exempel på olika yrkesutgångar³⁰ för varje yrkesprogram. Inom gymnasiesärskolan finns inte på samma sätt exempel på yrkesutgångar. I nuläget kan det därför framstå som oklart för såväl elever som potentiella arbetsgivare vilka arbetsuppgifter på arbetsmarknaden som gymnasiesärskolans nationella program förbereder för. I Skolverkets förslag till reviderade programmål och programstrukturer för gymnasiesärskolan har fokus varit att främja ett fördjupat lärande genom de möjligheter som övergången till ämnesbetyg ger. Samtidigt ska så långt möjligt

---

²⁸ 19 kap. 5 § skollagen.

²⁹ Avsnittets iakttagelser baseras på analys av gällande styrdokument.

³⁰ En yrkesutgång är en yrkeskompetens som eleven får genom att läsa en viss kombination av kurser inom programfördjupningen.

relevanta yrkesområden tydliggöras för att på så sätt öka möjligheterna till en etablering på arbetsmarknaden (se nedan under respektive program för en närmare beskrivning av de ändringar som Skolverket föreslår).

Förslag till ändring av formuleringar om yrkeskultur i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program

Under 2019 ändrades examensmålen för de nationella programmen i gymnasieskolan när det gäller formuleringar avseende yrkeskultur.³¹ Ändringarna bestod i att begreppet ”förstår yrkeskulturen” ändrades till ”reflekterar över yrkeskulturen”. Skolverket föreslår nu att samma ändring görs i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program.

I den nuvarande lydelsen avseende yrkeskultur i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program anges följande: ”Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats”. Skolverket föreslår alltså att den meningen ändras och i stället får följande lydelse: ”Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats”.

Förslaget utgår från att den befintliga formuleringen kan riskera att tolkas så att även dysfunktionella kulturer ska förstås av eleven. Eftersom den föreslagna ändringen redan är genomförd när det gäller examensmålen för gymnasieskolan nationella program bör den också göras i programmålen för gymnasiesärskolans nationella program.

Föreslagna ändringar som rör de enskilda programmen redovisas nedan under *1.3 Programsmål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan.*

Gymnasiesärskolans programstrukturer

I den här konsekvensutredningen behandlas endast de förslag till ändringar som kräver riksdagens eller regeringens beslut och som Skolverket avser att redovisa till regeringen senast den 23 september 2022. Konsekvensutredningen omfattar därför förslag till programgemensamma ämnen och deras omfattning i gymnasiesärskolepoäng för de nationella programmen i gymnasiesärskolan. Skolverket lämnar också förslag på en ändrad benämning av några av de nationella programmen i gymnasiesärskolan. Skolverkets förslag till ändringar i dessa delar avseende respektive program redovisas nedan under *1.3 Programsmål och programstrukturer för gymnasiesärskolan.*

Liksom när det gäller gymnasieskolan så beslutar riksdagen om vilka nationella program som ska finnas i gymnasiesärskolan och hur de ska benämnas.³² Skolverket får enligt nuvarande bemyndiganden meddela ytterligare föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.³³

Enligt regeringens förslag ska flera ämnen få ha en gemensam ämnesplan om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas till exempel vad gäller dagens ämnen moderna språk och modersmål. Eftersom det inte ska vara möjligt att sätta flera betyg på samma nivå i ett ämne behöver till exempel franska som modernt språk och tyska som modernt språk utgöra olika ämnen. Det kan däremot vara rimligt att dessa ämnen har en gemensam ämnesplan. Skolverket ser för sådana ämnen behov av att i programstrukturerna kunna ange det som föreslås bli namnet på den gemensamma ämnesplanen. I de förslag till

---

³¹ Se förordningen (SKOLFS 2019:42) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolan nationella program. Bilagan i den nya lydelsen ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2021.

³² 19 kap. 3 § skollagen och bilaga 1 och 2 till skollagen.

³³ 4 kap. 1a § gymnasieförordningen.

programstrukturer för gymnasiesärskolan som nu remitteras föreslås därför att namnet på den gemensamma ämnesplanen moderna språk anges.

Särskilda förutsättningar för kommunal vuxenutbildning

Målen för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning, och den ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar.³⁴ Utbildningen bedrivs idag i form av kurser och på gymnasial nivå och i form av ett komvuxarbete.³⁵ I prop. 2021/22:36 föreslås att det införs ett ämnesutformat system med ämnesbetyg även i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.

De fyra perspektiven (det etiska perspektivet, miljöperspektivet, det internationella perspektivet och det historiska perspektivet) i läroplanerna för gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan återfinns även i läroplanen för vuxenutbildningen, men är formulerade på ett sätt som utgår från vuxna elevers lärande. Utöver dessa fyra perspektiv, som är desamma för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, lyfter läroplanen för vuxenutbildningen fram ytterligare två perspektiv: ett femte perspektiv om att ”utbildningen ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem”, samt ett sjätte perspektiv om att ”vuxenutbildningen ska bidra till att utveckla elevernas digitala kompetens och utbildningen ska bidra till att alla elever utvecklar förståelse av hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling”. Sammantaget bedömer Skolverket att de förslag som gäller bildningsperspektivet och andra övergripande aspekter ligger väl i linje med vuxenutbildningens uppdrag.

Av läroplanen framgår också att vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och att eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Det är viktigt att elever kan gå in på den nivå där de befinner sig kunskapsmässigt, utan att behöva ”läsa upp” tidigare nivåer. Utöver detta är det viktigt att elever som har studerat i äldre system ska kunna tillgodoräkna betyg på kurser från äldre system. Detta är viktigt för kompletterande och fortsatta studier men kan också vara viktigt för att kunna få en gymnasieexamen eller ett examensbevis. Regeringen anger i propositionen att blandbetyg ska vara möjligt i en gymnasieexamen.³⁶ För att detta ska vara möjligt behöver regeringen besluta om nödvändiga förordningsändringar. Sådana ändringar innebär att även Skolverkets föreskrifter kan komma att behöva ändras, bland annat den så kallade motsvarandelistan³⁷, som visar vilken eller vilka äldre kurser som kan ersätta betyg i ämnen och nivåer. Propositionen aviserar ett bemyndigande för Skolverket att föreskriva om detta och att myndigheten bör ta fram ett underlag som baseras på var innehållet i respektive kurs ska återfinnas i de nya ämnesplanerna som ska tillämpas från 1 juli 2025, samt vilka kurser som kan ersätta ämnesnivåer.

Intentionen med reformen om att skapa långa sammanhållna ämnen ger ingen generell fördel för komvux, då utgångspunkter är att en elev inte ska läsa mer än nödvändigt utan just det som individen behöver. Eventuellt skulle en konsekvens av ämnesbetygsmodellen

---

³⁴ 20 kap. 2 § skollagen.

³⁵ 20 kap. 5 § skollagen.

³⁶ Ämnesbetyg - betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36) s. 103 ff.

³⁷ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:196) om vilka kurser enligt kursplaner som motsvaras av kurser enligt ämnesplaner och får ingå i en gymnasieexamen.

kunna bli att yrkespaketens omfattning ökar. Det är något som Skolverket noga behöver följa. Indelningen i nivåer är dock avsedd att stödja den nödvändiga flexibiliteten, inte minst för att underlätta för elever inom komvux att få en utbildning utifrån individens behov. Majoriteten av eleverna inom komvux läser i dag inte med inriktning mot en examen utan oftast enstaka kurser eller kurser som ingår i ett yrkespaket. Det har därför varit viktigt i arbetet med ämnesutformningen att ta hänsyn till en fortsatt möjlighet att läsa enstaka nivåer inom ett ämne inom komvux. I Skolverkets förslag om de gymnasiegemensamma ämnena föreslås de nya nivåerna vara av samma omfattning som nu gällande kurser för att inte minska sådana möjligheter. Vidare är det idag möjligt för en rektor att fatta beslut om att dela upp nationella kurser i delkurser. Det är av stor vikt att detta tas i beaktande när förordningen om vuxenutbildningen anpassas till ett system med ämnesbetyg.

En lärare som undervisar på en viss nivå behöver i ett system med ämnesbetyg ha god kännedom om vilket centralt innehåll som ingår i de underliggande nivåerna. Som nämnts tidigare inkluderar dock inte läraren i sin bedömning vilka betyg som satts på underliggande nivåer eller vilka bedömningar som har gjorts där. Om en elev byter utbildningsanordnare eller om en ny lärare tar över undervisningen under pågående nivå behöver dock, liksom idag, en överlämning göras.

De förslag om gymnasiearbetet som nu remitteras gäller inte för komvux. De nyligen införda målen för komvuxarbetet har inte setts över i detta arbete och ingår därför inte i remissen. Om Skolverkets förslag till ändringar i målen för gymnasiearbetet realiserar avser myndigheten dock att se över målen för komvuxarbetet. Vidare ser Skolverket att även följdändringar kommer att behöva införas i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning till följd av förslag som redovisas i denna konsekvensutredning, till exempel när det gäller bestämmelserna om examen.

1.1 Förslag till förändringar i ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena

Det finns nio gymnasiegemensamma ämnen³⁸ *engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap* och *svenska* eller *svenska som andraspråk*. På naturvetenskapsprogrammet ersätts ämnet *naturkunskap* med karaktärsämnen *biologi, fysik* och *kemi* och på teknikprogrammet ersätts ämnet *naturkunskap* med karaktärsämnen *fysik* och *kemi*.³⁹ De gymnasiegemensamma ämnena ingår i varierande omfattning i yrkesprogrammen och i de högskoleförberedande programmen. I ämnena *historia, samhällskunskap, naturkunskap* och *matematik* finns idag också olika kurser för olika program, dvs. det finns olika parallella spår i dessa ämnen.

I arbetet med att förbereda för införande av ämnesbetyg har Skolverket tagit fram förslag som innebär att de gymnasiegemensamma ämnena anpassas till ett ämnesutformat system, med gemensamma mål för hela ämnet, en tydlig progression och en uppsättning betygsgränser som ska gälla för samtliga nivåer i ämnet, enligt den modell för ämnesbetyg som beskrivits under avsnitt 1. *Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå*. Det medför att innehållet i och uppbyggnaden av ämnena föreslås förändras i olika stor utsträckning för att möjliggöra ämnesbetyg. I de fall det har bedömts finnas andra tydliga behov av uppdatering av ämnens innehåll föreslår Skolverket sådana ändringar. När det gäller de kurser som ingår i ämnena idag men vars innehåll inte lämpar sig för ett gemensamt ämnesbetyg, föreslår Skolverket att de i stället ska utgöra egna ämnen. Ett exempel som nämnts ovan är den nuvarande ämnesplanen i ämnet *svenska* som idag innehåller sex kurser. De tre första kurserna *svenska 1, 100 poäng, svenska 2, 100 poäng, och*

³⁸ De gymnasiegemensamma ämnena är gemensamma för alla nationella program i gymnasieskolan och innehållet i dessa ämnen framgår av förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

³⁹ Bilaga 1 till skollagen.

svenska 3, 100 poäng, kan i ett ämnesutformat system bilda ett ämne med tre nivåer, medan de sidoordnade kurserna *litteratur*, 100 poäng, *retorik*, 100 poäng, och *skrivande*, 100 poäng, behöver ha egna mål och egna betygskriterier. Dessa nya ämnen blir inte gymnasiegemensamma ämnen. Skolverket avser att utarbeta och remittera förslag till dessa ämnen i ett senare skede, tillsammans med övriga ämnen och ämnesplaner som Skolverket beslutar om.

Det föreslås även vissa skillnader mellan ämnena utifrån deras olika karaktär när det gäller användningen av områdesrubriker och detaljeringsgraden i det centrala innehållet. För de ämnen där det har konstaterats att det finns alltför mycket stoff idag har Skolverket, liksom i revideringen av grundskolans kursplaner, stävat efter att minska stoffträngseln. Förslaget innebär att beskrivningen av visst innehåll blir mer övergripande och ger mer utrymme för läraren att välja stoff. På så sätt minskar styrningen av undervisningen, vilket skulle kunna påverka likvärdigheten. Skolverkets samlade bedömning är dock att utformningen innebär en lämplig avvägning mellan detaljstyrning och friutrymme.

I något fall föreslår Skolverket att de gymnasiegemensamma ämnena ska ingå med en annan omfattning än idag på vissa program. Det gäller Skolverkets förslag att införa *naturkunskap* som gymnasiegemensamt ämne på teknikprogrammet samt förslaget att ta bort *historia 2b – kultur* från estetiska programmet. Skolverkets förslag beskrivs nedan under respektive program där det är aktuellt.

För ämnena *engelska*, *matematik*, *svenska* och *svenska som andraspråk* kan förändringar i ämnenas innehåll innebära vissa behov av förändringar för de nationella provens utformning och innehåll.

Engelska

Ämnesplanen för ämnet *engelska* ändrades 2020. Den ändrade lydelsen började tillämpas höstterminen 2021 inom gymnasieskolan och efter utgången av december 2021 inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.⁴⁰ Ändringarna innebar att det centrala innehållet fick en tydligare progression och att kunskapskraven minskade i omfattning och detaljnivå.

Den gällande ämnesplanens kunskapskrav är konstruerade på ett sätt som delvis skiljer sig från andra ämnen. I centrum för bedömning av elevens förmåga att uttrycka sig står kvaliteten på produkten av elevens arbete, dvs. elevens talade språk och skrivna texter. Kvaliteten beskrivs med ett antal detaljerade värdeord i följd där vart och ett av dem motsvarar en aspekt av elevens språkfärdighet. Ett visst värdeord kan förekomma på olika betygssteg i olika kurser. Till exempel ingår värdeordet **varierat** i de nuvarande kunskapskraven för betyget A i kursen engelska 5, för betyget C i kursen engelska 6, och för betyget E i kursen engelska 7. Detta innebär att nuvarande värdeord beskriver olika färdighetsspann i de olika kurserna.

I arbetet med att förbereda för ämnesbetyg i ämnet engelska har Skolverket bedömt att det framför allt finns ett behov av att flytta den progression mellan kurserna i ämnet som uttrycks i kunskapskraven (fortsättningsvis betygskriterierna) till centralt innehåll samt ett behov av att tydliggöra vilken svårighetsgrad de olika nivåerna i ämnet avser.

Den nuvarande ämnesplanen i ämnet engelska består av tre kurser. Skolverket föreslår att ämnet i en ämnesutformat gymnasieskola ska ha tre nivåer: *engelska* nivå 1, 100 poäng, *engelska* nivå 2, 100 poäng, och *engelska* nivå 3, 100 poäng.

---

⁴⁰ Se förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, se även förordning (SKOLFS 2020:194) om ändring i förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

Numreringen av dagens kurser: engelska 5, engelska 6, och engelska 7, placerar in ämnet i det system med sju steg som används i Sverige för främmande språk inom grundskolan och motsvarande skolformer samt inom de gymnasiala skolformerna. De sju stegen står nivåmässigt i relation till de sex nivåer av språkfärdighet som beskrivs i den gemensamma europeiska referensramen för språk (GERS).⁴¹ Mot den bakgrunden föreslår Skolverket att det anges vilken färdighetsnivå i GERS som varje nivå i ämnesplanen utgår från. Detta är ett sätt att tydliggöra vilken svårighetsgrad som det centrala innehållet avser.

I ämnets syfte har den löpande syftestexten bearbetats för att göra den mer koncis och för att den i högre grad ska spegla ordningen i målen. I samband med detta har anvisningen om att undervisningen i allt väsentligt ska bedrivas på engelska fått en mer central plats i inledningen av syftet.

I nivåernas centrala innehåll föreslås förändringar som syftar till att tydliggöra progressionen i fråga om stilnivå på det språk som eleverna möter och själva använder. I förslaget anges att det i engelska nivå 2 och 3 inte bara är texter utan även det talade språk som eleverna möter som ska hålla en viss formell nivå och komplexitet. I nuvarande ämnesplan framgår detta endast i kunskapskraven. I engelska nivå 2 föreslår Skolverket att det ska ingå ”texter och talat språk av relativt komplex och formell karaktär” och i engelska nivå 3 ”texter och talat språk av komplex och formell karaktär”. Förslaget syftar till att jämna ut stegringen i svårighetsgrad mellan nivåerna då komplexa och formella texter och talat språk idag ingår i både kursen engelska 6 och kursen engelska 7. Skolverkets förslag innebär även att formuleringar i nuvarande kunskapskrav om stilnivå i elevernas egen interaktion har flyttats till centralt innehåll och då även kopplats till elevernas produktion. I förslaget ingår att kunskapskravens nuvarande formulering ”även komplexa och formella” i kursen engelska 6 ersätts av ”i informella och något formella sammanhang” i engelska nivå 2. Syftet är även här att jämna ut stegringen i svårighetsgrad mellan engelska nivå 1 och engelska nivå 2. Med tanke på detta syfte har Skolverket valt att stryka ”komplex” i nivå 2. Förändringen har stöd i myndighetens tolkning av GERS och ligger, enligt Skolverkets bedömning, i linje med den tolkning som lärare ofta redan gör.

I det centrala innehållet i ämnets tre nivåer föreslås även en formulering som beskriver den aktuella nivåns svårighetsgrad i fråga om produktion och interaktion. I engelska nivå 1 lyder formuleringen: ”Hur man uttrycker sig sammanhängande och med variation, tydlighet, struktur, flyt och grundläggande anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Uttal, vokabulär och stavning samt grammatiska strukturer, meningsbyggnad och textbindning, i elevernas egen produktion och interaktion.” Formuleringen speglar motsvarande del av dagens kunskapskrav i mycket hög grad men inte fullt ut. Skolverket bedömer att det inte är möjligt att i ett centralt innehåll ge uttryck för alla de värdeord som i nuvarande kunskapskrav beskriver muntlig och skriftlig färdighet för betygen E till A i en kurs. Formuleringen anger likväl det innehåll som alla elever behöver möta för att ha möjlighet att uppnå alla betygssteg inom den aktuella nivån. Avsikten är att formuleringen ”Hur man uttrycker sig ...”, tillsammans med andra relevanta delar av det centrala innehållet, ska tolkas mot värdeorden **viss språklig säkerhet, språklig säkerhet** och **god språklig säkerhet** i betygskriterierna.

Eftersom betyg i hela ämnet endast ska sättas utifrån innehållet i den sista nivån som eleven har läst har Skolverket särskilt övervägt sådant innehåll som idag inte fördjupas i överliggande kurs. Ett exempel är ”författarskap i relation till litterär epok” i kursen engelska 6. För att undvika en undervisning eller bedömning i engelska nivå 3 som förutsätter att eleverna mött författarskap i relation till litterär epok tidigare föreslår Skolverket att formuleringen inte ska ingå i engelska nivå 2. Ändringen ökar förutsättningarna för att betyg efter den sista nivån i ämnet engelska speglar kunskaper i hela ämnet, även i de fall när en elev inte har läst engelska nivå 2. Skolverket bedömer även

⁴¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/gemensam-europeisk-referensram-for-sprak-gers>

att möjligheten att sätta in litteraturen i ett sammanhang ryms inom punkten ”teman, innehåll och form i olika typer av fiktion, däribland film och skönlitteratur” i det centrala innehållet.

I betygskriterierna föreslår Skolverket att de övergripande värdeorden **viss språklig säkerhet**, **språklig säkerhet** och **god språklig säkerhet** används för att bedöma elevens förmåga att uttrycka sig på engelska. Tillsammans med centralt innehåll innebär bestämningen **viss** att kravnivån kan bibehållas för de delar av kunskapskraven i den nuvarande ämnesplanen som innehåller bestämningen **relativt**. På så sätt bibehålls i huvudsak samma kravnivå för betyget E i engelska nivå 1 och engelska nivå 2, som i kurserna engelska 5 och engelska 6. Förslaget innebär dock att de krav för betyget E som uttrycker en mer absolut nivå, till exempel **tydligt** eller **strukturerat**, inte bibehålls. Detta innebär att det till skillnad från kurserna engelska 6 och engelska 7 inte krävs enligt förslaget att eleven kan uttrycka sig tydligt för betyget E i engelska nivå 2 och engelska nivå 3. Förslaget kan vidare uppfattas som en viss höjning av kravet på att uttrycka sig varierat och relativt strukturerat för betyget C i kursen engelska 5 och av kravet på anpassning till syfte, mottagare och sammanhang för betyget C i kursen engelska 6. Avsikten är däremot inte att det ska råda ett ett-till-ett-förhållande mellan enskilda ord i det centrala innehållet och värdeorden utan att värdeorden ska vara användbara för att göra en sammantagen bedömning vid betygssättning.

Även i betygskriteriernas första stycke, som gäller hör- och läsförståelse, föreslås vissa förskjutningar i kravnivån i jämförelse med dagens kurser. Exempelvis har de kursspecifika värdeorden **väsentliga detaljer** i kursen engelska 7 ersatts i engelska nivå 3 av **tydliga detaljer**, som idag används för betyget E i kursen engelska 5 och kursen engelska 6. Detta medför en viss sänkning av kravet i läsförståelse i engelska nivå 3. Det innebär dock att progressionen mellan betygsstegen i engelska nivå 3 blir tydligare än i kursen engelska 7 då det i den nuvarande ämnesplanen inte finns någon progression mellan betygen E och C i den delen.

Dessa typer av glidningar i kravnivån kan innebära att betyg i engelska, enligt Skolverkets förslag, kommer att stå för delvis andra kunskaper än enligt den nuvarande ämnesplanen för ämnet engelska vilket också i någon mån kan påverka det nationella provets jämförbarhet över tid. Syftet med förändringen är att skapa en uppsättning betygskriterier som fungerar för hela ämnet och som kan stödja lärare i att göra en sammantagen bedömning vid betygssättning. Syftet är också att i hög grad bibehålla den grad av språkfärdighet som idag krävs för betyget E.

Det kan också nämnas att Skolverket föreslår att försäljnings- och serviceprogrammet och el- och energiprogrammets inriktning dator- och kommunikationsteknik får engelska, nivå 2 som sista obligatoriska nivå i ämnet. Se nedan under el- och energiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet.

Alternativa lösningar

Skolverket har övervägt att konstruera den sista nivån i ämnet engelska som ett eget ämne. En sådan lösning skulle innebära att de meritpoäng som nivån kan ge höjer elevens meritvärde i lika hög grad som idag. Det skulle däremot motverka regeringens intentioner om mer sammanhållna ämnen. För att en sådan lösning skulle vara aktuell skulle också den sista nivån karaktäriseras enligt myndighetens bedömning behöva skilja sig så pass mycket från de tidigare nivåerna i ämnet att det motiverade en delning av ämnet. Skolverket bedömer inte att så är fallet och detta har därför inte setts som ett lämpligt alternativ.

Historia

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *historia* består av sex kurser. Ämnesplanen för ämnet historia i ett ämnesutformat system föreslås få följande nivåer: *historia* nivå 1a1, 50

poäng, *historia* nivå 1a2, 50 poäng, *historia* nivå 1b, 100 poäng, *historia* nivå 2a, 100 poäng, *historia* nivå 2b – kultur, 100 poäng och *historia* nivå 3 100 poäng.

I syftestexten föreslås endast mindre ändringar för att syftet bättre ska överensstämma med målen och det centrala innehållet. Den enda större förändringen är att två meningar föreslås strykas: ”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att använda digitala verktyg för att söka information från olika medier.” och ”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att presentera resultatet av sitt arbete med hjälp av varierande uttrycksformer, såväl muntligt som skriftligt samt med hjälp av digitala verktyg.” Dessa skrivningar bedöms ha en allmändidaktisk inriktning och inte vara specifikt relevanta för historieämnet.

De fem målen i dagens ämnesplan har genom sammanslagningar och strykningar reducerats till tre mål i den föreslagna ämnesplanen. Ett viktigt skäl till detta är att målen ska gälla för hela ämnet och ligga till grund för mer övergripande och mindre detaljerade betygskriterier. Målet ”Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv” föreslås strykas. I gengäld skrivs historiska begrepp in i målet ”Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån historiska begrepp och utifrån olika tolkningar och perspektiv”. Skälet är att de historiska begreppen ska fungera som analysverktyg för förståelse av det historiska innehållet och inte som ett innehåll att undervisa om separat. Nuvarande mål 2 lyder ”Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden”. Detta mål föreslås strykas eftersom det beskriver ett övergripande syfte som är problematiskt att skapa betygskriterier för. Det är viktigt att kopplingen mellan det förflutna, nutiden och framtiden behandlas i undervisningen, men koppling till framtiden bör i sig inte ligga till grund för betygssättningen i och med att det är svårt att sja om framtiden. Därför föreslås även en strykning av nuvarande lydelse av kunskapskravet ”Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.” I stället föreslås följande skrivning ”Eleven visar godtagbara kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar. Eleven för enkla resonemang om det historiska innehållet utifrån historiska begrepp och förklarar samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden.”

Genomgående används begreppet historiebruk som komplement till eller ersättning för ”hur historia används”. Begreppet historiebruk är idag så etablerat och välkänt bland historielärare att det inte finns något skäl att utelämna det. Detta skapar också kontinuitet i begreppsanvändningen i relation till grundskolans nyligen reviderade kursplan.

Skolverket föreslår, i syfte att minska stoffträngseln i det centrala innehållet i ämnet historia, vissa avgränsningar i det historiska innehållet. Det innebär att förhistorisk tid har tagits bort som obligatoriskt centralt innehåll och fokus vad gäller epoker ligger på forntiden och framåt. Begreppet ”tidigmodern tid” omfattar ungefärligen 1500-talet till 1800-talet och ersätter begreppen renässansen och upplysningen. Tidigmodern tid är ett vedertaget begrepp som används inom ämnesdisciplinen. Renässansen och upplysningen är mer kultur- och idéhistoriska epokbegrepp, medan tidigmodern tid används mer för den allmänhistoriska epokindelningen. Kultur- och idéhistoria betonas i historia, nivå 2, där upplysningstiden anges specifikt. Begreppet tidigmodern tid sluter också det glapp som traditionellt finns i undervisningssammanhang mellan renässansen och upplysningen.

Begreppet ”folkord” ingår som exempel i nuvarande ämnesplan i det centrala innehållet om industrialisering och demokratisering. Skolverket föreslår att begreppet flyttas till centralt innehåll om avkoloniseringsprocesser som ett av exemplen där det är naturligt att skapa utrymme för att ta upp även icke-europeiska folkord. Följande skrivning skapar utrymme för att behandla europeiska folkord: ”Industrialisering samt framgångar och motgångar för demokratiseringen i Sverige och andra delar världen från upplysningstiden

till cirka 1950. Konsekvenser avseende exempelvis ekonomi, miljö, mänskliga rättigheter och genus.”

De nationella minoriteterna, däribland urfolket samerna, och deras historia lyfts fram i förslaget som ett viktigt område. Detta är ett nytt innehåll i ämnesplanen som bär progression från ämnet samhällskunskap i grundskolan. I läroplanernas inledande delar framgår att varje elev ska ha kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Dessutom föreslås ett fokus på avkolonisering i de första nivåerna i ämnet historia utifrån att det innebär en progression i lärandet från grundskolan där kolonialismen är en stor del. Genom att fokusera på avkolonisering vidgas det geografiska området inom ämnet och en historisk förändringsprocess som är central för att förstå vår samtid ges utrymme i undervisningen.

På samtliga nivåer föreslås följande centrala innehåll ta plats: ”Exempel på samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden”. Det svarar mot ämnets övergripande syfte att utveckla elevernas historiemedvetande och nutidsförståelse. Progressionen mellan nivåerna ligger i kopplingen till det historiska innehåll som ska behandlas på respektive nivå. Det ersätter också en formulering i nuvarande kunskapskrav: ”Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.” Det är viktigt att kopplingen mellan det förflutna, nutiden och framtiden behandlas i undervisningen, men som nämnts tidigare bör inte sådana kopplingar i sig ligga till grund för betygssättningen, eftersom kopplingar mot framför alla framtiden är svåra att sätta om. Som en konsekvens av resonemanget utgår även följande målpunkt: ”Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.”

Vidare föreslås att historiska begrepp ska läggas som en egen innehållspunkt på samtliga nivåer. Tanken är att ämnets analytiska begrepp som orsak och konsekvens, aktör och struktur samt kontinuitet och förändring genomgående ska relateras till det historiska innehållet. På så vis skapas möjlighet för eleverna att förstå det förflutna och olika historiska förändringsprocesser. På de högre nivåerna tillkommer även historiematerialistiska och idealistiska förklaringsmodeller. Sammantaget ger detta progression från grundskolan och mellan nivåerna.

Skolverkets förslag innebär dessutom att det centrala innehållet har formulerats så att det finns en tydlig progressionslinje mellan nivåerna för var och en av punkterna i det centrala innehållet. Detta yttrar sig genom att en del av det historiska innehållet på de första nivåerna är formulerat som längre tematiska utvecklingslinjer, där dessa linjer behandlas ur flera perspektiv. Skolverket har därför också breddat det historiska innehållet för att möjliggöra en progression av tre nivåer utifrån uppdraget med ämnesbetyg. Tidigare har det inte funnits så mycket specificerat historiskt innehåll på de högre nivåerna, där det i stort sett har varit fokus på självständigt elevarbete med valbart innehåll. En sådan konstruktion fungerar dock inte i modellen för ämnesbetyg.

Idrott och hälsa

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *idrott och hälsa* består av fyra kurser med olika innehåll. Ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med gemensamma mål och betygs-kriterier och tydlig progression i det centrala innehållet förutsätter enligt Skolverket att ämnet idrott och hälsa fortsättningsvis består av *idrott och hälsa* nivå 1, 100 poäng och *idrott och hälsa* nivå 2, 100 poäng. Utöver detta ser myndigheten att det behövs ytterligare ett nytt ämne, *tävlingsidrott*, med två nivåer om vardera 100 poäng. Detta nya ämne ersätter de nuvarande två kurserna *idrott och hälsa – specialisering* 1, 100 poäng och *idrott och hälsa –*

specialisering 2, 100 poäng. Det sistnämnda ämnet avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

Ämnet idrott och hälsa som ett gymnasiegemensamt ämne föreslås omfatta två nivåer där samtliga elever på nationella program kommer att läsa minst en nivå.

Skolverket föreslår ändringar som innebär att hälsobegreppet får ett eget mål i ämnesplanen. Skolverket gör bedömningen att ämnesplanen för ämnet idrott och hälsa genom detta utvecklas till att i högre utsträckning omfatta hälsa i en vidare mening (fysiskt, psykiskt och socialt), relationen hälsa och miljö samt strukturella förhållande som påverkar hälsa. Med anledning av detta föreslås att det centrala innehållet i idrott och hälsa nivå 1 förstärks med skrivningar rörande hälsobegreppet inklusive frisk- och riskfaktorer.

Vidare föreslås att begreppet ”ändamålsenliga rörelser” införs i det centrala innehållet, i stället för det nuvarande begreppet ”goda rörelsekvaliteter”. Redan inför Gy11 diskuterades hur progression avseende utförandet skulle skrivas fram från grundskolan till gymnasieskolan. I grundskolan används begrepp som ”sammansatta rörelser” fram till ”komplexa rörelser”. Nästa steg skulle då bli ”idrottsspecifika rörelser” vilket man valde att undvika eftersom ämnet idrott och hälsa i sitt syfte strävar mot annat än prestationsidrott. Begreppet ”goda rörelsekvaliteter” som nu används har uppfattats som svårdefinierat och ersätts därför av ”ändamålsenliga rörelser”.

Skolverket föreslår dessutom att målet ”förmåga att etiskt ta ställning i frågor om könsmönster, jämställdhet och identitet i relation till idrotts- och motionsutövande” tas bort som mål för ämnet. Utifrån den genomförda behovsanalysen och olika samråd har det framkommit att det inte är lämpligt att lärare ska bedöma elevers förmåga till etiska ställningstaganden i ämnet. Kunskapsområdet är dock viktigt och återfinns därför fortfarande i förslaget till centralt innehåll.

Den nuvarande kursen idrott och hälsa 2 har idag ett innehåll som fokuserar på upplevelsebaserade rörelseaktiviteter utomhus, till exempel paddling, klättring, ridning, orientering, friluftsliv och geografiskt betingade aktiviteter som skidåkning. Kunskaper och genomförande kring friluftsliv kan dock vara problematiskt, då olika socioekonomiska och geografiska förutsättningar ger olika möjligheter. För att möjliggöra progression mellan ämnets nivåer föreslår Skolverket att upplevelsebaserade rörelseaktiviteter tonas ner genom målet ”kunskaper om kulturella och sociala aspekter på fysiska aktiviteter och naturupplevelser” tas bort. I den föreslagna ämnesplanen ligger nu i stället fokus på förståelse och ansvar för elevens egen hälsa och utförande av rörelseaktiviteter.

Idrott och hälsa 1 – specialisering och *idrott och hälsa 2 – specialisering* används idag av lokala idrottsgymnasier och med ett nytt ämne *tävlingsidrott* skulle fortfarande denna möjlighet finnas kvar för de skolor som vill erbjuda lokala alternativ där elever kan fördjupa sig i en vald idrott. Skolverket avser som nämnts att remittera det nya ämnet vid en senare tidpunkt. Det nuvarande ämnet *specialidrott* kommer att finnas kvar men berörs inte vidare i denna remiss.

Matematik

Ämnesplanen för ämnet *matematik* ändrades 2020 och den ändrade lydelsen började tillämpas höstterminen 2021 inom gymnasieskolan och, inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå på kurser som påbörjades efter utgången av december 2021.⁴² Då matematikämnet redan idag är väl anpassat för ett ämnesutformat system innebär Skolverkets föreslagna ändringar endast mindre innehållsmässiga justeringar. Nuvarande kurser i ämnet har redan idag innehåll som i stor utsträckning bygger på varandra, och

---

⁴² Se förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena, se även förordning (SKOLFS 2020:194) om ändring i förordningen (SKOLFS 2020:94) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena.

nuvarande kunskapskrav är mycket lika varandra genom hela ämnet. Det är alltså utifrån modellen för ämnesbetyg förhållandevis enkelt att integrera alla dessa kurser i ett och samma ämne vid ämnesutformningen.

Skolverket föreslår att den nuvarande ämnesplanen i *matematik* blir ett ämne med fyra nivåer om 100 poäng vardera som motsvarar nuvarande kurserna matematik 1–4. Kurserna *matematik* 5, 100 poäng och *matematik specialisering*, 100 poäng föreslås bli nya ämnen som remitteras senare.

Ämnet matematik föreslås därmed delas upp i ett stort ämne som motsvarar innehåll i nuvarande kurs 1a till 4 enligt bilden. Att innehåll motsvarande nuvarande kurser matematik 1a–4 samlas i ett och samma ämne, istället för att delas upp i mindre ämnen, motiveras alltså med de övergripande målsättningarna med ämnesreformen med längre och mer sammanhållna ämnen som är möjliga att läsa över längre tid innan elevens slutliga betyg i ämnet sätts.

I ett ämnesutformat system ska betygsriterier gälla för ämnet som helhet. I förslaget följer betygsriterierna formuleringen från dagens matematik 3 och senare, men det centrala innehållet som specifikt nämner modellering tas bort från nivå 1 och 2.⁴³ Avsikten med detta är att ge ungefär samma balans i hur modeller behandlas i undervisning och betygsättning. Vid betygsättning ska lärare bland annat se till hur elever utvärderar matematiska modellers egenskaper och begränsningar även i *matematik*, nivå 1 och *matematik*, nivå 2 men detta avses gälla sådan modellering som i övrigt behandlas i nivån (exempelvis inom statistik eller olika funktionstyper). I *matematik*, nivå 3 och *matematik*, nivå 4 förekommer utvärdering av matematiska modellers egenskaper och begränsningar som ett eget centralt innehåll, vilket inte återspeglas i underliggande nivåer. Värdeorden **grundläggande** respektive **ett omfattande antal** föreslås att tas bort ur betygsriterierna. Dessa infördes i ämnesplanen 2021 för att markera att elever ska hantera en bredd av begrepp och procedurer. I stället föreslås dessa krav markeras med att eleven begrepp och procedurer med **godtagbar/god/mycket god säkerhet och bredd**. Anledningen till ändringen är att ordet **grundläggande** nu i större utsträckning används för att markera skillnader mellan nivåer i ämnen.

I ämnets syfte föreslås endast mycket små ändringar, för att betona ämnets bildningsuppdrag. Även i centralt innehåll är de föreslagna ändringarna mycket begränsade. Utöver rena språkliga justeringar föreslås två ändringar. Den ena ändringen innebär att problemlösning ska ta upp frågeställningar som rör hållbart samhälle samt kritisk granskning av fakta och påståenden. Även detta motiveras av behovet att stärka bildningsperspektivet. Den andra ändringen gäller att matematikhistoria inte behöver gälla matematiska problem, utan kan väljas mer fritt. Ändringen motiveras med att det ska bli enklare att ta upp matematikhistoria som knyter an till annat som tas upp i nivån.

Alternativa lösningar

Skolverket har i arbetet övervägt att i stället för vad som anges ovan föreslå ändringar som innebär att matematikämnet delas i två ämnen: ämnet *matematik* som innefattar matematik, nivå 1a, 1b, 1c om 100 poäng vardera och matematik 2a, 2b, 2c, om 100 poäng vardera samt ämnet *matematisk analys* som innefattar matematisk analys, nivå 1b och 1c om 100 poäng vardera och matematisk analys 2c, 100 poäng (motsvarande de nuvarande kurserna 3b, 3c och 4). Ämnet *matematisk analys* skulle bygga på ämnet *matematik*, men det senare skulle vara tydligt inriktat mot att förbereda för matematikintensiva högskoleutbildningar.

Skolverkets sammantagna bedömning är att reformens intention om att skapa långa och sammanhållna ämnen där det är möjligt att bygga ämnen med progression, väger tyngre än de fördelar som detta alternativa förslag skulle ha. Matematikämnet är dock ett ämne där den genomsnittliga betygspoängen markant sjunker ju fler poäng elever läser. Myndigheten

---

⁴³ I det alternativa förslaget, där det stora ämnet delas i 200+200 poäng, följer centralt innehåll och betygsriterier dagens formuleringar och är därmed något olika i det här avseendet.

har därför i arbetet även noga övervägt de nackdelar som ett sammanhållet matematikämne skulle kunna medföra.

Betygsstatistiken visar att den genomsnittliga betygspoängen minskar kraftigt när elever läser ytterligare matematikkurser. I c-spåret minskar det med knappt ett betygssteg från 1c till 3c. I a- och b-spåret minskar det i genomsnitt mer än ett steg mellan varje kurs. Om nivåbetyg utvecklas på liknande sätt i en ämnesutformad utbildning kommer alltså många elever som läser nivå 3b att få ett ämnesbetyg som ligger två steg under det nivåbetyg de fick efter nivå 1b. Jämför man med andra gymnasiala ämnen med stora volymer⁴⁴ och minst tre kurser som bygger på varandra är det endast engelska som uppvisar liknande minskningar.

Att dela matematiken i två ämnen skulle kunna motiveras med att det är vissa skillnader i karaktär mellan de föreslagna nivåerna 1–2 och 3–4, samt att ämnesbetyg som omfattar högst 200 poäng ur vissa perspektiv bättre skulle avspegla elevernas kunskaper. En sådan uppdelning skulle också innebära att meritpoäng även fortsättningsvis gör att elever kan läsa ytterligare poäng utan risk för att meritvärdet sjunker.

Naturkunskap

Skolverket föreslår att ämnesplanen för ämnet *naturkunskap* ska ha nivåer som motsvarar dagens kurser, dvs. nivåer som omfattar *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng, *naturkunskap* nivå 1a2, 50 poäng, *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng och *naturkunskap* nivå 2, 100 poäng.

Förslagen innebär att ämnet naturkunskap föreslås behålla sina två spår, där *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng fortfarande läses på samtliga yrkesprogram. Nivån kan byggas på med *naturkunskap* nivå 1a2, 50 poäng för att motsvara *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng vilken har samma centrala innehåll som de två 50 poängsnivåerna. *Naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng läses på alla högskoleförberedande program utom naturvetenskaps- och teknikprogrammet. Oavsett vilket av spåren eleven läser så kan kunskaperna byggas på med *naturkunskap* nivå 2, 100 poäng.

Skolverkets föreslår utifrån det som framkommit i myndighetens referensarbete att ämnet naturkunskap ska få ett ökat fokus på naturvetenskapliga arbetsmetoder i stället för samhällsvetenskapliga aspekter. En förstärkning av de praktiska arbetssätten, både inomhus och utomhus, avser att ge en tydligare signal om att ämnet naturkunskap har sin grund i naturvetenskapen och att det handlar om en växelverkan mellan teori och praktik. Naturkunskapens typiskt tvärvetenskapliga perspektiv har behållits i detta förslag med fokus på hållbar utveckling och handlingsberedskap för ett aktivt deltagande i samhället samt förberedelse för vidare studier eller arbetsliv.

Den föreslagna syftetexten utvecklar målpunkternas innehåll och inkluderar de olika perspektiv som ska genomsyra utbildningen, till exempel bildning. Målen har minskats i antal och gjorts mer övergripande för att möta behovet av gemensamma betygsriterier för ämnet i linje med modellen för ämnesbetyg.

Målen i naturkunskap är i detta förslag anpassade efter den naturvetenskapliga didaktikens Vision I och II⁴⁵. Vision I belyser själva naturvetenskapen med dess begrepp, teorier, lagar och processer, medan Vision II utgår från olika situationer i samhället där naturvetenskap har en viktig roll.

Traditionellt har Vision I använts i naturvetenskaplig utbildning då dess huvudsakliga syfte är att introducera eleverna i naturvetenskap och att fostra dem till framtida naturvetare. Genom att stärka Vision II, som främst relaterar till situationer som eleverna kan stöta på

---

⁴⁴ I det här fallet drogs gränsen vid 1 000 satta betyg (i tredje kursen) per avgångskull.

⁴⁵ Roberts, D. A. (2007a) Scientific literacy/science literacy. In S. K. Abell and N. G. Lederman (eds), *Handbook of Research on Science Education* (Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum), 729–780.

som samhällsmedborgare, så kan vardagsnära problem sätta kunskapen i ett större sammanhang och blir mer meningsfull och intressant för eleverna.

Skolverket föreslår bland annat följande mål för ämnet naturkunskap ”Förmåga att använda naturvetenskap för att diskutera, granska information och göra ställningstaganden i frågor som rör hållbar utveckling och hälsa”. Det innebär en omformulering av tre av den nu gällande ämnesplans mål, dels mål 1 ”Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ” dels mål 3 ”Kunskaper om olika livsstilers konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.” I Skolverkets förslag ingår även nuvarande ämnesplans mål 5 ”Kunskaper om hur naturvetenskap organiseras samt hur den kan granskas kritiskt och användas för kritisk granskning.” I förslaget till detta första mål har de tre nuvarande målen alltså slagits ihop för att göras mer övergripande och begreppsanvändningen har moderniserats.

Skolverkets förslag till det andra målet ”Kunskaper om samband i naturen och människokroppen samt naturvetenskapen i uppmärksammade händelser i omvärlden” utgår från nu gällande ämnesplans mål 2 ”Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling” och mål 4 ”Kunskaper om människokroppens uppbyggnad och funktion samt dess växelverkan med omgivningen.” Det nuvarande mål 4 har kritiserats sedan gymnasiereformen 2011, bland annat för att lärare uppfattade att ”dess växelverkan med omgivningen” var otydligt i förhållande till både centralt innehåll och kopplingen till kunskapskraven. Därför ser Skolverket ett behov av tydliggörande.

Det tredje målet ”Förmåga att genomföra systematiska undersökningar med naturvetenskapliga arbetsmetoder” är nytt. Efter omfattande referensarbete och samråd med lärare, ser Skolverket att naturvetenskapens praktiska karaktär, där kunskapsbyggande inom samtliga naturvetenskapliga ämnen bygger på systematiska undersökningar och experiment, är av stor vikt även för naturkunskapen och för elevers bildning inom området.

Förslaget för det fjärde målet ”Förmåga att reflektera över naturvetenskapens betydelse för samhällens framväxt och människors levnadsvillkor” utgår från nuvarande mål 6 ”Kunskaper om de naturvetenskapliga teoriernas betydelse för samhällens framväxt och för människans världsbild.” Även nuvarande ämnesplans mål 1 som anger att eleven ska utveckla förmåga att ”... formulera olika handlingsalternativ” ingår i detta förslag på mål. Detta nya mål stärker den naturvetenskapliga didaktikens Vision II⁴⁶ genom att eleverna får använda sitt kunnande från grundskolan och från naturkunskapen för att resonera och reflektera i ett framåtsyftande sammanhang. Skolverket anser att förslaget bidrar till att förbereda eleven att handla etiskt genom att agera klokt och praktisk utifrån tidigare gjorda erfarenheter, såväl historiska som personliga.

För att anpassa ämnet naturkunskap till ämnesbetyg, föreslås det centrala innehållet grupperas på ett nytt sätt under så kallade områdesrubriker, i syfte att såväl hantera den idag kritiserade stofffrängseln som att tydliggöra det centrala innehållet över de respektive nivåerna. Genom områdesrubrikerna sorteras det centrala innehållet för att göra ämnesplanen mer hanterbar och därmed skapa bättre förutsättningar för undervisningen.

Det centrala innehållet under de olika områdesrubrikerna i naturkunskap ger möjlighet att i undervisningen kombinera flera punkter, då det exempelvis går att arbeta med naturvetenskapliga arbetsmetoder för att kunna reflektera över en uppmärksammande händelse i omvärlden som rör människokroppen eller hållbar utveckling. I samband med detta kan till exempel såväl etiska frågor som granskning av innehåll som kan vara icke-vetenskapligt vara en del av det behandlade området.

---

⁴⁶ Ibid.

De förändringar som föreslås i det centrala innehållet för naturkunskap relaterar till de förändringar som genomförts i kursplanerna för de naturorienterande ämnena i grundskolan och syftar till att synliggöra progressionen inom ämnet och mellan skolformerna. Grundskolans reviderade kursplaner ska börja tillämpas hösten 2022. I den föreslagna ämnesplanen för naturkunskap har Skolverket valt tydliggöra progressionen från grundskolan genom att göra mer plats för ställningstaganden och reflektioner som förbereder för samhällsliv, arbetsliv och studier. Det kunskapsinnehåll som eleven har arbetat med under flera stadier i grundskolan får därmed komma till användning för att skapa en bred förståelse för naturvetenskapens betydelse ur flera perspektiv, till exempel den egna kroppen, hälsa och samhälle samt hållbar utveckling ur såväl lokala som globala perspektiv.

I referensarbetet har det framkommit att lärare saknar mer generella perspektiv på människokroppen ur ett individperspektiv i naturkunskapen. Skolverket föreslår därför att människokroppen få ett större utrymme i ämnesplanen för ämnet naturkunskap bland annat genom att olika aspekter på kroppen behandlas i naturkunskap, nivå 1a1. Där inkluderas sexualitet, samtycke och relationer⁴⁷. Dessutom föreslås även innehåll om hur kroppen behöver både aktivitet och vila, såväl fysiskt, till exempel kopplat till stress, missbruk och träning, som psykiskt för att fungera hållbart i vardagsliv och arbetsliv. Det möjliggör för eleverna att i undervisningen utgå från sig själva och sin kropp för att diskutera naturvetenskapen bakom fysisk och psykisk hälsa och behovet av energi och vila. Det ger eleverna möjlighet att lära sig och befästa naturvetenskap genom ett innehåll som de känner igen från andra sammanhang än skolan.

I naturkunskap nivå 1a2 och naturkunskap nivå 1b, lyfts blicken mot global hälsa och människors levnadsförhållanden. Här kommer även cellbiologin och genetiken in och evolutionära mekanismer på cellulär nivå. Gentekniska metoder inom medicin och industri behandlas för att visa på naturvetenskapens betydelse för samhälls utveckling inom flera sektorer och även betydelsen av innovation och entreprenörskap för utveckling. De förändringar som är gjorda i det nya förslaget upplevs inte som utökning av det centrala innehållet vid de samråd som genomförts.

Som nämnts ovan öppnar förslagen upp ytterligare för ställningstaganden och reflektioner som förbereder för samhällsliv, arbetsliv och studier, dels för att bättre bygga på elevers kunskaper och förmågor från grundskolans reviderade kursplaner i naturorienterande ämnen, dels för att stärka det bildnings- och demokratiuppdrag som gymnasieskolan har. Ett exempel på detta är det centrala innehåll som behandlar naturvetenskap i omvärlden, där aktuella händelser kan användas i undervisningen för att skapa nyfikenhet och en beredskap för förändringar i samhället. Ett annat exempel ur centralt innehåll är att eleverna bereds möjligheter att kunna diskutera relevanta frågor som rör utmaningar och lösningar för olika frågor kring hållbarhet. Innehållet är formulerat för att ge eleverna möjlighet att lära sig och befästa naturvetenskap genom ett innehåll som de känner igen från andra sammanhang än skolan.

Religionskunskap

Nuvarande ämnesplan för ämnet *religionskunskap* består av tre kurser. För att skapa ett fungerande ämne med en tydlig progression mellan nivåerna föreslås att ämnet ska innehålla två nivåer, *religionskunskap* nivå 1, 50 poäng, och *religionskunskap* nivå 2, 50 poäng.

Den nuvarande kursen *religionskunskap – specialisering*, 100 poäng kan komma att föreslås bilda ett eget ämne då dess innehåll är svårt att knyta till progressionen i hela ämnet utan att göra avkall på dess nuvarande innehåll. Skolverket avser att remittera det nya ämnet senare.

---

⁴⁷ Begreppet sex och samlevnad byts i läroplanerna till begreppen sexualitet, samtycke och relationer från 1 juli 2022.

Skolverket föreslår vissa förändringar i syftestexten för ämnet religionskunskap. I nuvarande syftestext finns skrivningar som ligger mycket nära läroplanens allmänna delar och inte specifikt syftar på ämnet religionskunskap. Dessa föreslås därför få en annan skrivning. Ett exempel är följande förslag ”Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att resonera om hur religion kan förhålla sig till frågor om kön och sexualitet.” Anledningen att föreslå formuleringen ”frågor om” är att tydliggöra kopplingen till aktuella ämnen och elevernas egna livsfrågor.

Vidare föreslår Skolverket att följande formulering ur syftestexten ”Kunskaper om samt förståelse för kristendomen och dess traditioner har särskild betydelse då denna tradition förvaltad den värdegrund som ligger till grund för det svenska samhället” ersätts med formuleringen ”Kunskaper om kristendomen har särskild betydelse i och med dess historiska roll i det svenska samhället”. Kristendomen tillskrivs fortfarande en särskild betydelse i ämnet. I och med den föreslagna skrivningen undviks däremot en upprepning av formuleringar i läroplanens inledande delar.

Skolverket föreslår också att meningen ”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att analysera texter och begrepp, kritiskt granska källor i digital och annan form, diskutera och argumentera”. tas bort. Detta är ett allmändidaktiskt innehåll som inte är specifikt relevant för religionskunskapsämnet.

Skolverket föreslår målet ”Kunskaper om religioner och andra livsåskådningar samt om olika tolkningar och varierande praktiker utifrån dessa” i stället för nuvarande mål om ”Förmåga att analysera religioner och livsåskådningar utifrån olika tolkningar och perspektiv” som ett av målen för ämnet. Skolverket menar att förslaget lägger en kunskapsmässig grund för arbetet i ämnet som helhet, som därefter följs upp av mål som inleds med ”förmåga att”. Formuleringen tydliggör också att det handlar om variationer i såväl tolkning som praktik, vilket innebär en passande progression från grundskolan.

Vidare föreslår Skolverket att två av ämnets mål skrivs om till mål som inleds med ”förmåga att”, nämligen ”Förmåga att resonera om religion och livsåskådning i relation till människors identiteter” och ”Förmåga att resonera om relationer mellan religion och samhälle”. Mål 2 i nuvarande ämnesplan lyder ”Kunskaper om människors identitet i relation till religioner och livsåskådningar.” Nuvarande mål 3 lyder ”Kunskaper om olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap samt förmåga att analysera dessa”. Det senare målet vidgar perspektivet från att bara handla om relationen mellan religion och vetenskap till att handla om relationer mellan religion och samhälle, vilket svarar bättre mot det centrala innehållet. Målet inleds med ”förmåga att”, eftersom det inte är något enkelt urskiljbart faktaområde med tydlig kunskapsbas utan snarare något att resonera kring ur olika perspektiv.

Skolverket föreslår också ett nytt mål för ämnet ”Förmåga att analysera och reflektera över etiska och existentiella frågor””, som är en sammanslagning av två mål ur Gy11, nämligen ”Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller” och ”Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar”. En pedagogisk fördel med formuleringen om existentiella frågor är att den innebär att undervisningen kan kopplas till elevernas livsvärldar och egna frågor. De existentiella frågorna är tillagda och begrepp och modeller nämns inte explicit här men tas upp under det centrala innehållet. ”Teorier” föreslås tas bort med hänsyn till problematiken med stofffrångsel i ämnet. Ämnets nivåer har begränsad poängomfattning (endast 50 poäng) och därmed ofta mycket begränsad undervisningstid. Det nya målet kopplar till det centrala innehållet ”Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor utifrån religioner och andra livsåskådningar samt utifrån etiska begrepp och modeller. Etiska och moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.” i religionskunskap nivå 1, och till det centrala innehållet ”Analys av och reflektion över etiska och existentiella frågor som är relevanta för utbildningens karaktärsämnen, till exempel inom biomedicinsk etik och miljöetik eller frågor om människovärde och livs mening.

Analys och reflektion utifrån etiska begrepp och modeller samt i förhållande till föreställningar inom religioner och andra livsåskådningar” i religionskunskap nivå 2.

I religionskunskap nivå 1 föreslår Skolverket följande centrala innehåll ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” Avsikten är att bredda diskussionen kring frågor som rör relationen mellan religion och samhälle samtidigt som det möjliggör frågor om relationen mellan religion och vetenskap.

För att vidga perspektiven och få en tydligare progression från religionskunskap nivå 1, föreslår Skolverket att det centrala innehållet för religionskunskap nivå 2 omformuleras till ”Hur människors identiteter, tillhörigheter, gemenskaper och syn på jämlikhet och jämställdhet samt till exempel frihet och ansvar kan formas i förhållande till religion och livsåskådning.” Nuvarande ämnesplan i kurs 2 lyder ”Religioners och livsåskådningars betydelse för människors identitet, tillhörighet, gemenskap och syn på jämställdhet.” Betoningen på jämlikhet och jämställdhet ska förstås som en progression från centralt innehåll i religionskunskap nivå 1, som rör kön och sexualitet, nämligen ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen. Religion i relation till frågor om kön och sexualitet.” Gällande individers och grupperns identiteter så finns det i Gy11 en formulering som lyder ”Individers och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser”. Skolverket föreslår att dessa exempel stryks då de riskerar att snäva in och begränsa ämnet på ett sätt som inte framstår som pedagogiskt motiverat.

Skolverket föreslår att ämnesplanen för ämnet anger ”världsreligioner” i obestämd form snarare än i bestämd form i centralt innehåll. Denna förändring är förenlig med religionsdidaktiska forskningresultat om fördelarna med att bredda begreppet om att komma ifrån världsreligionsparadigmen, i synnerhet att tala om ”världsreligionerna” i bestämd form, och utifrån det faktum att det finns olika sätt att kategorisera vilka som internationellt sett är just världsreligioner. ”Världsreligioner” i obestämd form öppnar också upp för att behandla fler eller andra religioner än de traditionella fem världsreligionerna, vilket innebär en möjlighet till progression från grundskolan.

Vidare föreslår Skolverket att det genomgående anges ”religion och livsåskådning” i singular när det handlar om mer abstrakta frågor i ämnet, till exempel i följande strecksats ur det centrala innehållet för religionskunskap nivå 1: ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” Skolverket menar att när religioner och livsåskådningar skrivs i plural kan det uppfattas som att mer konkret handla om olika religioner och livsåskådningar.

Ämnesplanen i religionskunskap för Gy11 innehåller begreppet ”gudsuppfattningar” i det centrala innehållet, som föreslås ersättas med begreppet ”transcendens” eftersom det finns religioner och livsåskådningar som inte har något gudsbegrepp.

Olika urfolks religiösa traditioner läggs in i nivå 2 i ämnet religionskunskap för att bredda ämnet och bidra till elevernas allmänbildning. I den globala kontexten är förståelse av urfolkens ställning historiskt och i samtiden nödvändigt för att till exempel kunna diskutera mänskliga rättigheter och maktförhållanden. Urfolkens traditioner kan också ofta spåras i de nyandliga strömningarna. För att förstå dessa är det en vinst att också ha kunskap om de traditioner som olika slags praktiker, till exempel nyhumanism, är nya varianter av.

I Skolverkets förslag avseende det centrala innehållet i religionskunskap nivå 1, 50 poäng föreslås ”Hur religion och livsåskådning kan påverka och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället samt synen på religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen.” I den föreslagna lydelsen nämns inte ”den aktuella samhällsdebatten”

explicit men Skolverket bedömer att aktuell samhällsdebatt ändå kan tas upp i relation till den föreslagna lydelsen. Skolverket föreslår vidare att ”Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.” också kan behandlas inom ramen för förslaget ovan.

Slutligen föreslår Skolverket ett nytt centralt innehåll för ämnet religionskunskap nivå 2 som lyder ”Vilken roll religion och livsåskådning kan ha i samhället utifrån till exempel religionshistoriska eller religionssociologiska perspektiv” som kan bädda för undervisning som tar upp religion och livsåskådning utifrån historiska och nutida händelser.

Samhällskunskap

Den nuvarande ämnesplanen för ämnet *samhällskunskap* består av sju kurser. För att göra det nuvarande ämnet *samhällskunskap* till ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med en tydlig progression mellan nivåerna föreslår Skolverket att det befintliga ämnet delas i tre ämnen. Det ena ämnet, *samhällskunskap*, föreslås vara gymnasiegemensamt och innefatta följande nivåer; *samhällskunskap* nivå 1a1, 50 poäng, *samhällskunskap* nivå 1a2, 50 poäng, *samhällskunskap* nivå 1b, 100 poäng, *samhällskunskap* nivå 2, 100 poäng, och *samhällskunskap* nivå 3, 100 poäng.

Nuvarande kurser *internationell ekonomi*, 100 poäng, och *internationella relationer*, 100 poäng föreslås bli två egna ämnen då dess innehåll är svårt att knyta till progressionen i hela ämnet *samhällskunskap*. Dessa två nya ämnesplaner avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

Skolverket föreslår relativt begränsade förändringar i ämnets syfte. Den mest övergripande förändringen är att kopplingen till ämnets medborgarbildande funktion tydliggörs. Relationen mellan en förberedelse för samhällsdeltagande och samhällsvetenskapernas kunskaper och förmågor har stärkts. Detta är i linje med såväl tidigare läroplaner⁴⁸ som lärares konceptioner av ämnet, vilket framkommit i Skolverkets referensarbete. Vidare innebär det att ämnesplanen tydligare ger en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Sammanfattningsvis finns goda argument för att ställa det medborgarbildande perspektivet i centrum där deliberativa perspektiv, dvs. det som handlar om att överväga, rådslå och samtala, samt elevfokuserande perspektiv vägs in. Ämnet beskrivs även som att det utgår från tre särskilda discipliner, statsvetenskap, nationalekonomi, sociologi, snarare än att dessa är en bas för ämnet samhällskunskap. Här öppnas också för att andra vetenskapliga discipliner ingår utan att koppla dem till de humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskapsområdena. Denna formulering är avsedd att inte direkt stipulera vissa tänkbara områden med risk att utesluta andra. Skolverket föreslår att ämnets mål förtydligas och omstruktureras för att ligga i linje med syftestexten. Dessutom föreslås att ämnets mål ska vara mer övergripande då de ska gälla för samtliga nivåer i ämnet. Det historiska perspektivet kvarstår i ämnesplanen men har fått en något mindre framträdande roll. Därmed betonas aktualitetsperspektivet i ämnet i högre utsträckning, vilket ligger i linje med lärares ämneskonceptioner. Vidare föreslås att formuleringen i den befintliga ämnesplanen om att elever ska ges förutsättningar att utveckla förmåga att uttrycka sina kunskaper i olika presentationsformer tas bort eftersom den inte bedöms vara tidsenlig och delvis täcks in av andra skrivningar.

För de respektive nivåerna i ämnet samhällskunskap föreslår Skolverket att det centrala innehållet bearbetats med ambitionen att skapa en tydlig progression mellan nivåerna, där respektive överliggande nivå i huvudsak tillförts ytterligare eller ämnesmässigt mer komplexa formuleringar i det centrala innehållet. Vidare föreslås att ämnesplanen i samhällskunskap även tillförs områdesrubriker med ambitionen att såväl hantera den i dag kritiserade stoffträngseln som att tydliggöra det centrala innehållet över de respektive nivåerna. Sammanfattningsvis kan sägas att områdesrubrikerna innebär att det centrala

---

⁴⁸ Lgy70, Lpf94

innehållet sorteras med syftet att göra ämnesplanen mer hanterbar och därmed skapa bättre förutsättningar för undervisningen.

För att minska stofffrängseln och för att öka förutsättningarna för ämnets aktualitetsperspektiv föreslår Skolverket att det som tas upp under centralt innehåll formuleras mer övergripande i samhällskunskap nivå 1a1, samhällskunskap nivå 1a2, och samhällskunskap nivå 1b. Förslaget innebär att viss styrning av innehållet i undervisningen minskar, något som skulle kunna påverka likvärdigheten. Skolverkets samlade bedömning är dock att utformningen innebär en lämplig avvägning. En alltför hög detaljnivå på vad som anges i det centrala innehållet innebär risk för stofffrängsel respektive begränsade möjligheter för professionen att aktualitetsanpassa och kontextanpassa undervisningen. Genom att varje område är något mindre detaljrikt i sin beskrivning får läraren ett ökat utrymme att behandla olika aspekter av exempelvis media eller samhällsekonomi.

Privatekonomi föreslås lyftas fram som en samhällsfråga snarare än som en ren hushållningsfråga vilket ligger i linje med forskning inom området. Rättsprinciper och rättsstaten föreslås få en förstärkning genom att det blir en egen punkt då detta kan ses som grundläggande för ett demokratiskt samhälle och därmed även gymnasieskolans tredelade uppdrag. Av motsvarande skäl anges inte heller området arbetsrätt eller området freds- och konflikträtt särskilt i det centrala innehållet, då arbetsrätt bedöms ingå i såväl punkten om rättsprinciper och rättsstaten som punkten om frågor om välfärd, arbetsliv, hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet. Dessutom är strävan att vara konsekventa avseende konkretionsnivån i hela ämnesplanen. Vidare föreslår Skolverket att begreppet källkritik i det centrala innehållet kompletteras med begreppet källtillit eftersom det handlar om att ha förtroende för tillförlitliga källor.

Skolverket har övervägt hur man på bästa sätt gör en rimlig uppdelning mellan innehållet i samhällskunskap nivå 1b, 100 poäng och i de två nivåerna samhällskunskap nivå 1a1, 50 poäng och samhällskunskap nivå 1a2, 50 poäng. En ledande tanke har här varit att åstadkomma progression genom att samhällskunskap nivå 1a2 får mer betoning på strukturella aspekter vilket tillsammans med samhällskunskap nivå 1a1 ger två nivåer som motsvarar nivå 1b.

I den sista områdesrubriken i de centrala innehållet i samtliga nivåer för ämnet samhällskunskap, ”Samhällsvetenskapliga perspektiv och arbetsmetoder” föreslår Skolverket ingen progressionslydelse annat än formuleringen ”för innehållet relevanta” respektive tillägget på nivå 3 om ”fördjupad” källkritik och källtillit. Områdesrubriken ska ses i relation till det centrala innehållets övriga delar och ger läraren möjlighet att bedöma vilka ”begrepp, metoder, teorier och modeller” som är lämpliga att använda sig av.

Frågor om ekonomi och resursfördelning föreslås få en förstärkning i samhällskunskap, nivå 2 genom fördjupningar i det samhällsekonomiska systemet, men med fokus på olika marknader och det internationella systemet. Så kallad doktrinhistoria där ekonomisk politik kopplas samman med nationalekonomisk teoribildning föreslås flytta till samhällskunskap, nivå 3 där det på ett annat sätt kan kopplas till globalisering och utvecklingsfrågor.

Den tidigare kursen samhällskunskap 3 har varit den minst stofftyngda i termer av innehåll. I Skolverkets förslag till samhällskunskap nivå 3 kvarstår fokus på globalisering. Här tillkommer utvecklingsteoretiska frågor, global ojämlikhet och internationella frågor. En viktig aspekt i Skolverkets förslag har varit att möjliggöra ett mer självständigt och avancerat arbete i likhet med lärosätenas tankar om progression i termer av längre utredande texter. Vid sidan om de specialiserade områdesbeskrivningarna föreslås att mer öppna och valbara områdena skrivs fram som samhällsutmaningar. Skolverket menar att detta bidrar till att lärare ges ett ökat utrymme att hitta intressanta spår där eleverna kan göra mer avancerade djupdykningar och tillämpa begrepp, metoder, teorier och modeller från samhällsvetenskapen.

Svenska och svenska som andraspråk

Ämnena *svenska* och *svenska som andraspråk* är systemmässigt jämbördiga. En elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt ämne. Det innebär att elever kan läsa *svenska* eller *svenska som andraspråk* som gymnasiegemensamt ämne. Båda ämnena ger motsvarande grundläggande högskolebehörighet om övriga villkor är uppfyllda. De båda ämnena har också ett till stora delar gemensamt innehåll. I syfte att skapa en ökad tydlighet bedömer Skolverket att det innehåll i de båda ämnesplanerna som är gemensamt bör formuleras på likalydande sätt. Endast skillnader som kan motiveras utifrån målgruppens behov bör kvarstå. Om samma kunskapsinnehåll formuleras på olika sätt i de båda ämnesplanerna finns risk att det uppfattas som att det finns sakliga skäl bakom skillnaderna, dvs. att det inte är samma kunskapsinnehåll som avses. De skillnader mellan ämnesplanerna för svenska respektive svenska som andraspråk som inte kan härledas till behov hos målgruppen för respektive ämne har i de föreslagna ämnesplanerna tagits bort.

Skolverket bedömer att denna förändring som syftar till ökad tydlighet för professionen ger bättre förutsättningar för likvärdig tolkning av styrdokumentet och därmed nationell likvärdighet.

Nedan redovisas förslag till ämnesplaner i *svenska* och *svenska som andraspråk* var för sig. Här beskrivs det ämnesspecifika i respektive ämne och därefter följer ett avsnitt där gemensamma drag i ämnesplanerna beskrivs.

Svenska

Dagens ämnesplan i ämnet *svenska* består av sex kurser. För att skapa ett fungerande ämne i ett ämnesutformat system med en tydlig progression mellan nivåerna gör Skolverket bedömningen att ämnet behöver delas i flera ämnen. Det ena ämnet är det som läses som det gymnasiegemensamma ämnet *svenska* och som innefattar nivåerna *svenska*, nivå 1, 100 poäng, *svenska*, nivå 2, 100 poäng, och *svenska* nivå 3, 100 poäng.

Förslag på ämnen motsvarande dagens kurser *litteratur*, 100 poäng, *retorik*, 100 poäng och *skrivande*, 100 poäng kommer att remitteras senare. Dessa föreslås bli egna ämnen då innehållet är av sådan karaktär att det är svårt att skapa en tydlig progression för dem inom det föreslagna ämnet *svenska*.

Ämnesplanen i *svenska* föreslås innehålla vissa delar som däremot inte föreslås ingå i ämnesplanen för ämnet *svenska som andraspråk*, eftersom andraspråkselever behöver fokusera på sin andraspråksutveckling. Det gäller till exempel skrivningar avseende svenska språkets historia samt läsning av dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk, som idag finns i ämnesplanen för ämnet svenska.

Svenska som andraspråk

Dagens ämnesplan i ämnet *svenska som andraspråk* består av tre kurser. Ämnesplanen för ämnet *svenska som andraspråk* föreslås ha samma struktur som idag med följande nivåer, *svenska som andraspråk*, nivå 1, 100 poäng, *svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng, och *svenska som andraspråk*, nivå 3, 100 poäng.

Ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk behöver på ett tydligare och mer ändamålsenligt sätt svara mot behoven hos elever som befinner sig i andraspråksutveckling. Ämnets syfte har därför kompletterats med skrivningar som syftar till att bättre anpassa ämnesplanen efter målgruppens behov. Exempel på sådana skrivningar är att undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla ett rikt och funktionellt andraspråk, möjlighet att utveckla strategier som kan främja utveckling av ett andraspråk samt att undervisningen ska synliggöra och dra nytta av elevernas flerspråkighet och ge dem möjlighet att reflektera över flerspråkigheten som en resurs i skolan och samhället.

I det centrala innehållet i ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk föreslås vissa specifika skrivningar som inte kommer att finnas i ämnesplanen för ämnet svenska. Det gäller till exempel ”svenska språkets uttal”, ”språkinlärastrategier” och ”jämförelse mellan det svenska språkets uppbyggnad och uppbyggnaden i andra språk eleven kan”. För att skapa ett utrymme i undervisningen för det som är särskilt viktigt för andraspråksutveckling finns vissa delar i det centrala innehållet inte med i ämnesplanen för ämnet svenska som andraspråk. Det gäller till exempel språkhistoria samt läsning av dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk.

Svenska och svenska som andraspråk

Skolverket föreslår att bildningsperspektiv och övergripande aspekter förstärks i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Till exempel är läsning av skönlitteratur framlyft i det centrala innehållet redan i den inledande nivån i ämnena. Vidare har kreativt skrivande lagts till i det centrala innehållet och skönlitteraturens egenvärde som estetisk produkt framhålls i båda ämnenas syftestexter.

En god läsförmåga är avgörande för såväl samhälleligt inflytande och informationskompetens som för personlig utveckling. Skolverket har i uppdrag att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att främja ett ökat läsande generellt. I förslagen till reviderad ämnesplan i svenska och svenska som andraspråk föreslås läsningen få ett tydligare fokus. En del i det är att betygskriterierna föreslås innehålla bedömningsaspekter gällande läsförståelse.

Skolverket har i arbetet med att revidera ämnesplanen lagt stort fokus vid att skapa en tydlig och ändamålsenlig progression mellan ämnets nivåer. Förslagen innebär att samtliga kunskapsområden introduceras redan i svenska nivå 1, och svenska som andraspråk, nivå 1, för att skapa tydliga progressionslinjer. Exempel på en sådan progressionslinje är den skriftliga framställningen. I nivå 1 ingår att skriva olika typer av texter för kommunikation och lärande, nivå 2 lägger fokus på utredande texter och nivå 3 fokuserar på texter av vetenskaplig karaktär.

För att undvika upprepning och stofffrängsel har vissa övergripande kunskapsområden skrivits fram med olika fokus i de tre nivåerna. Exempel på detta är den språkvetenskapliga delen av ämnesplanerna inom vilken språklig variation skrivs fram i svenska, nivå 1 och svenska som andraspråk, nivå 1. Språkförhållanden i Sverige, språklagstiftning och nationella minoritetsspråk kommer att återfinnas i svenska, nivå 2 och svenska som andraspråk, nivå 2, och släktskapsförhållanden mellan språk och språkförändringar behandlas i svenska, nivå 3 och svenska som andraspråk, nivå 3. Genom att till exempel de specifika kunskapsområdena språklagstiftning och språkförändringar inte kommer att finnas på alla tre nivåer minskas risken för stofffrängsel. För att undvika stofffrängsel har också skrivningen om upphovsrätt och integritet vid digital publicering i gällande ämnesplan tagits bort.

Betygskriterierna formuleras så att de blir mer kortfattade och mindre detaljerade jämfört med dagens kunskapskrav. Detta görs mot bakgrund av att ämnesbetyg med övergripande betygskriterier för hela ämnet ställer krav på mindre detaljerade formuleringar i betygskriterierna.

Kritisk läsning har lyfts fram i ämnenas syfte, mål och centralt innehåll. Den pågående samhällsutvecklingen som kännetecknas av omfattande informationsmängder ställer högre krav på en sådan kompetens än tidigare. Av dessa skäl föreslås kritisk läsning få en större tyngd i de reviderade ämnesplanerna.

Skolverket föreslår dessutom förändringar i det centrala innehållet avseende förmåga att skriva väldisponerade texter som är anpassade efter syfte, mottagare och sammanhang samt som följer skriftspråkets normer för språkriktighet, i syfte att stärka förutsättningarna för akademisk skriftspråkskompetens.

Vidare föreslår Skolverket att skrivningar som berör nationella minoriteter får en förstärkt skrivning genom att den nuvarande skrivningen ”minoritetsspråk” ersätts av ”nationella minoritetsspråk”.

Det kan också nämnas att Skolverket föreslår att försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet får svenska, nivå 2 eller svenska som andraspråk, nivå 2 som sista obligatoriska nivå i ämnet. Se nedan under försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

1.2 Förslag till ändrade examensmål och programstrukturer för gymnasieskolan

Under respektive program nedan har Skolverket valt att endast redovisa förslag till förändringar i examensmålen där det bedömts att de behövs kommenteras särskilt. Myndigheten har även valt att endast kommentera förslag till förändringar i programstrukturerna där det bedömts vara av vikt. I övrigt hänvisar Skolverket till beskrivningen av förslagen ovan under avsnitt A Allmänt Gymnasieskolans examensmål.

Barn- och fritidsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Naturkunskap*, nivå 1a2, 50 poäng
- *Pedagogik*, nivå 1, 100 poäng
- *Pedagogik*, nivå 2, 100 poäng
- *Pedagogik*, nivå 3, 100 poäng
- *Pedagogiskt arbete*, nivå 1, 100 poäng
- *Samhällskunskap*, nivå 1a2, 50 poäng
- *Socialt arbete*, nivå 1, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

Ämnet *pedagogik* ingår i den nuvarande programstrukturen med fyra kurser om vardera 100 poäng inom de programgemensamma ämnena. Skolverket föreslår att ämnet *pedagogik* i ett ämnesutformat system i stället ska ingå med tre nivåer om vardera 100 poäng som programgemensamt ämne. Vidare föreslår Skolverket att ämnet *socialt arbete* nivå 1, 100 poäng, ska ingå som programgemensamt ämne. Avsikten är att skapa möjligheter både för att skapa längre och mer sammanhållna ämnen inom barn- och fritidsprogrammet som kan läsas över en längre tid och för att i ett tidigare skede av utbildningen stärka det sociala perspektivet. För att kompensera för att ämnet *pedagogik* minskas med 100 poäng inom de programgemensamma ämnena jämfört med idag föreslås ämnet *pedagogiskt arbete* nivå 1, 100 poäng, ingå i de programgemensamma ämnena. Skolverket bedömer att detta bidrar till en bättre balans mellan de praktiska respektive teoretiska perspektiven i utbildningen.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Bygg- och anläggningsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Bygg och anläggning*, nivå 1, 200 poäng
- *Bygg och anläggning*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

- Inriktningen *plåtslageri* föreslås byta namn till *byggnadsplåtslageri*. Ändringen föreslås för att tydliggöra att det är specifikt byggnadsplåtslageri inriktningen handlar om

och inte någon av de övriga former av plåtslageri som finns, till exempel bilplåtslageri.

- Inriktningarna *anläggningsfordon* och *mark och anläggning* föreslås slås ihop till en inriktning *mark och anläggning*. Syftet med en sammanslagning av inriktningarna till en gemensam inriktning är att gränsdragningen mellan arbete som maskinförare och väg- och anläggningsarbetare har förändrats över tid. Branschen har konstaterat att behovet av flera olika slag av kompetenser inom området behövs, vilket Skolverket bedömer förbättras genom en sammanslagning av dagens två inriktningar.
- När det gäller inriktningarna *måleri* och *busbyggnad* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Ekonomiprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Företagsekonomi*, nivå 1, 100 poäng
- *Juridik*, nivå 1, 100 poäng
- *Moderna språk* 100 poäng
- *Psykologi*, nivå 1, 50 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med ämnen som sedan fortsätter i de nationella inriktningarna ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

För programmets bärande ämnen, företagsekonomi och juridik, föreslås vissa förändringar för att ämnena ska fungera väl i ett ämnesbetygssystem. Ämnet *företagsekonomi* består i nu gällande ämnesplan av totalt 600 poäng fördelade på sex olika kurser om vardera 100 poäng. Det har inte bedömts vara möjligt att konstruera det reviderade ämnet företagsekonomi i sex nivåer. Alltför många kunskapsområden hade med en sådan konstruktion behövt påbörjas redan i den inledande nivån med uppenbar risk för ett alltför omfattande centralt innehåll och risk för fragmentisering, då ett stort antal kunskapsområden ska introduceras. I stället kommer ämnet att delas. Ämnet *företagsekonomi* föreslås bestå av tre nivåer om vardera 100 poäng, där de ingående kunskapsområdena tydligt genomsyrar alla nivåer. De nuvarande kurserna *entreprenörskap och företagande*, *redovisning* samt *marknadsföring* kommer sannolikt att bli nya ämnen. Uppdelningen av ämnet gör det också möjligt att specialisera sig inom marknadsföring eller redovisning parallellt med att eleven läser nivå 2 eller 3 i ämnet företagsekonomi. Förutom förberedelse för högre studier inom ekonomi är ämnena redovisning och marknadsföring tänkta att förbereda för arbete direkt efter gymnasieexamen. Då det är en relativt stor andel av eleverna på ekonomiprogrammet som går ut i anställning efter gymnasieskolan har det ansetts motiverat att i de förändringar som föreslås också beakta förberedelse för arbetslivet.

Ämnet *juridik* består i nu gällande ämnesplan av sidoordnade kurser som kan läsas i valfri ordning. Det är en konstruktion som inte fungerar i ett ämnesbetygssystem. Ämnet föreslås därför konstrueras som ett ämne med tre nivåer med progression genom nivåerna. I det reviderade juridikämnet är avsikten att progressionen i första hand ska ligga i juridisk metod och problemlösning. De olika rättsområden som i nu gällande ämnesplan nämns i det centrala innehållet i de olika kurserna kommer sannolikt att föreslås behandlas genom att eleverna arbetar med juridisk problemlösning med exempel från olika rättsområden. Konstitutionell rätt och internationell rätt, straffrätt och processrätt kommer sannolikt att föreslås finnas med i alla tre nivåer.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

El- och energiprogrammet

Examensmålet innehåller en förstärkt skrivning om den tekniska utvecklingen för att säkerställa att eleverna går ut med aktuella kunskaper i ett samhälle där den tekniska utvecklingen går fort.

Skolverket föreslår att de programgemensamma ämnena får samma poängomfattning som i dag och föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Automationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Dator- och kommunikationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Elteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Energiteknik*, nivå 1, 100 poäng

Automationsteknik föreslås bli ett nytt ämne om sammanlagt 500 poäng och är en sammanslagning av kurserna mekatronik, mät- och styrteknik, programmerbara styrsystem och mät- och reglerteknik. Ämnet kommer att uppdateras och dubbelskrivningar och inaktuellt innehåll kommer att tas bort. *Automationsteknik*, nivå 1 föreslås ingå bland de programgemensamma ämnena och ersätter kursen mekatronik. Stora delar av innehållet i ämnet mekatronik föreslås flyttas över till *automationsteknik* nivå 1.

Ämnet *elektroteknik* föreslås byta namn till *elteknik*. Innehållet i *elteknik* avses till stora delar vara detsamma som innehållet i det nuvarande ämnet *elektroteknik*. Förslaget om namnbyte för ämnet har sin grund i önskemål från bland annat referensskolor om att det ska finnas en större tydlighet kring vilka programgemensamma ämnen som hör ihop med vilken inriktning. Skolverket föreslår därför att namnen på de programgemensamma ämnena blir desamma som inriktningarnas namn. De programgemensamma ämnena kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med nivåer som fortsätter i inriktningar ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet:

- Inriktningen *automation* föreslås byta namn till *automationsteknik*. Ändringen är av semantisk karaktär och föreslås för att alla inriktningsnamn ska avslutas med teknik i syfte att uppnå en bättre enhetlighet och en större tydlighet för lärare och elever.
- När det gäller inriktningarna *dator- och kommunikationsteknik*, *elteknik* och *energiteknik* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.
- För inriktningen *dator- och kommunikationsteknik* kommer *engelska* nivå 2, 100 poäng, sannolikt att föreslås i inriktningen. Skälet är att engelska idag är en förutsättning för att klara de yrken som inriktningen leder till. Förslaget remitteras senare.

Estetiska programmet

Det är vanligt att elever från estetiska programmet går en yrkeshögskoleutbildning eller folkhögskoleutbildning med estetisk inriktning efter gymnasieskolan som en förberedelse inför akademiska studier inom det konstnärliga området. Därför föreslår Skolverket en ändring i examensmålet som innebär att yrkeshögskoleutbildningar och folkhögskoleutbildningar med estetiska inriktningar tydligare skrivs fram som möjliga utbildningar efter estetiska programmet utöver högskoleutbildningar, som även tidigare anges i examensmålet.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Digitalt skapande*, nivå 1, 100 poäng
- *Estetisk kommunikation*, nivå 1, 100 poäng
- *Konstarterna och samhället*, nivå 1, 50 poäng

Estetiska programmet har idag två obligatoriska kurser i ämnet *historia* om vardera 100 poäng, till skillnad från de flesta andra högskoleförberedande program som har en obligatorisk kurs i ämnet *historia*. Den nuvarande kursen *historia 2b – kultur* ger inte särskild behörighet till högskoleutbildningar.

Skolverket föreslår att *historia*, nivå 2b inte ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena och nivåerna på estetiska programmet. I den nuvarande programstrukturen för programmet ingår kursen *historia 2b – kultur*, 100 poäng, bland de gymnasiegemensamma ämnena. Enligt bilaga 2 till skollagen ska ämnet *historia* ingå med minst 200 gymnasiepoäng som gymnasiegemensamt ämne på estetiska programmet. Skolverkets förslag innebär att omfattningen av ämnet *historia* som gymnasiegemensamt ämne för det estetiska programmet minskar från 200 gymnasiepoäng till 100 gymnasiepoäng, vilket förutsätter en ändring av bilaga 2 till skollagen. Förslaget förutsätter därmed beslut av riksdagen. Skolverkets avser samtidigt att flytta 100 gymnasiepoäng i ämnet i *historia* från de gymnasiegemensamma ämnena till programfördjupningen. På så sätt finns det fortfarande möjlighet att fördjupa sig inom *historia* på programmet, utöver de obligatoriska 100 poäng som alla elever på programmet läser.

Skälen till förslaget är flera. I Skolverkets referensarbete har det framkommit att det finns behov av annat programgemensamt innehåll på estetiska programmet som bedöms som mer relevant utifrån programmet karaktär. I samband med Gy11 ersattes kursen *kultur- och idéhistoria* som obligatorisk kurs på estetiska programmet med *historia 2b – kultur*. Kursen *kultur- och idéhistoria* blev i stället en valbar kurs inom programfördjupningen. Ett skäl till förändringen var att det i Gy11 först föreslogs att det estetiska området och det humanistiska området skulle ingå i samma nationella program, programmet för estetik och humaniora.⁴⁹ Då ett antal remissinstanser var kritiska till detta beslutades i stället om två olika program, estetiska programmet och humanistiska programmet. Men samtidigt behölls samma omfattning av ämnet *historia* på båda programmen.⁵⁰ Avsikten var att den obligatoriska påbyggnadskursen på dessa program skulle inriktas mot kulturhistoria. I Skolverkets arbete med Gy11 fanns därför en tanke om att både historielärare och lärare i estetiska ämnen skulle undervisa i kursen *historia 2b – kultur*. Samtidigt togs historiekurserna inom de olika inriktningarna (musik-, dans- och teaterhistoria) bort. Det innebar i förlängningen dock att musik-, dans- och teaterinriktningarnas respektive historiekurser delvis försvann från programmet, då historielärare inte läser konsthistoria eller musik-, dans- eller teaterhistoria som del av lärarutbildningen. På grund av lärarlegitimationsreformen undervisar inte heller lärare i estetiska ämnen i kursen *historia 2b – kultur*, vilket innebar att innehållet i kursen inte blev relevant för estetiska programmet på det sätt som det var tänkt.

Skolverkets förslag innebär att de gymnasiegemensamma ämnena på programmet minskar i omfattning från 1 150 gymnasiepoäng till 1 050 gymnasiepoäng. Skolverket föreslår att det programgemensamma utrymmet i stället utökas i omfattning från 150 gymnasiepoäng till 250 gymnasiepoäng genom att ämnet *digitalt skapande* föreslås som ett nytt programgemensamt ämne.

Förslaget möjliggör också en viktig förstärkning av digitaliseringen inom programmet genom ämnet *digitalt skapande*. Skolverket föreslår att det blir ett programgemensamt ämne för att de estetiska uttrycken och ämnesområdena bild, dans, musik, teater och media ska synliggöras i större utsträckning på den digitala arenan. Detta har påtalats och framförts

⁴⁹ Framtidsvägen - en reformerad gymnasieskola, SOU 2008:27, s. 498.

⁵⁰ Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan, Prop. 2008/09:199, s 82.

önskemål om av konstnärliga högskolor och i Skolverkets referensverksamhet. Förslaget innebär dels en stärkt digitalisering för programmet, dels att de estetiska uttrycken i digital form förstärks. Eleverna ska dels kunna kommunicera valt estetiskt uttryck digitalt, dels kunna synliggöra konst och estetiska uttryck i digitala sammanhang. Att ämnet *digitalt skapande* blir ett programgemensamt ämne är ett sätt att förbereda eleverna för ett samhälle med snabb informationsteknisk utveckling där dessutom den största arenan för att kommunicera konstnärliga uttryck har kommit att bli den digitala.

Skolverket föreslår vidare att ämnet *konstarna och samhället*, blir ett eget ämne i två nivåer. Idag är ämnet *konst och kultur* ett programgemensamt ämne och kursen *konstarna och samhället*, 50 poäng, ingår i det programgemensamma utrymmet. Det nya ämnet *konstarna och samhället* föreslås bli ett programgemensamt ämne och ingå i det programgemensamma utrymmet med nivå 1, 50 poäng. Konstarna och samhället, nivå 2 föreslås ligga i programfördjupningen i syfte att möjliggöra en fördjupning i ämnet. Skolverket bedömer att förslaget kan leda till att undervisningen i konstarnas historia förstärks och att skolor ges möjlighet att erbjuda elever fördjupning i ämnet konstarna och samhället.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet:

- Skolverket föreslår en ny inriktning på programmet – *modedesign*. Förslaget har sin grund i en hemställan⁵¹ till regeringen där Skolverket föreslagit en flytt av hantverksprogrammets inriktning textil design till det estetiska programmet. Skolverket föreslår samtidigt att inriktningen byter namn från *textil design* till *modedesign*. Anledningen till att inriktningen föreslås byta namn är att förstärka inriktningens koppling till området modedesign på högskolan som innefattar fackteckning och design, teknik och metoder i klädsömnad, mönsterkonstruktion och materialkunskap. En anledning till förslaget att flytta inriktningen är att den i dag inte har några tydliga yrkesutgångar efter examen från hantverksprogrammet. En flytt av inriktningen till estetiska programmet innebär att eleverna skulle få den högskoleförberedelse de behöver för att kunna studera vidare inom relevant högskoleutbildning. I och med flytten från hantverksprogrammet till estetiska programmet förskjuts utbildningsinnehållets fokus från hantverkskunnande inom sömnad till mode och design. Förslaget behandlas ytterligare i bilagd konsekvensutredning avseende förslag till ändringar av hantverksprogrammet.
- När det gäller inriktningarna *bild och formgivning*, *dans*, *estetik och media*, *musik* och *teater* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Fordons- och transportprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fordon och transport*, nivå 1, 200 poäng
- *Fordon och transport*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår ett nytt programgemensamt ämne som ersätter de nuvarande programgemensamma ämnena *fordons- och transportbranschen*, 200 poäng, och *fordonsteknik*, 200 poäng. Skolverket föreslår att ämnesinnehållet i ämnet *fordonsteknik* moderniseras och läggs ihop med det andra programgemensamma ämnet *fordons- och transportbranschen* och resulterar i det nya ämnet *fordon och transport*. Denna revidering bedömer Skolverket stärker programmets helhet och sammanhang samt ger en bra grund för alla programmets elever oavsett val av inriktning andra året i utbildningen. De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

---

⁵¹ Hemställan angående översyn av hantverksprogrammet, dnr 2020:1910.

- Inriktningen *karosseri och lackering* föreslås byta namn till *fordonsskadeteknik och lackering* då det bedöms vara en mer modern och relevant benämning på den aktuella inriktningen. Enligt Skolverkets bedömning kommer det föreslagna namnet på inriktningen att tydliggöra inriktningens innehåll i större utsträckning än i dag för avnämare, elever och skolhuvudmän. Benämningen fordonsskadeteknik öppnar upp för alla typer av fordon på ett tydligare och mindre begränsande sätt än i dag och möjliggör fördjupningar för olika fordonsslag inom utbildningen. Dessutom är benämningen mer vedertagen i branschen och därför även mer anpassad till framtida yrkesutövning.
- Inriktningen *transport* föreslås att minska från 500 poäng till 400 poäng. Förändringen syftar till att öka flexibiliteten inom elevernas utbildning och stärka elevernas möjligheter att tillgodogöra sig grundläggande högskolebehörighet inom 2 500 poäng. Genom den föreslagna förändringen får denna inriktning samma poängomfattning som programmets övriga inriktningar.
- När det gäller inriktningarna *lastbilar och mobila maskiner* och *personbil* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Försäljnings- och serviceprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Engelska*, nivå 2, 100 poäng
- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 2, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 3, 100 poäng
- *Handel*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 2, 100 poäng
- *Handel och hållbar utveckling*, nivå 1, 100 poäng
- *Information och kommunikation*, nivå 1, 100 poäng
- *Praktisk marknadsföring*, nivå 1, 200 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

I syfte att öka elevernas anställningsbarhet ser branschen det som viktigt att eleverna inom det programgemensamma utrymmet läser mer svenska och engelska. Det är av stor vikt för det kommande yrkeslivet att eleverna behärskar såväl det svenska som det engelska språket, på en god nivå, både i tal och skrift. Detta kan även skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan yrkesämnen och dessa båda ämnen. Av dessa anledningar föreslås att *engelska* nivå 2 och *svenska* nivå 2 eller *svenska som andraspråk* nivå 2 bli obligatoriska.

I syfte att skapa längre och mer sammanhållna ämnen föreslås ämnet *försäljning och kundservice* innehålla fyra nivåer varav tre nivåer föreslås ingå i den programgemensamma delen. Den fjärde nivån i ämnet kommer att finnas i programfördjupningen. I det nya försäljnings- och serviceprogrammet som ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2022 finns det fyra kurser: servicekunskap, nivå 1 och nivå 2 samt personlig försäljning, nivå 1 och nivå 2. Dessa kurser har setts över och i stället för att ta fram två ämnen, servicekunskap och personlig försäljning, har Skolverket valt att slå ihop dessa till ett ämne i fyra nivåer som benämns *försäljning och kundservice*.

Flera av de nuvarande programgemensamma ämnen föreslås också byta namn för att möta de förändringar, främst inom den digitala utvecklingen, som skett i handelssektorn sedan gymnasierformen 2011. De nuvarande kurserna *handel och hållbar utveckling* och *praktisk marknadsföring* föreslås bli egna ämnen som remitteras senare.

Hantverksprogrammet

Förslag gällande hantverksprogrammet redovisas separat i bilagan till konsekvensutredningen som gäller ändringar som rör hantverksprogrammet med anledning av ett regeringsuppdrag.

Hotell- och turismprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Besöksnäringen*, nivå 1, 100 poäng
- *Engelska*, nivå 2, 100 poäng
- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Hållbar turism*, nivå 1, 100 poäng
- *Logi och värdskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Logi och värdskap*, nivå 2, 100 poäng
- *Möten och event*, nivå 1, 100 poäng
- *Möten och event*, nivå 2, 100 poäng
- *Resor och destinationer*, nivå 1, 100 poäng
- *Resor och destinationer*, nivå 2, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

De programgemensamma ämnena föreslås utökas, från nuvarande 800 gymnasiepoäng till 1 100 gymnasiepoäng, för att bygga ett grundpaket som samtliga elever får med sig i sin examen. Det ger också en tydligare bild till besöksnäringens näringsidkare och skapar en likvärdighet i landet. Skolverket bedömer att programmet genom en utökning av de programgemensamma ämnena anpassas till syftet med ämnesbetygsreformen, att skapa längre sammanhållna ämnen som eleverna läser över tid. Skolverkets uppfattning är också att det samtidigt är viktigt att ge utrymme för lokala och regionala anpassningar, vilket bedöms kunna uppnås genom att det fortfarande finns utrymme för 500 gymnasiepoäng i programfördjupningen.

Flertalet av de nuvarande programgemensamma ämnen föreslås också byta namn för att möta de förändringar som skett i besöksnäringen sedan gymnasiereformen 2011. De nuvarande kurserna *besöksnäringen* och *hållbar turism* föreslås bli egna ämnen i ett ämnesutformat system. Vidare föreslår Skolverket att de nuvarande ämnena *reception och konferens och evenemang* byter namn till *logi och värdskap* samt *möten och event*. Nuvarande ämnesplan *aktiviteter och värdskap* samt kursen *resmål och resvägar* föreslås bli ett nytt ämne, *resor och destinationer*.

Skolverket föreslår att *svenska* nivå 2 och *svenska som andraspråk* nivå 2 läggs till i de programgemensamma ämnena för hotell- och turismprogrammet. Förslaget innebär att samtliga elever på programmet kommer att läsa något av dessa ämnen på nivå 2. Branschen och skolor betonar behovet av goda språkkunskaper, i både tal och skrift, för att arbeta i besöksnäringen. Vidare önskar lärare att ämnena svenska och engelska får större utrymme i utbildningen vilket kan skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan yrkesämnen och dessa båda ämnen. Dessutom läser många av eleverna på hotell- och turismprogrammet i dag in grundläggande behörighet och ett tillägg av *svenska* nivå 2 och *svenska som andraspråk*, nivå 2 inom de programgemensamma ämnena kan bidra till att öka programmets attraktionskraft, vilket efterlyses av en bransch som har stora behov av personal.

Humanistiska programmet

Skolverket föreslår att motsvarigheten till de programgemensamma ämnen som idag ingår i programmet fortsatt ska ingå med samma omfattning.

- *Filosofi* nivå 1, 50 poäng
- *Moderna språk*, 200 poäng
- *Människans språk*, nivå 1, 100 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Skolverkets förslag till ämnesutformad programstruktur innebär att eleverna får längre tid att utveckla kunskaper innan elevens slutliga betyg i ämnet sätts.

Skolverket har övervägt möjligheterna att genom programstrukturen säkerställa att elever på programmet i högre grad fördjupar sig i de språk de läser. Det skulle ligga i linje med reformens intentioner om långa sammanhållna ämnen. Skolverket bedömer dock att det skulle ha flera nackdelar. Om moderna språk till exempel begränsades till ett nybörjarspråk och ett modernt språk som eleven läst i grundskolan skulle programmet vara stängt för de elever som inte läst ett modernt språk som språkval i grundskolan. Om möjligheten att bredda med ytterligare språk tas bort, liksom en minskning av den flexibilitet som nuvarande programstruktur ger i fråga om val av språk och nivå finns det också en risk för att detta skulle skapa en begränsning som gör programmet till ett mindre attraktivt val.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Industri tekniska programmet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Driftsäkerhet*, nivå 1, 100 poäng
- *Industriell produktion*, nivå 1, 100 poäng
- *Människan i industrin*, nivå 1, 100 poäng
- *Produktionsutrustning*, nivå 1, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnena *driftsäkerhet* och *industriell produktion* ska vara programgemensamma ämnen och ingå i det programgemensamma utrymmet med nivå 1, i respektive ämne. Ämnet *produktionskunskap* byter namn till *industriell produktion*. Den benämningen bedöms dels vara mer relevant, dels betona de förändringar som gjorts i ämnet. *Människan i industrin* och *produktionsutrustning* är befintliga ämnen som föreslås uppdateras i mindre utsträckning.

Industri tekniska programmet har fokus både på människan och tekniken. De tre ämnena *människan i industrin*, *produktionsutrustning* och *industriell produktion* binder samman människa, produktionsfilosofi och teknik. Bakgrunden till förslaget är en förändring av elevernas behov av baskunskaper inom underhåll och driftsäkerhet, vilket är centrala kunskaper oavsett inriktning på programmet.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Naturbruksprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Biologi*, nivå 1, 100 poäng
- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Naturbruk*, nivå 1, 200 poäng

Skolverket avser att uppdatera ämnet *naturbruk* när det gäller hållbar utveckling. Det kommer även att uppdateras när det gäller systematiskt arbete med arbetsmiljö och säkerhet, vilket kan motiveras utifrån naturbrukets relativt höga antal tillbud och olyckor. Härigenom ges ämnet större relevans oavsett vilken inriktning som sedan väljs. Ämnet *naturbruk* ska därmed fungera som en introduktion till naturbrukets olika branscher och yrken med en teoretisk grund som sedan de respektive inriktningarna kan bygga vidare på. Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Naturvetenskapsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Biologi*, nivå 1, 100 poäng
- *Fysik*, nivå 1a, 150 poäng
- *Kemi*, nivå 1, 100 poäng
- *Moderna språk*, 100 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid. Upplägget med ämnen som sedan fortsätter i de nationella inriktningarna ger också lärarna större möjligheter att lägga upp en långsiktig planering av sin undervisning och elevernas lärande.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Livsmedels- och näringskunskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 1, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 2, 100 poäng

Skolverket föreslår att de nuvarande ämnena *hygienkunskap*, *måltids- och branschkunskap* samt *service och bemötande* slås ihop till det nya ämnet *måltid och bransch* som kommer att bestå av två nivåer om 200 respektive 100 poäng. Skolverket föreslår detta för att uppnå en större helhet med längre och mer sammanhållna ämnen, i linje med reformens intentioner. Förändringen innebär att eleverna kommer att få med sig två betyg från den programgemensamma delen av utbildningen i stället för dagens fyra. Ämnesinnehållet motsvarar ändå dagens ämnesinnehåll i de programgemensamma ämnena.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Samhällsvetenskapsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Filosofi*, nivå 1, 50 poäng
- *Moderna språk*, 200 poäng
- *Psykologi*, nivå 1, 50 poäng

De programgemensamma ämnen som eleverna läser kommer att finnas i varierande grad i den inriktning som eleverna väljer och på så sätt får eleverna läsa ämnen mer sammanhållet och över längre tid.

Skolverket föreslår följande avseende de nationella inriktningarna på programmet.

- Inriktningen *medier, information och kommunikation* föreslås byta namn till *medier, journalistik och kommunikation*. Enligt Skolverket gör den ändrade benämningen att det blir tydligare att innehållet riktas mot skrivande och kommunikation av olika slag. Inriktningen kommer att förtydligas genom att innehåll som rör medieområdet journalistik stärks. Detta innebär även en tydligare skillnad mot medieinriktningen på estetiska programmet.
- När det gäller inriktningarna *beteendevetenskap och samhällsvetenskap* föreslås inga förändringar av inriktningarnas benämning.

Teknikprogrammet

Många elever som läser på teknikprogrammet väljer fortsatta ingenjörstudier på olika nivåer. Skolverket föreslår att ingenjörsmässiga färdigheter skrivs in i examensmålet för programmet i syfte att skapa en tydligare koppling mellan teknikprogrammet och gymnasieingenjörutbildningen (vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år).

Skolverket föreslår vidare att ämnet *naturkunskap* ska införas som gymnasiegemensamt ämne på programmet i form av *naturkunskap* nivå 1a1, 50 poäng, eftersom ämnet har stor tonvikt på miljö och hållbarhet vilket saknas på teknikprogrammet i dag. Miljö och hållbarhet är tydligt framskrivet i examensmålen för teknikprogrammet, men återspeglas otillräckligt i det gemensamma ämnesutbudet. Ämnet naturkunskap behandlar sambanden mellan natur, individ och samhälle och blir en brygga mellan teknik och användare som efterfrågas på programmet. Synpunkter har framkommit i samråd och vid skolbesök att avsaknaden av ämnet naturkunskap på programmet urholkar examensmålet vad gäller hållbarhet. Många skolor lyfter också betydelsen av kopplingen mellan teknik och hållbart samhälle samt den roll som tekniken spelar för att nå dit. I Skolverkets fortsatta arbete med ämnesplaner behöver hållbarhetsperspektivet också fortsatt bevakas så att de kunskaper som examensmålen skriver fram återfinns i de obligatoriska ämnena. Av bilaga 2 till skollagen framgår de ämnen som, i minst angiven omfattning, ska ingå i de nationella programmen som gymnasiegemensamma ämnen. Förslaget kräver riksdagsbeslut.

Avsaknaden av naturkunskap innebär också att ämnesinnehåll vad gäller sexualitet, samtycke och relationer⁵² ur ett naturvetenskapligt perspektiv inte ingår i utbildningen. I dag saknar därför teknikeleverna, som enda elevkategori bland de nationella programmen, detta innehåll.⁵³ Från den 1 juli 2022 gäller förändrade läroplaner med stärkta skrivningar i läroplanernas inledande delar avseende sex och samlevnad. Ämnesområdet byter också i samband med detta namn till sexualitet, samtycke och relationer. De nya skrivningarna omhändertas i Skolverkets förslag till ämnesplan för naturkunskap. Ur ett likvärdighetsperspektiv är det angeläget att även teknikeleverna får dessa ämneskunskaper och får del av de förstärkningar som har gjorts avseende sexualitet, samtycke och relationer.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fysik*, nivå 1a, 150 poäng
- *Kemi*, nivå 1, 100 poäng
- *Teknik*, nivå 1, 100 poäng
- *Teknik*, nivå 2, 100 poäng

I denna remiss lämnar Skolverket förslag till ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Däremot lämnas inte förslag till ämnesplaner för de programgemensamma ämnena. Ämnesplanen för teknik kommer att remitteras i ett senare skede tillsammans med övriga ämnesplaner.

⁵² Begreppet sex och samlevnad bytts till sexualitet, samtycke och relationer i läroplanerna från 1 juli 2022.

⁵³ För elever på naturvetenskapsprogrammet ingår i stället ämnet biologi.

Teknikämnet är ett centralt ämne för eleverna på teknikprogrammet och bygger vidare på grundskolans teknikämne. Kursen *teknik 1*, 150 poäng, läses av alla, vanligtvis under hela första läsåret. I ämnet finns också *teknik 2*, 100 poäng och *teknik specialisering*, 100 poäng. Teknikämnet har idag ingen tydlig progression mellan kurserna. *Teknik 1* är en bred kurs som ger gemensamma tekniska grunder och en introduktion till de fem inriktningar som finns på programmet. *Teknik 2* är framskrivet särskilt med tanke på den teknik som behövs för civil- och högskoleingenjörsutbildning. Därför ingår *teknik 2*, 100 poäng, i inriktningen teknikvetenskap tillsammans med kurserna *fysik 2* och *matematik 4*. Övriga inriktningar läser i stället 300 poäng inom det tekniska område som eleven valt, till exempel kurser inom programmering, arkitektur eller konstruktion. *Teknik specialisering* är valbar och finns i programfördjupningen. Kursen möjliggör fördjupning inom ett avgränsat teknikområde och kan läsas flera gånger med olika teknikinnehåll.

Det finns ett behov av att stärka och fördjupa den gemensamma teknikbasen på programmet genom ett längre och mer sammanhållet ämne. Skolverket föreslår därför att teknikämnet får tre nivåer om vardera 100 poäng, där *teknik* nivå 1 och 2 ska läsas av samtliga elever på programmet inom de programgemensamma ämnena och *teknik* nivå 3 blir obligatoriskt på inriktningen teknikvetenskap. På så sätt ges eleverna bättre förutsättningar att fördjupa sig i sitt huvudämne. Om enbart *teknik* nivå 1, 150 poäng, motsvarande dagens kurs *teknik 1*, skulle ingå i det programgemensamma utrymmet skulle den önskade möjligheten till fördjupning utebli.

Skolverket föreslår inga förändringar när det gäller de nationella inriktningarnas benämning, utan de fem nationella inriktningar som i dag finns på programmet föreslås kvarstå. Innehållet i inriktningarna kommer att remitteras i ett senare skede tillsammans med programfördjupningen.

Alternativa lösningar

Ett alternativ till förslaget att införa 50 poäng *naturkunskap* är att föreslå *naturkunskap*, nivå 1b, 100 poäng. Då skulle hållbarhetsperspektivet förstärkas ytterligare och önskat och efterfrågat innehåll vad gäller materialkunskap, hållbar produktutveckling och återanvändning ingå, vilket är relevanta kunskapsområden för teknikelever oavsett inriktningsval. Ett sådant förslag innebär att något annat ämne behöver minskas. Utifrån det förarbete av teknikprogrammet som Skolverket genomfört har synpunkter funnits på att ämnet *fysik* skulle kunna byggas upp av 100-poängsnivåer. En sådan justering skulle innebära att *fysik* nivå 1a omfattar 100 poäng, en minskning från dagens 150 poäng, och möjliggöra *naturkunskap* nivå 1b, 100 poäng, på teknikprogrammet. Kursen *fysik 1a*, 150 poäng, uppfattas dessutom idag av elever som alltför omfattande. I Skolverkets arbete med ämnesplanerna syns också visst överlappande ämnesinnehåll mellan *fysik* och *teknik*. Av de skälen skulle en översyn av fysikämnet vara motiverad. *Teknik* och *fysik* är dock båda centrala ämnen för fortsatta ingenjörstudier där också dagens kurs *fysik 2* utgör ett särskilt behörighetskrav för bland annat civilingenjörsutbildningar. Dessa ämnen behöver därför diskuteras tillsammans. För att undvika överlapp kan i ett sådant arbete en justering av poängomfattning vad gäller *fysik* för teknikprogrammet på sikt komma att övervägas. Skolverket kommer att samråda med lärosäten i frågan.

Som en alternativ lösning till förslaget att lägga till ämnet *naturkunskap* som gymnasiegemensamt ämne på teknikprogrammet har Skolverket övervägt att förslå ämnet *biologi* eller ett nytt hållbarhetsämne som programgemensamt. Ytterligare ett förslag är att stärka teknikämnet med mera hållbarhetsinnehåll.

Diskussion har förts bland experter och referensgrupper om att föreslå ämnet *biologi* i stället för ämnet *naturkunskap*, dels för att sexualitet, samtycke och relationer skulle omhändertas till stor del, dels för att *biologi* är ett mer vanligt behörighetsämne. Däremot återspeglas inte innehållet i *biologi* på samma sätt i teknikprogrammets examensmål som *naturkunskap* gör. Teknikprogrammet och naturvetenskapsprogrammet har många likheter

när det gäller ämnesinnehåll, men stora skillnader vad gäller examensmål. Det finns därför goda skäl att fortsatt skilja programmen åt när det gäller val av obligatoriska ämnen. Angående behörighet är även naturkunskap ett behörighetsgivande ämne, till exempel för utbildningar inom arkitektur och samhällsbyggande, vilket ytterligare stärker förslaget om att förorda naturkunskap på teknikprogrammet.

Förslaget att ta fram ett nytt hållbarhetsämne för teknikprogrammet är en annan möjlighet. Ett sådant förslag skulle tillgodose behovet av miljö och hållbarhet, däremot skulle kunskapsområdet sexualitet, samlevnad och relationer gå förlorat. Ytterligare en alternativ lösning vore att förstärka hållbarhetsområdet i teknikämnet. Inte heller då skulle efterfrågan på undervisning om sexualitet, samlevnad och relationer få någon lösning. Det skulle också påverka teknikämnet så att innehållet blir bredare. Skolverkets bedömning är att ett ämne inte ska vara bredare än att en lärare ska kunna undervisa i det.

Skolverket kan avstå från att föreslå ändringar i de gymnasiegemensamma ämnena på teknikprogrammet. Det skulle innebära att behovet av miljö och hållbarhet inte tillgodoses samt att bristen i matchning mellan examensmål och ämnesutbud kvarstår. Dessutom innebär det att merparten av skolans undervisning i sexualitet, samlevnad och relationer inte tillgängliggörs för elever på teknikprogrammet.

VVS- och fastighetsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Installationsteknik*, nivå 1, 100 poäng
- *VVS och fastighet*, nivå 1, 100 poäng
- *VVS och fastighet*, nivå 2, 200 poäng.

Skolverket föreslår en tydligare gemensam bas inom den programgemensamma delen för att ge en gemensam utgångspunkt för programmets fyra inriktningar. Denna bas blir det nya programgemensamma ämnet *VVS och fastighet*. I det nya ämnet *VVS och fastighet* ingår centralt innehåll från det nuvarande ämnet *systemkunskap* med kurserna *systemuppbyggnad* och *värmelära* och delar av kursen *injusteringsmekanik* samt *verktygs- och materialhantering*.

Vid en sammantagen bedömning kan Skolverket konstatera att ämnet och kursen *verktygs- och materialhantering* inte längre behövs då kunskapsinnehållet ligger som en naturlig del i varje yrkesämne.

Det nya programgemensamma ämnet *installationsteknik*, som Skolverket föreslår, utgår i den första nivån i ämnet på det nuvarande programgemensamma ämnet *elektroteknik* och kursen *elkraftteknik* 100 poäng. I dagens programstruktur ligger ämnet *elektroteknik* med kursen *elkraftteknik* inom det programgemensamma utrymmet och ämnet *ellära* med kursen *praktisk ellära* i två av programmets inriktningar (*kyll- och värmepumpsteknik* och *fastighet*) samt inom programfördjupningen. Dessa kurser ligger till grund för så kallad b-auktorisering hos Elsäkerhetsverket.⁵⁴ I ett ämnesutformat system kommer motsvarande innehåll att ligga i ämnena *installationsteknik*, nivå 1, och *ellära*, nivå 1, och därmed utgöra den nya grunden för b-auktorisering i enlighet med Elsäkerhetsverkets föreskrifter.

Skolverket föreslår inga ändringar avseende de nationella inriktningarna på programmet.

Vård- och omsorgsprogrammet

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Anatomi och fysiologi*, nivå 1, 50 poäng
- *Anatomi och fysiologi*, nivå 2, 50 poäng

⁵⁴ <https://www.elsakerhetsverket.se/yrkespersoner/ansok-om-auktorisering/auktoriseringstyper/krav-for-b/>

- *Funktionsförmåga och funktionsnedsättning*, nivå 1, 100 poäng
- *Funktionsförmåga och funktionsnedsättning*, nivå 2, 100 poäng
- *Gerontologi och geriatrik*, nivå 1, 100 poäng
- *Hälso- och sjukvård*, nivå 1, 100 poäng
- *Hälso- och sjukvård*, nivå 2, 100 poäng
- *Omvårdnad*, nivå 1, 100 poäng
- *Omvårdnad*, nivå 2, 100 poäng
- *Psykiatri*, nivå 1, 100 poäng
- *Psykiatri*, nivå 2, 100 poäng
- *Psykologi*, nivå 1, 50 poäng
- *Sambällskunskap*, nivå 1a2, 50 poäng
- *Social omsorg*, nivå 1, 100 poäng
- *Social omsorg*, nivå 2, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 1, 100 poäng
eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 1, 100 poäng.

Programmet har inga inriktningar men en mycket stor programgemensam kärna. Förelaget innebär inga förändringar i vilka ämnen och omfattning av ämnen som i dag ingår inom de programgemensamma ämnena för programmet. Konstruktionen i den nuvarande utformningen av vård- och omsorgsprogrammet och de förändringar som nyligen har gjorts av programmet som trädde i kraft hösten 2021 har till stor del tagit hänsyn till den kommande ämnesbetygsreformen. Detta framgår av att ämnena redan idag är uppbyggda så att de är sammanhållna med viss progression i en eller två nivåer. Konstruktionen av de programgemensamma ämnena är gjord med hänsyn till både gymnasieskolans och den kommunala vuxenutbildningens behov av ämnen och uppdelning av nivåer inom ämnena.

Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

Examensmål

Vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år implementerades för tio år sedan. Sedan dess har kvalifikationssystemet SeQF⁵⁵ införts där vidareutbildningen har placerats på nivå 5. Vidareutbildningen har därefter succesivt fasat ut ämnen som inte bidrar till en examen ligger på nivå 5 i systemet. Skolverket ser dock ett behov av att ytterligare justeringar görs för att säkerställa nivå 5 i utbildningen i samband med en övergång till ämnesbetyg. Examensmålet föreslås därför få ändrade skrivningar om utbildningens mål och innehåll från fördjupade till specialiserade kunskaper. Dessutom föreslår Skolverket förstärkningar kring hållbarhet, digitalisering och de kunskaper och färdigheter som ingenjörnsrollen kräver. I förslaget till ändring av examensmålet görs också ett förtydligande att vidareutbildningen är en yrkesutbildning och bygger på det högskoleförberedande teknikprogrammet.

Skolverket föreslår också mindre justeringar av avsnitten om profilerna i examensmålens senare del. För att skrivningarna bättre ska överensstämma med den snabba teknikutvecklingen och de behov som finns på arbetsmarknaden har dessa avsnitt uppdaterats. De har också fått likartad uppbyggnad och omfång.

Även ämnesplaner och utbudet av ämnen i programstrukturen behöver justeras utifrån SeQF nivå 5 i samband med övergången till ämnesbetyg. Dessa förslag avser Skolverket att remittera vid ett senare tillfälle.

⁵⁵ Förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande, se även <https://www.seqf.se/>.

1.3 Förslag till ändrade programmål och programstrukturer för de nationella programmen i gymnasiesärskolan

Under respektive program nedan har Skolverket valt att endast redovisa förändringar i programmålen där det finns särskilda skäl. I övrigt hänvisar Skolverket till skrivningen under A. Allmänt, Gymnasiesärskolans programmål.

Programmet för administration, handel och varuhantering (förslag till ny benämning programmet för handel och service)

Skolverket föreslår att benämningen av programmet för *administration, handel och varuhantering* ändras till *programmet för handel och service*. Skälet är att Skolverket har identifierat att det finns ett behov av att knyta utbildningen närmare relevanta arbetsområden inom till exempel butiksarbete, med fokus på service, där elever kan få en framtida anställning eller sysselsättning. En sådan ändring förutsätter dock en ändring av bilaga 3 till skollagen där de nationella programmen i gymnasiesärskolan anges. Förslaget kräver därför riksdagsbeslut.

Enligt Skolverkets bedömning är det nuvarande namnet dessutom delvis missvisande i relation till det reviderade försäljnings- och serviceprogrammet i gymnasieskolan, som börjar gälla från 1 juli 2022⁵⁶, där inriktningen administrativ service har utvecklats. Anledningen till att inriktningen har utvecklats är framför allt att det är få elever som läser inriktningen. De administrativa ämnena föreslås efter revideringen av programmet i gymnasieskolan i stället finnas inom programfördjupningen på programmet.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Entreprenörskap*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 1, 100 poäng
- *Handel*, nivå 2, 100 poäng
- *Information och kommunikation* nivå 1, 100 poäng
- *Praktisk marknadsföring*, nivå 1, 100 poäng
- *Försäljning och kundservice*, nivå 1, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnet *handel* ska vara uppdelat i tre nivåer varav två nivåer inom den programgemensamma delen och den tredje nivån i programfördjupningen. Skolverket planerar dessutom för ett nytt ämne *försäljning och kundservice*, som sannolikt kommer att ha tre nivåer, varav en nivå i den programgemensamma delen. Det nuvarande ämnet *handel* kommer att delas i två ämnen, *handel* och *praktisk marknadsföring*, då innehållet idag har tydligt skilda delar som inte går att inkludera i ett ämne med betygskriterier som gäller för hela ämnet. Det nya ämnet *praktisk marknadsföring* kommer att bestå av två nivåer.

Koppling till framtida yrkesliv

För att tydligare koppla programmet till det framtida arbetslivet för målgruppen har det funnits ett behov av att göra en översyn av programstrukturen. Eftersom de flesta arbetstillfällena finns inom service i butik eller lager ser Skolverket ett behov av att tydliggöra vilka arbetsuppgifter som elever från programmet kan utföra efter avslutad utbildning. Skolverket föreslår därför är de administrativa ämnena tas bort från den programgemensamma delen, men finns kvar i programfördjupningen om det skulle finnas behov av att erbjuda sådana ämnen. Förslaget innebär också, utifrån försäljnings- och serviceprogrammet i gymnasieskolan, en översyn och anpassning för att få en bättre överensstämmelse med de programgemensamma delarna.

Programmet för estetiska verksamheter

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Estetisk kommunikation*, nivå 1, 100 poäng

---

⁵⁶ Ändring av programmets benämning infördes genom lagen (2020:446) om ändring i skollagen (2010:800).

- *Konst och kultur*, nivå 1, 100 poäng
- *Digitalt skapande*, nivå 1, 100 poäng
- *Service och bemötande*, nivå 1, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng
eller
- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng

Skolverket föreslår att ämnet *service och bemötande* flyttas från programfördjupningen till den programgemensamma delen med 100 poäng. Anledningen är behovet att bredda programmet för estetiska verksamheter för att ge eleverna utökade möjligheter till arbetsplatsförlagt lärande och bättre förberedelse för ett framtida yrkesliv. Vidare finns ett särskilt behov av att utveckla elevernas kommunikativa förmågor inom ramen för programmet. Detta föreslår Skolverket också ska skrivas fram tydligare i programmålen. Enligt Skolverkets bedömning kan eleverna få bättre möjligheter att arbeta inom fler yrkesområden utöver kulturområden, där estetiska färdigheter och kommunikativa förmågor kan användas, till exempel inom fritidsverksamhet, förskolan, äldreomsorg, handel och service.

Skolverket föreslår vidare att ämnet *medieproduktion* flyttas från de programgemensamma ämnena till programfördjupningen och att ämnet *digitalt skapande* läggs till i de programgemensamma ämnena med 100 poäng. Skolverket ser tydliga behov av att förstärka digitaliseringen inom estetiska verksamheter. Att digitalt skapande blir ett programgemensamt ämne är ett sätt att stärka elevernas kunskaper om och färdigheter i digitalt skapande. Eleverna förbereds också för ett alltmer digitaliserat samhälle. Motsvarande förslag har lagts för estetiska programmet inom gymnasieskolan.

Skolverket föreslår också att dagens ämne *estetisk kommunikation* 100 poäng flyttas från programgemensamma ämnen till programfördjupningen för att öka flexibiliteten och möjligheten att anpassa utbildningen efter målgruppens olika behov. Även för estetiska programmet föreslås enbart en nivå om 100 poäng i ämnet estetisk kommunikation som programgemensamt ämne.

Koppling till framtida yrkesliv

För att skapa bättre förutsättningar för arbetsförlagt lärande (apl) och för etablering på arbetsmarknaden har programmålet och programstrukturen breddats så att utbildningen förbereder för fler yrkesområden än i dag. Både bland de experter som Skolverket anlitar och i myndighetens referensverksamhet har det framkommit att skolor och rektorer har problem med att hitta apl-platser inom kultursektorn, något som Skolverket även konstaterat i tidigare utvärderingar. Arbeten inom kultursektorn är få och det är svårt för både elever från gymnasieskolan och gymnasiesärskolan att få tillgång till sådana arbeten. Speciellt gäller detta artistiska jobb, men även inom angränsande områden. De ändringar som föreslås för att möta dessa utmaningar är bredare skrivningar i programmålet, där kommunikativa förmågor getts en större plats vid sidan av estetiska färdigheter och fler exempel på arbetsområden har skrivits fram. Detta blir också synligt i programstrukturen genom att service och bemötande föreslås bli ett programgemensamt ämne.

Programmet för fastighet, anläggning och byggnation (förslag till ny benämning programmet för fastighet och byggnation)

Skolverket föreslår att benämningen av programmet för *fastighet, anläggning och byggnation* ändras till programmet för *fastighet och byggnation*. En sådan ändring förutsätter dock en ändring av bilaga 3 till skollagen där de nationella programmen i gymnasiesärskolan anges. Förslaget kräver riksdagsbeslut.

Ändringen är enligt Skolverkets bedömning nödvändig med anledning av att dagens benämning är missvisande, dels för eleven som ska välja utbildning och yrkesinriktning dels för de undervisande lärarna men också för de arbetsgivare som tillhandahåller

arbetsplatsförlagt lärande eller tar emot eleven efter utbildningens slut. Dagens benämning har ifrågasatts av såväl bransch som utbildningsanordnare. Idag pekar benämningen delvis på yrkesområden som inte är relevanta eller aktuella för programmet och eleverna på programmet. Det som ifrågasatts är termen och arbetsområdena kopplade till *anläggning*.

Den typ av anläggningsarbete som kan vara aktuellt efter genomgången utbildning för programmet kan inkluderas inom ramen för respektive område fastighet och byggnation. Förändringen föreslås därför för att förtydliga utbildningens innehåll och för att reellt stärka programmets koppling till den mottagande arbetsmarknaden.

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Byggekunskap*, nivå 1, 200 poäng
- *Fastighetskötsel*, nivå 1, 200 poäng

Skolverkets förslag innebär ett förtydligande när det gäller programmets huvudområden, bygg och fastighet. Som ett led i att skapa sammanhållna ämnen med progression och att förstärka programmets huvudområden så kommer innehållet i ämnet *material och verktyg* att ingå i de programgemensamma ämnena. Följden blir att de nya ämnena *byggekunskap* och *fastighetskötsel* förstärks. Detta har bedömts vara möjligt att göra utan att ursprunglig poängomfattning för den programgemensamma delen utvidgas.

Koppling till framtida yrkesliv

Förslaget till ändring av programnamnet är en av de förändringar som föreslås för att stärka kopplingen till det framtida arbetslivet genom att tydligt visa vad utbildningen innehåller och kan leda till. Diskussioner har också förts med de nationella programråden för VVS- och fastighetsprogrammet respektive bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan samt med skolor som erbjuder programmet. I dessa diskussioner uppges att eleverna idag främst kommer ut på arbetsplatsförlagt lärande (apl), praktik och i arbete efter avslutad utbildning inom fastighetsområdet eller inom området handel.

Inom området fastighet ser branschen, här representerade genom aktuella delar av det nationella programrådet kopplat till VVS- och fastighetsprogrammet, att eleverna från programmet för fastighet, anläggning och byggnation får arbete inom fastighetskötsel med fokus på utemiljö och inom återvinning.

Inom området byggnation ser branschen, här representerade genom aktuella delar av det nationella programrådet kopplat till bygg- och anläggningsprogrammet, att eleverna från programmet för fastighet, anläggning och byggnation i viss mån får anställning inom service och underhåll samt inom byggvaruhandel. Genom ett ändrat programnamn och förändringar i ämnesinnehåll bedömer Skolverket att det öppnas upp fler möjligheter till sysselsättning.

I samråd med företrädare för handelsbranschen har det framkommit att eleverna kan få placering inom fackhandel och återbruk kopplat till programmets områden. Förslagna förändringar avser att stärka programmet med ämnen inom handel.

Programmet för fordonsvård och godshantering

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Fordonsvård och godshantering*, nivå 1, 200 poäng
- *Fordonsvård och godshantering*, nivå 2, 200 poäng

Skolverket föreslår att nuvarande kurser inom ämnena *fordonsbranschen*, *fordonsteknik* och *godshantering* inom den programgemensamma delen ersätts av det nya ämnet *fordonsvård och godshantering*, vilket också medför att den programgemensamma delen minskar med 200 poäng. Skolverket föreslår att ämnet *fordonsteknik* tas bort ur den programgemensamma delen eftersom ämnet inte leder till sysselsättning för elever från programmet. Detta sker till förmån för en mer koncentrerad och avgränsad grund för att eleven ska kunna välja

något av de två olika huvudspåren *fordonsvård* eller *godshantering* som ämnena inom programmets programfördjupning i huvudsak kommer att syfta till. Förändringarna medför ökat poängutrymme i programfördjupningen och genom detta stärks också elevernas möjlighet att tillgodogöra sig mer fördjupade kunskaper inom respektive huvudspår. Förslagen bedöms även stärka programmets arbetsmarknadsrelevans.

Koppling till framtida yrkesliv

Skolverket föreslår förändringar i syfte att stärka programmets arbetsmarknadsrelevans men också för att stärka elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen i större omfattning än idag. Skolverket föreslår att programmets innehåll inriktas mot i huvudsak två olika yrkesområden, fordonsvård och godshantering. Skolverket bedömer att det ger en ökad tydlighet att ta bort arbetsuppgifter ur programmålen som kräver mer avancerade kunskaper, till exempel rekonditionering och fordons- och maskinfordonsreparationer. Dessa förändringar bedömer Skolverket kan öka elevernas möjligheter till anställning efter slutförd utbildning eftersom eleverna får möjlighet att tillgodogöra sig fördjupade kunskaper som är mer sammanhängande och relevanta för specifika arbetsuppgifter inom respektive huvudspår och ett framtida arbetsliv.

Programmet för hantverk och produktion

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med idag.

- *Form och design*, nivå 1, 100 poäng
- *Hantverk och produktion*, nivå 1, 200 poäng
- *Hantverk och produktion*, nivå 2, 100 poäng.

Koppling till framtida yrkesliv

För att tydliggöra kopplingen till framtida yrkesliv föreslår Skolverket i programmålets första stycke ett tydliggörande av de kunskapsområden som främst speglar ett framtida yrkesliv för elever från programmet genom skrivningen ”Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel materialbearbetning, industriell produktion och underhåll i verkstad.”

Materialbearbetning kan vara både utifrån en hantverksmässig och en maskinell bearbetning. Industriell produktion visar på att programmet riktar sig till storskalig produktion eller serietillverkning. Nationella programrådet ser möjligheter för elever från programmet att få anställning kopplad till industriell produktion där det finns företag med större arbetsplatser och flera anställda. Tillverkningsvolymen gör det möjligt för anställning med avgränsade arbetsuppgifter som kan vara både en hantverksmässig uppgift och en maskinell uppgift. Vid dialog med skolor som bedriver utbildning inom programmet för hantverk och produktion har det framkommit att elever fått anställning på större företag där arbetsuppgifterna är kopplade till storskalig produktion, till exempel hantverksmässig montering av fönster. Utifrån den utgångspunkten syftar Skolverkets förslag till att skapa ett program som vänder sig mot produktion av produkter, till exempel inom trä- och metallsektorn.

Programmet för hotell, restaurang och bageri

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Måltid och bransch*, nivå 1, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 2, 200 poäng
- *Måltid och bransch*, nivå 3, 200 poäng

Skolverket föreslår ett längre och mer sammanhållet ämne i form av en sammanslagning av innehållet i de nuvarande programgemensamma kurserna i det nya ämnet måltid och bransch. På skolorna är det idag ofta samma lärare som undervisar i alla dessa kurser.

Dagens ämne *service och bemötande* föreslås därför ingå i det nya ämnet. En sammanslagning i syfte att skapa längre och mer sammanhållna ämnen lämpar sig alltså enligt Skolverkets bedömning väl i detta fall.

Koppling till framtida yrkesliv

I programmålet för programmet för hotell, restaurang och bageri föreslås färdigheter inom service- och bemötande lyftas fram tydligare som en väg in i ett framtida yrkesliv. Den föreslagna sammanslagningen av dagens programgemensamma ämnen till det nya ämnet *måltid och bransch* spänner över hela programmets bredd och har på samma sätt som dagens ämne *måltids- och branschkunskap* en orienterande och yrkesvägledande dimension. Den föreslagna förändringen ger möjligheter till flexibilitet och anpassningar utifrån eleven och det lokala arbetslivet.

Programmet för hälsa, vård och omsorg

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet:

- *Barnet i förskolan*, nivå 1, 100 poäng
- *Fritid och friskvård*, nivå 1, 100 poäng
- *Hälsa* nivå 1, 100 poäng
- *Människan*, nivå 1, 100 poäng
- *Service och bemötande*, nivå 1, 100 poäng
- *Vård och omsorg*, nivå 1, 200 poäng

I dagens programstruktur ingår inte ämnet *barnet i förskolan* och *fritid och friskvård* i den programgemensamma delen. Ämnet *hälsa* har i dag två kurser om 100 poäng vardera i den programgemensamma delen. I förslaget till programgemensamma ämnen föreslås endast 100 poäng vara kvar i den programgemensamma delen. Ämnet *hälsa* nivå 2, 100 poäng, föreslås i stället få erbjudas inom programfördjupningen. Detta blir ett sätt att tydliggöra att hälsa inte är ett arbetsområde som programmet i huvudsak förbereder för. Möjligheten att fortsätta läsa ämnet finns dock kvar inom programfördjupningen. Samtliga ämnen som föreslås i den programgemensamma delen kommer även att finnas med fler nivåer i programfördjupningen.

Koppling till framtida yrkesliv

För att programmålet tydligare ska peka mot möjliga arbetsområden föreslås en förändring i skrivningarna kring vilka arbetsområden som kan vara aktuella efter genomgången utbildning på programmet. I den nuvarande lydelsen av programmålet lyfts arbete inom friskvårdssektorn och arbete inom hälsofrämjande områden fram. Då det är svåra områden att få arbete inom för alla, oavsett utbildningsnivå, föreslås den delen tonas ner till förmån för fritidssektorn, förskola och äldreomsorg. Arbetsuppgifter som skulle kunna vara aktuella är olika former av hushållsarbete och lokalvård samt stöd i unga och äldres vardag och utevistelse. Förslaget är därför att i programmålet även lyfta kunskaper om förskolebarns lärande då det inte syns alls i den nuvarande lydelsen av programmålet. Det tydliggör att förskolan kan vara ett aktuellt arbetsområde för programmets elever.

Programmet för samhälle, natur och språk

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Engelska*, nivå 2, 100 poäng
- *Geografi*, nivå 1, 100 poäng
- *Medieproduktion*, nivå 1, 100 poäng
- *Naturkunskap* nivå 2, 100 poäng
- *Samhällskunskap*, nivå 2, 100 poäng
- *Svenska*, nivå 2, 100 poäng

eller

- *Svenska som andraspråk*, nivå 2, 100 poäng.

Programmet har inte någon tydlig profil mot ett specifikt kunskap- eller arbetsområde, såsom exempelvis programmet för estetiska verksamheter. Däremot finns ett behov av fler yrkesämnen inom programfördjupningen. Skolverket avser därför att föreslå att fler yrkesämnen läggs till inom programfördjupningen, men dessa förslag kommer att remitteras i ett senare skede.

Koppling till framtida yrkesliv

Efter flera samråd med lärare från gymnasiesärskolan har det framkommit att eleverna i målgruppen för programmet är intresserade av det teoretiska innehållet i programmet och aktivt har valt bort ett mer yrkesspecifikt program. Behovet att skapa meningsfull apl är ändå av största vikt för eleverna, då det utgör en stor del av utbildningen och är värdefullt för att underlätta etablering på arbetsmarknaden. Skolverket avser därför att föreslå att fler yrkesämnen läggs till i programfördjupningen för att ge eleverna möjlighet till att lättare få en apl-plats, vilket ökar anknytningen till yrkeslivet. Dessa förslag kommer att remitteras i ett senare skede.

Skolverket föreslår att programmålet stärks för att möjliggöra för eleverna att nå ett yrkesliv genom att följande skrivning läggs till: ”Efter avslutat program ska eleverna ha kunskaper för arbete inom till exempel service och handel, eller inom andra områden där kunskaper om samhälle och natur samt kommunikativa färdigheter används.”

Programmet för skog, mark och djur

Skolverket föreslår följande programgemensamma ämnen för programmet, vilket inte innebär någon förändring av de programgemensamma ämnena eller deras omfattning jämfört med i dag.

- *Biologi – naturbruk*, nivå 1, 100 poäng
- *Naturbruk*, nivå 1, 200 poäng
- *Naturbruksteknik*, nivå 1, 100 poäng

Koppling till framtida yrkesliv

Referensarbetet visar att flera av de yrkesområden som eleverna inom programmet för skog, mark och djur utbildas inom lämpar sig väl för målgruppen sett till arbetsuppgifternas komplexitet. De branscher där eleverna kan komma att verka är emellertid kraftigt överrepresenterade i statistiken när det gäller arbetsplatsolyckor. Därför föreslår Skolverket att säkerhet betonas på ett tydligare sätt i programmålen och att svårighetsgraden på arbetsuppgifterna justeras och anpassas till målgruppen.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Skolverket gör bedömningen att det även kunde ha varit möjligt att utveckla andra modeller för att skriva ämnesplaner, än att behålla strukturen från Gy11. En möjlighet skulle vara att införa fler målnivåer i varje ämne och bredda utgångspunkterna för det centrala innehållet. En annan möjlighet skulle vara att skriva ämnesplaner i form av så kallade läranderesultat. Skolverkets bedömning är dock att detta skulle innebära mycket genomgripande förändringar i de gymnasiala styrdokumenterna, utöver vad som föranleds av utredningen och propositionen som ligger till grund för uppdraget att förbereda för ämnesbetyg. Frågan skulle i så fall ha behövt utredas särskilt för att det skulle vara möjligt att bedöma fördelar och nackdelar, i likhet med vad som gjorts av den nuvarande modellen.⁵⁷

---

⁵⁷ Se bland annat betänkandet *Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan – Förslag till nytt mål- och uppföljningssystem*. SOU 2007:28

Enligt myndighetens instruktion ska Skolverket kontinuerligt bedöma behovet av utveckling av läroplaner och andra styrdokument för skolväsendet som regeringen beslutar om. Myndigheten ska vid behov föreslå ändringar av dessa samt även utforma och kontinuerligt utveckla de styrdokument som myndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om.⁵⁸ I samband med uppdraget om att förbereda för ett införande av ämnesbetyg har myndigheten gjort bedömningen att arbetet enligt instruktionen ska bedrivas parallellt så att de styrdokument som beslutas inför ett införande av ämnesbetyg är uppdaterade och relevanta. Alternativet att inte uppdatera innehållet i program och ämnen skulle riskera att innebära att de styrdokument som ska tillämpas från och med 1 juli 2025 skulle vara inaktuella.

När det gäller gymnasiesärskolan skulle en förändring inom området gymnasiesärskolegemensamma ämnen kunna ha varit ett alternativ. I Skolverkets referensarbete har det framkommit att de kunskaper och färdigheter som ges inom ramen för ämnet *hem- och konsumentkunskap* av många anses som de viktigaste kunskaperna för eleverna att få med sig efter utbildning i gymnasiesärskolan. Ämnet ska ge kunskaper om konsumtion samt vilka konsekvenser olika val i hemmet får för ekonomi, miljö och hälsa. Ämnet ger också en beredskap för att kunna skapa en fungerande vardag vilket är en förutsättning för ett långsiktigt och tryggt arbetsliv och elevens möjligheter att fungera som samhällsmedborgare. Då dessa förmågor kan anses vara centrala har ett alternativ varit att införa nämnda ämne, eller en variant därav, som ett nytt gymnasiesärskolegemensamt ämne. Skolverket har emellertid gjort bedömningen att ett nytt gymnasiesärskolegemensamt ämne inte ligger inom ramen för detta uppdrag varför *hem- och konsumentkunskap* precis som idag får fortsätta vara en del av programfördjupningen och därmed vara tillgängligt för skolorna att lägga in i sina strukturer.

Övriga alternativa lösningar redovisas under respektive ämne och program i de fall Skolverket har bedömt att det finns sådana tydliga alternativa lösningar.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Skolverkets förslag berör elever, lärare, rektorer och annan personal som arbetar i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå. Studie- och yrkesvägledare inom berörda skolformer berörs också. Förslagen får konsekvenser för såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå respektive utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Gymnasieskolan

Läsåret 2020/2021 fanns 360 847 elever i gymnasieskolan vid sammanlagt 442 skolenheter, varav 230 med kommunal huvudman, 205 med enskild huvudman och 7 regiondrivna skolenheter. En huvudman kan erbjuda samtliga nationella gymnasieprogram eller endast vissa av programmen.

Skolverket föreslår att elever på försäljnings- och serviceprogrammet och hotell- och turismprogrammet ska läsa *svenska*, nivå 2 eller *svenska som andraspråk*, nivå 2 som programgemensamt ämne. Myndigheten föreslår även att elever på försäljnings- och serviceprogrammet ska läsa *engelska*, nivå 2 som programgemensamt ämne. Branschen och skolor betonar behovet av goda språkkunskaper, i både tal och skrift, för arbete inom handel. Elever på de båda programmen läser i förhållandevis stor utsträckning redan idag in de av dagens kurser som ger grundläggande behörighet⁵⁹, där de av dagens kurser som berörs ingår. Bland avgångseleverna 2020/2021 läste 40,7% av eleverna på handels- och administrationsprogrammet och 45,5% av eleverna på hotell- och turismprogrammet in

⁵⁸ 5 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

⁵⁹ Ibid.

grundläggande behörighet. För att få examen från ett yrkesprogram behöver eleven ha godkända betyg i 2 250 poäng av ett fullständigt program som omfattar 2 500 gymnasiepoäng, samt godkända betyg i dagens kurser svenska 1 eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1, godkänt betyg i gymnasiearbetet och godkända betyg i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Elever som går försäljnings- och serviceprogrammet eller hotell- och turismprogrammet kommer utifrån Skolverkets förslag att läsa 1 200 (försäljnings- och serviceprogrammet) respektive 1 100 (hotell- och turismprogrammet) poäng i de programgemensamma ämnena. Detta innebär att eleverna kan få examen även om de inte har godkänt betyg i engelska, nivå 2, eller svenska eller svenska som andraspråk, nivå 2. Förslaget bör därmed få mycket begränsade konsekvenser för genomströmningen på programmen.

Gymnasiesärskolan

Läsåret 2020/2021 fanns 6 578 elever i gymnasiesärskolan vid sammanlagt 172 skolenheter, varav 141 med kommunal huvudman, 26 med enskild huvudman och 5 regiondrivna skolenheter. En huvudman kan erbjuda samtliga gymnasiesärskoleprogram eller endast vissa av programmen.

Komvux på gymnasial nivå

Läsåret 2020/2021 fanns 242 097 elever inom komvux på gymnasial nivå vid 239 skolenheter. Statistik saknas för omfattningen av upphandlad utbildning. Utöver detta finns 3 regiondrivna huvudmän.

Komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå

Läsåret 2020/2021 fanns 3 280 elever inom komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå vid 163 skolenheter. Statistik saknas för omfattningen av upphandlad utbildning.

Lärare

Lärare kommer att behöva ta del av de planerade informations- och implementeringsinsatser som Skolverket kommer att genomföra, men även av lokala informations- och implementeringsinsatser. Det handlar dels om information och implementering vad gäller modellen för ämnesbetyg, dels vad gäller ämnes- och programspecifika förändringar. Skolverket avser att återkomma med mer information om implementering i samband med att alla övriga ämnen för den gymnasiala nivån remitteras.

För de lärare som har behörighet i dagens gymnasiegemensamma ämnen kommer behörigheterna att kvarstå i respektive nytt ämne med samma namn. Det som kan komma att få konsekvenser, men som inte ingår i denna remiss, är ändringar avseende kurser som i dag ingår i de gymnasiegemensamma ämnena men som framgent kommer att behöva bli egna ämnen på grund av modellen för ämnesbetyg. Dessa nya ämnen kommer att remitteras i samband med övriga ämnen i nästa remissomgång. Skolverkets bedömning är att till exempel en behörighet i dagens ämne *svenska* även ska kunna omfatta de planerade nya ämnena *litteratur*, *retorik* och *skrivande* som bedöms bli egna ämnen. Skolverket samråder med Universitets- och högskolerådet (UHR) och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) vad gäller frågor om lärarbehörigheter och lärarutbildning.

Staten

Förslagen får även konsekvenser för statliga myndigheter inom utbildningsområdet. I propositionen beskrivs att Universitets- och högskolerådet (UHR) påverkas i stor omfattning då myndigheten behöver göra om i sina digitala system, vissa föreskrifter och även genomföra implementeringsinsatser. Universitet och högskolor kan påverkas utifrån behörighetsfrågor i olika ämnen. Centrala studiemedelsnämnden (CSN) kommer behöva anpassa sitt handläggningssystem med anledning av förslaget om ämnesbetyg. Skolverket samråder med dessa myndigheter i uppdragets genomförande.

Vidare berörs Statens skolinspektion (Skolinspektionen) när det gäller beslut om godkännanden som huvudmän för en viss utbildning som lämnas med stöd av 2 kap 5 § skollagen (2010:800) utifrån de förändringar som föreslås om vissa program och

inriktningars benämningar. När det gäller Skolinspektionens tillståndsgivning har myndigheterna kontakt för att säkerställa att de huvudmän som berörs informeras i tid och att eventuella nya tillstånd hanteras på lämpligt sätt. Även Statens institutionsstyrelse (SiS) och Kriminalvården som anordnare av utbildning motsvarande gymnasieskola respektive kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå berörs av förslagen.

Skolverket har för avsikt att planera och genomföra informations- och implementeringsinsatser gentemot huvudmännen samt ta fram olika former av stödmaterial, bedömningsstöd och reviderade nationella prov. Förslagen får också konsekvenser för Skolverkets handläggning av lärarlegitimationer och statsbidrag.

Förslaget får vidare konsekvenser för Skolverkets möjligheter att analysera betygsstatistiken, om inte alla nivåbetyg samlas in. Om enbart den högsta godkända nivån läggs in i examensbeviset kommer myndigheten inte att veta hur många elever som läste en högre nivå och fick betyget F, om inte betyget i den kursen krävs för att få en gymnasieexamen. Myndigheten kommer inte heller att ha tillgång till de lägre nivåbetygen när eleven har fått ett godkänt betyg i den högre nivån. Detta kan komma att innebära särskilda problem om man vill jämföra resultat på nationella prov med motsvarande nivåbetyg. Eftersom lärarna kommer att betygsätta eleverna på alla nivåer som de läser menar Skolverket att det vore lämpligt att alla nivåbetyg rapporteras in. Den exakta lösningen för detta behöver utredas vidare. Om nivåbetygen inte skulle ingå i rapporteringen så skulle det kunna få stora konsekvenser när det gäller analys för Skolverket och forskarsamhället.

4. Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför

4.1 Kostnadsmässiga konsekvenser

De kostnadsmässiga konsekvenser som införande av ämnesbetyg innebär redovisas i propositionen Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper (prop. 2021/22:36). I propositionen konstaterar regeringen att det visserligen kan komma att behövas visst förberedande arbete inför att de förändrade bestämmelserna om sammantagen bedömning och ämnesbetyg träder i kraft, men att kompetensutveckling, ämnesdidaktiska diskussioner med mera inte är något nytt, utan en naturlig del av lärares arbete, reglerat i skollagen⁶⁰, och således ligger inom ramen för huvudmannens normala ansvar. Regeringen bedömer däremot att det, trots detta, under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödsatser med anledning av förslagen som bör genomföras med hjälp av statlig finansiering.

Skolverket bedömer också att myndigheten behöver göra implementeringsinsatser för skolhuvudmän utifrån förslagen. Regeringen har avsatt medel för ändamålet. Sådana insatser avser att motverka ytterligare kostnader hos skolhuvudmännen för att se till att de är väl förberedda för ett system med ämnesbetyg. Sådana kostnader beräknas tillkomma med 30 miljoner kronor för 2022, 35 miljoner kronor för 2023 samt 20 miljoner kronor för 2024 för föreskriftsarbete, implementeringsinsatser, information, stödmaterial, digitala system, processen för ändringar i lärares legitimation med mera. Medel har även avsatts för UHR:s arbete med att införa ämnesbetyg.

När det gäller Skolverkets förslag som redovisas i denna konsekvensutredning har myndigheten identifierat vissa kostnadsmässiga konsekvenser, bland annat i fråga om lärarlegitimation. Att meddela legitimationer till lärare och efter ansökan komplettera dessa är en del av Skolverkets uppdrag. Även om Skolverket eftersträvar en smidig och automatiserad hantering av lärares behörighet i legitimationerna med anledning av förslagen

---

⁶⁰ 2 kap. 34 § skollagen (2010:800).

kan myndigheten konstatera att lärare kan komma att påverkas om ämnen ändras och detta innebär att lärarna behöver ansöka om eller komplettera sin legitimation. Ansökan om legitimation eller komplettering av legitimation är normalt förenad med en avgift för den sökande, 1 500 kronor för ansökan om legitimation och 750 kronor för komplettering. Skolverket delar regeringens bedömning att sådana kompletteringar eller ändringar bör vara avgiftsfria för läraren och att det därför kan finnas behov av att se över regelverket om avgifter i detta avseende. Utredningen har gjort en beräkning av vilka kostnader som skulle uppstå om lärares legitimationer behöver ändras och uppskattar kostnaden till 6 miljoner kronor fördelade på tre år.

Vidare bedömer Skolverket att myndighetens förslag kan innebära vissa kostnadsmissiga konsekvenser för huvudmännen i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom komvux (i form av inköp av läromedel, lärplattformar och viss anpassning av informationsmaterial). Regeringen har föreslagit att kompensation för implementering av reformen ska ges med 25 miljoner kronor per år för åren 2023–2024. Därutöver beräknas 140 miljoner kronor tillföras Skolverket för fördelning av statsbidrag till skolhuvudmännen för åren 2024–2026.

4.2. Jämställdhetsperspektiv och funktionshinderperspektiv

Skolverket bedömer att förslagen inte medför några negativa effekter för jämställdhetsperspektivet. Jämställdhet har i stället förstärkts i samtliga examensmål för gymnasieskolan och i programmålen för gymnasiesärskolan samt i flera av de gymnasiegemensamma ämnena. På teknikprogrammet föreslås att naturkunskap blir gymnasiegemensamt ämne, vilket innebär att kunskapsinnehåll om sexualitet, samlevnad och relationer tillkommer på programmet. Skolverket bedömer att detta är positivt ur ett jämställdhetsperspektiv.

Skolverket bedömer att förslagen om längre och mer sammanhållna ämnen samt färre detaljer i betygskriterierna kommer att gynna samtliga elever, inklusive elever med funktionsnedsättning, exempelvis genom minskad stress inför betygssättning.

4.3. Nationella minoriteter

Då syftet med de föreslagna ändringarna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen och skapa förutsättningar för mer rättvisande betyg bedömer Skolverket att förslagen kommer att få positiva effekter även för de nationella minoriteterna. Dessutom synliggörs de nationella minoriteterna ytterligare i Skolverkets förslag till ämnesplaner i *historia, religionskunskap, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk*.

4.4 Elevers bästa

Skolverket bedömer att förslagen är förenliga med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen (2010:800) om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning. Samråd har skett med elevorganisationer och även i samtal med elever i samband med besök i referensskolor, där förslagen har diskuterats med elever som till övervägande del stödjer förslagen.

Bedömningen grundas på att förslagen i ett ämnesutformat system ökar möjligheten till längre och mer sammanhållna ämnen som ger eleverna mer tid för lärande innan ett slutligt betyg sätts i ett ämne. Sammanhållna ämnen med progression kommer att minska fragmentiseringen och kan bidra till att öka elevers motivation, samt sänka den stress som kursbetygen skapar. Det kan också möjliggöra att mindre tid behöver läggas på bedömning och betygssättning, vilket ger mer tid för undervisning och i och med det en bättre förberedelse för både arbetsliv och fortsatta studier.

5. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att förslagen inte påverkar de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Regeringen föreslår i propositionen om ämnesbetyg (prop. 2021/22:36) att de ändringar som innebär att ämnesbetyg ska införas i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ska träda i kraft den 15 juli 2022 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Förslagen innebär att de första elever som kommer att ges ämnesbetyg är de elever som påbörjar sitt första år i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan läsåret 2025/2026. Även elever som påbörjar vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år läsåret 2025/2026 kommer att ges ämnesbetyg liksom elever som påbörjar utbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå eller komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå efter den 30 juni 2025.⁶¹ Regeringen föreslår vidare att äldre bestämmelser om kursbetyg ska fortsätta att gälla för utbildning inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som har påbörjats före den 1 juli 2025. Inom kommunal vuxenutbildning föreslår regeringen att äldre bestämmelser fortsätta att ska gälla för kurser som påbörjats före den 1 juli 2025. För att förhindra att utbildningen under allt för lång tid ska behöva bedrivas enligt de gamla bestämmelserna anser regeringen att det är rimligt att det efter en övergångsperiod inte längre ska vara möjligt att studera inom ramen för kurssystemet. Regeringen föreslår därför att äldre bestämmelser om kursbetyg fortfarande ska gälla för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Från och med den 1 juli 2030 ska utbildningen dock fullföljas enligt de nya bestämmelserna om ämnesbetyg. Detsamma föreslås för kurser som har påbörjats före den 1 juli 2025 inom komvux.⁶²

Skolverkets förslag kräver i vissa delar förändringar av bilaga 1–3 till skollagen, vilket förutsätter beslut av riksdagen. Innan dessa förslag och ett införande av ämnesbetyg kan börja tillämpas finns det behov av vissa förberedelser. Bland annat behöver bestämmelser om vilka inriktningar som ska finnas inom programmen och om programmens innehåll beslutas på förordningsnivå och Skolverket behöver förändra sina föreskrifter på området (se vidare nedan). Dessutom behövs tid för att enskilda huvudmän som ansöker om godkännande att bedriva en utbildning inom de program och inriktningar som Skolverket föreslår ska byta namn ska kunna ansöka om godkännande senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta. Detsamma gäller sådana avvikelser inom de nationella programmen som Skolverket beslutar om enligt 5 kap. gymnasieförordningen. Skolverket föreslår därför att de förslag i denna konsekvensutredning som föranleder förändringar i skollagen träder i kraft den 1 juli 2023. I den delen föreslår Skolverket även övergångsbestämmelser som stämmer överens med de övergångsbestämmelser som föreslås i propositionen om ämnesbetyg (prop. 2021/22:36), se punkt 2–4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (bilaga 67).

Skolverkets förslag innebär bland annat att vissa program i gymnasiesärskolan samt vissa nationella inriktningar i gymnasieskolan byter benämning. I dessa delar bedöms förslagen påverka enskilda huvudmän som redan har ett godkännande enligt 2 kap. 5 § skollagen för dessa utbildningar. För att en enskild huvudman som redan har ett godkännande att bedriva utbildning inom programmet för administration, handel och varuhantering i gymnasiesärskolan inte ska behöva ansöka om godkännande på nytt när programmet byter namn föreslår Skolverket att huvudmannen ska anses ha ett godkännande för programmet för handel och service. Detsamma föreslås för en enskild huvudman som redan har ett

⁶¹ Prop. 2021/22:36 s 103 ff och s 166 ff.

⁶² Prop. 2021/22:36 s. 108 ff.

godkännande att bedriva utbildning inom programmet för fastighet, anläggning och byggnation, som byter namn till programmet för fastighet och byggnation, se punkt 6 och 7 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (se bilaga 67). Skolverket föreslår även förändringar som rör hantverksprogrammet som bland annat innebär att ett nytt nationellt program, hår- och stylistprogrammet, ska ersätta delar av hantverksprogrammet. Eftersom förslaget innebär att hantverksprogrammet utgår som nationellt program i gymnasieskolan bedömer Skolverket att det behövs övergångsbestämmelser avseende enskilda huvudmäns godkännanden enligt 2 kap. 5 § skollagen, se punkt 5 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i bilagt förslag till lag om ändring i skollagen (bilaga 67, se även vidare i konsekvensutredningen avseende bilaga 2).

När det gäller de nationella inriktningar i gymnasieskolan som Skolverket föreslår ska byta namn bedömer myndigheten att frågan om enskilda huvudmäns befintliga godkännanden kan behöva regleras i övergångsbestämmelser till de förändringar som behöver beslutas på förordningsnivå. Skolverket lämnar dock inga förslag i den delen inom ramen för denna konsekvensutredning.

Förutom de förslag som omfattas av denna konsekvensutredning krävs ytterligare förberedelser för ett införande av ämnesbetyg. Skolverket behöver bland annat utarbeta förslag till nya ämnesplaner i övriga ämnen, utöver de gymnasiegemensamma ämnena. Vilka ämnen som ingår i de olika programmen regleras också i föreskrifter meddelade av Skolverket, s.k. programstrukturer.⁶³ Såväl dessa föreskrifter som andra föreskrifter som Skolverket meddelar, till exempel föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne⁶⁴ kommer att behöva ses över. Skolverket avser att remittera förslag på sådana föreskrifter i ett senare skede. Under förutsättning att erforderliga beslut fattas av riksdag och regering i god tid gör Skolverket bedömningen att myndigheten kan meddela nödvändiga föreskrifter till följd av ett införande av ämnesbetyg i tid för att kunna tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Sådana föreskrifter bedömer myndigheten behöver träda i kraft senast den 1 januari 2024. Beslut i god tid är en förutsättning för att huvudmännen ska kunna förbereda sig för förändringarna. Det är även viktigt att elever får information om förändringarna. Skolverket kan även konstatera att andra följdändringar kommer att behöva införas i gymnasieförordningen och i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning till följd av förslag som redovisas i denna konsekvensutredning och i prop. 2021/22:36, till exempel när det gäller utformningen av utbildningen, betyg och examen.

Skolverkets förslag föranleder också förändringar av bilaga 1 och 2 till gymnasieförordningen (se bilaga 68). När det gäller de nationella inriktningar i gymnasieskolan som Skolverket föreslår ska byta namn eller slås ihop bedömer myndigheten att frågan om enskilda huvudmäns befintliga godkännanden kan behöva regleras i övergångsbestämmelser till de förändringar som behöver beslutas på förordningsnivå. Skolverket lämnar dock inga förslag i den delen inom ramen för denna konsekvensutredning.

Skolverket kommer att bistå huvudmän med informations- och implementeringsinsatser inför ett införande av ämnesbetyg inom gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning.

B Kommuner och regioner

Skolverket bedömer att förändringarna får vissa konsekvenser för kommuner och regioner i egenskap av huvudmän för utbildningen. Det kommer bland annat att innebära behov av

---

⁶³ Se till exempel Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:48) om kurser för vård- och omsorgsprogrammet.

⁶⁴ SKOLFS 2012:4.

att se över bemanning i samband med att utbildningar och behörighetskrav ändras, att se över organiseringen av utbildningarna och att planera för implementering.

Den kommunala självstyrelsen regleras bland annat i 14 kap. regeringsformen (RF). Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Innebörden av bestämmelsen är att en eventuell inskränkning i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot en proportionalitetsprincip. Förslagen som omfattas av den här konsekvensutredningen bedöms inte innebära några utökade skyldigheter för de kommunala huvudmännen och alltså inte någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen, då de ligger inom ramen för huvudmannens normala ansvar.

C Företag

De förslag som omfattas av denna konsekvensutredning rör såväl offentliga som enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. De bedömningar som Skolverket gör i fråga om konsekvenser ovan gäller också enskilda huvudmän för fristående skolor på samma sätt som de kommunala huvudmännen. Informations- och implementeringsinsatser och stöd kommer även att riktas till enskilda huvudmän och vissa andra enskilda utbildningsanordnare. Förslagen bedöms inte få effekter av betydelse för dessa företags arbetsförutsättningar eller konkurrensförmåga.

Däremot bedöms de förslag som rör förändrade benämningar på nationella program och inriktningar (se ovan under avsnitt A) innebära konsekvenser för enskilda huvudmäns befintliga godkännanden som huvudmän för en viss utbildning som lämnats med stöd av 2 kap 5 § skollagen (2010:800). Enligt Skolverket behöver de godkännanden som Skolinspektionen har lämnat till enskilda att vara huvudmän för sådana program och inriktningar som justeras hanteras på lämpligt sätt om regeringen väljer att gå vidare med Skolverkets förslag i dessa delar.

De program och inriktningar som berörs av detta är:

Nationellt program i gymnasieskolan	Inriktning	Antal enskilda huvudmän
Bygg och anläggningsprogrammet	Plåtslageri	3
	Mark och anläggning	6
	Anläggningsfordon	10
	Inriktningarna mark och anläggning och anläggningsfordon	14
El- och energiprogrammet	Automation	4
Hantverksprogrammet	Ny inriktning modedesign föreslås flytta från hantverksprogrammet till estetiska programmet	3
Fordons- och transportprogrammet	Karosseri och lackering	6
Samhällsvetenskapsprogrammet	Medier, information och kommunikation	24

Nationellt program i gymnasiesärskolan	Förslag till nytt programnamn	Antal enskilda huvudmän
Programmet för administration, handel och varuhantering	Programmet för handel och service	3
Programmet för fastighet, anläggning och byggnation	Programmet för fastighet och byggnation	4

D Samråd

Under arbetet med regeringsuppdragen har Skolverket inbjudit en rad intressenter till olika samråd. De förslag som omfattas av denna remiss har även förankrats med anlidade experter och tillfrågade forskare. Kommentarer har vidare samlats in från de referensskolor som Skolverket har överenskommelser med samt med referenslärare inom utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och inom komvux. De nationella programråden samt rådet för de högskoleförberedande programmen har också deltagit i arbetet med förslagen med synpunkter och förslag.

Samråd har skett med olika referensgrupper för de gymnasiegemensamma ämnena där lärare och elever från gymnasieskolan och vuxenutbildningen ingått. Synpunkter har även inhämtats från Nationellt centrum för matematikutbildning, Nationellt centrum för svenska som andraspråk, konstruktörer av nationella prov, Språklärarnas riksförbund, Sveriges matematiklärarförening, Svenska idrottslärarföreningen, Svenska kommittén för matematikutbildning, Stockholms universitets forskningsgrupp för samhällskunskapsdidaktik, Svenska lärarföreningen, medlemmar ur styrelsen för Historielärares förening, Föreningen Lärare i Religionskunskap, Vuxenutbildning i samverkan (VIS) och universitet och högskolor med lärarutbildning. Skolverket har även inhämtat synpunkter från en så kallad webbpanel där lärare på statistiskt utvalda skolor medverkar för att svara på frågor om de gymnasiegemensamma ämnena.

Examensmålen, programmålen och programstrukturer har lämnats för synpunkter till ett flertal referensskolor och referenspersoner.

Skolverket har även haft möten med företrädare för de nationella minoriteterna, funktionshinderorganisationer och läromedelsförlagen.

Vidare har samråd skett med olika intresseorganisationer och i vissa fall arbetsgivare. Samråd har även hållits med olika myndigheter och organisationer, till exempel UHR, UKÄ, Skolinspektionen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), lärarnas och skolledarnas fackförbund och elevorganisationer.

Utöver dessa samråd inom ramen för uppdraget har Skolverket en löpande referensverksamhet, där lärare, rektorer, elever och andra intressenter har möjlighet att delge erfarenheter av och synpunkter på styrdokumentet.

E Kontaktperson

Vid eventuella frågor, kontakta enheten för gymnasieskola:

Anna Jägberg, undervisningsråd anna.jagberg@skolverket.se eller

Eva Ekstedt Salzmänn, undervisningsråd eva.ekstedt.salzmänn@skolverket.se.